

UHASSELT

KU LEUVEN

Maastricht University

KNOWLEDGE IN ACTION

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

Pleegzorg in kinderrechtenperspectief

Isabelle De Volder

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Johan PUT

De transnationale Universiteit Limburg is een uniek samenwerkingsverband van twee universiteiten in twee landen: de Universiteit Hasselt en Maastricht University.

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be

Universiteit Hasselt
Campus Hasselt:
Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt
Campus Diepenbeek:
Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2022
2023

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

KU LEUVEN

Maastricht University

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

Pleegzorg in kinderrechtenperspectief

Isabelle De Volder

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Johan PUT

SAMENVATTING

In deze scriptie wordt onderzocht of de huidige Vlaamse regelgeving inzake de gerechtelijke plaatsing van een minderjarige in pleegzorg in overeenstemming is met het door internationale instrumenten gecreëerde wettelijk kader.

Er zijn heel wat internationale instrumenten die de rechten van kinderen behartigen. Dit zijn zowel juridisch bindende instrumenten als niet-bindende instrumenten. Bovendien hebben niet al deze bindende instrumenten directe werking. Hierdoor is het voor de minderjarige niet steeds gegarandeerd dat hij de bescherming geniet die volgens de internationale instrumenten wel belangrijk is. Daarom brengt deze scriptie verschillende relevante internationale bronnen samen tot een toetsingskader voor de nationale staten. Dit toetsingskader bestaat uit de elementen waar, volgens de internationale bronnen, de nationale wetgeving aan dient te voldoen. Op deze manier kan de nationale wetgeving aan deze verschillende bronnen worden getoetst en kan dus een meer omvattende toetsing worden doorgevoerd.

In het eerste hoofdstuk werden deze verschillende internationale instrumenten besproken en werd het toetsingskader opgesteld. In het tweede hoofdstuk werd vervolgens de Vlaamse regelgeving omtrent de gerechtelijke maatregel tot de plaatsing in pleegzorg uiteengezet. Op basis hiervan kon de Vlaamse wetgeving in het derde hoofdstuk getoetst worden. Hieruit blijkt dat de Vlaamse wetgeving niet helemaal overeenkomt met de internationale wensen en eisen. De Vlaamse wetgeving waarborgt onvoldoende dat pleegzorg de voorkeur geniet wanneer een uithuisplaatsing nodig is. Dit komt doordat de wet niet bepaalt welke elementen als rechtvaardiging kunnen dienen om geen pleegzorg op te leggen. Vervolgens bepaalt de wet ook niet dat bij de keuze van het pleeggezin rekening gehouden moet worden met de taal van het kind, hoewel dit volgens het internationale recht wel moet. Tijdens de gerechtelijke procedure heeft de minderjarige volgens het internationale recht om deel te nemen aan de procedure. Ook dit is in de Vlaamse wetgeving onvoldoende gewaarborgd. De regelgeving garandeert namelijk de participatie van minderjarigen beneden de 12 jaar niet. Om deze reden is ook de participatie van de minderjarige in de evaluatie niet gewaarborgd, waardoor ook hier een schending voorhanden is. Ten slotte krijgt de minderjarige geen inzage in het volledige dossier. De minderjarige krijgt geen inzage in de stukken die betrekking hebben op zijn persoonlijkheid of leefomgeving, terwijl dit wel informatie is waar de rechter zijn oordeel op baseert. Ook hier is dus een schending van het internationale recht.

LIJST VAN AFKORTINGEN EN VERKORT GECITEERDE WETGEVING

Besluit Integrale Jeugdhulp / BIJh: B.VI.Reg. 21 februari 2014 betreffende de integrale jeugdhulp, *BS* 28 februari 2014.

BUPO-verdrag: Verdrag van New York inzake burgerrechten en politieke rechten van 16 december 1966, *United Nations Treaty Series*, vol. 999, 171.

Declaration on Foster Placement and Adoption / Declaration: Resolutie 41/85 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (3 december 1986), *UN Doc. A/RES/41/85* (1986).

Decreet Integrale Jeugdhulp / DIJh: Decr.VI. 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, *BS* 13 september 2013.

Decreet Rechtspositie Minderjarigen / DRM: Decr.VI. 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en binnen het kader van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, *BS* 4 oktober 2004.

EHRM: Europees Hof voor de Rechten van de Mens

EVRM: Verdrag 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, *BS* 19 augustus 1955.

Guidelines on Alternative Care / Guidelines: Resolutie 64/142 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (24 februari 2010), *UN Doc. A/RES/64/142* (2010).

Jeugdbeschermingswet: Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, *BS* 15 april 1965.

Kinderrechtencomité: Comité voor de Rechten van het Kind

Kinderrechtenverdrag: Verdrag van New York inzake de rechten van het kind van 20 november 1989, *United Nations Treaty Series*, vol. 1577, 3.

NRTJ: Niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp

OM: Openbaar Ministerie

Pleegzorgbesluit: B.VI.Reg. 8 november 2013 houdende de organisatie van pleegzorg, *BS* 14 januari 2014.

Pleegzorgdecreet: Decr.VI. 29 juni 2012 houdende de organisatie van pleegzorg, *BS* 16 augustus 2012.

Resolutie: Resolutie 74/133 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (20 januari 2020), *UN DOC. A/RES/74/133* (2020).

SDJ: Sociale Dienst Jeugdrechtbank

VOS: Verontrustende situatie

INHOUDSOPGAVE

Lijst van afkortingen en verkort geciteerde wetgeving	I
Inhoudsopgave	III
Inleiding.....	1
Afdeling I. Onderwerp.....	1
Afdeling II. Probleemstelling en relevantie.....	3
Afdeling III. Onderzoeksvragen en onderzoeksmethode	5
Afdeling IV. Leeswijzer	7
Hoofdstuk I. Internationaal kader	9
Afdeling I. Verenigde Naties	9
§1. Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind	9
§2. Declaration on Social and Legal Principles relating to the Protection and Welfare of Children, with special reference to Foster Placement and Adoption Nationally and Internationally	13
§3. Guidelines for the Alternative Care of Children.....	14
§4. Resolutie	16
§5. Verdrag inzake Burgerrechten en politieke rechten.....	16
Afdeling II. Raad van Europa	18
§1. Artikel 3 EVRM	19
§2. Artikel 8 EVRM	21
Afdeling III. Toetsingskader voor nationale staten	22
§1. Indicator 1: Legaliteit.....	22
§2. Indicator 2: Legitieme doelstelling	26
§3. Indicator 3: Noodzakelijkheid	29
§4. Indicator 4: Geschikte zorg	33
§5. Indicator 5: Besluitvorming.....	35
§6. Indicator 6: Gericht op de hereniging met het gezin.....	39
§7. Indicator 7: Evaluatie van de zorgmaatregel	40
§8. Schematisch overzicht.....	42
Afdeling IV. Tussentijdse conclusie.....	44
Hoofdstuk II. Gerechtelijke maatregel tot pleegzorg de lege lata.....	45
Afdeling I. Procedure	45
§1. Vorderingsmogelijkheden.....	45

§2. Voorbereidende rechtspleging	47
§3. Fase ten gronde.....	48
§4. Herziening	51
Afdeling II. Maatregelen.....	51
§1. Rechtstreeks en niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp.....	53
§2. Intersectorale toegangspoort	54
§3. Pleegzorg.....	57
Afdeling III. Sociale Dienst Jeugdrechtbank	59
Afdeling IV. Rechten van de minderjarige	62
§1. Toepassingsgebied en bekwaamheid	62
§2. Rechten.....	62
Afdeling V. Tussentijdse conclusie	64
Hoofdstuk III. Toetsing van het Vlaamse pleegzorgrecht	65
Afdeling I. Toetsing	65
§1. Legaliteit	65
§2. Legitieme doelstelling.....	67
§3. Noodzakelijkheid	67
§4. Geschikte zorg	70
§5. Besluitvorming	72
§6. Gericht op de hereniging met het gezin	78
§7. Evaluatie van de zorgmaatregel.....	79
Afdeling II. Tussentijdse conclusie.....	81
Besluit	83
Literatuurlijst.....	85
Wetgeving	85
§1. Internationale wetgeving	85
§2. Nationale wetgeving.....	86
Rechtspraak.....	86
§1. Internationale rechtspraak.....	86
§2. Nationale rechtspraak	88
Rechtsleer	88

INLEIDING

AFDELING I. ONDERWERP

1. Wanneer het welzijn van een minderjarige ernstig bedreigd wordt, dient de overheid op te treden. Het Jeugdbeschermingsrecht regelt dit overheidsoptreden.¹ Dit is sinds de Staatshervorming van 1980 een aangelegenheid waarvoor de gemeenschappen bevoegd zijn (mits enkele uitzonderingen) (art. 5, §1, II, 6° Bijzondere wet tot hervorming der instellingen).² Om deze reden wordt enkel gekeken naar de regels voor pleegzorg zoals deze in de Vlaamse Gemeenschap gelden. Jeugdbeschermingsrecht kan als overkoepelende term worden gezien, waaronder het jeugdhulprecht, het jeugddelinquentierecht, het administratief sanctierecht voor minderjarigen, het beschermingsrecht voor geesteszieke minderjarigen en het interventierecht t.a.v. ouders met het oog op de bescherming van de minderjarige vallen.³

Voor deze scriptie is enkel het jeugdhulprecht en meer specifiek pleegzorg van belang.

2. In de jeugdhulp wordt er ook een onderscheid gemaakt tussen rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp en niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. Voor deze niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp is steeds een tussenkomst van de toegangspoort vereist.⁴ Daarnaast is er ook een onderscheid tussen vrijwillige en gerechtelijke jeugdhulp, waarbij de gerechtelijke jeugdhulp subsidiair is aan de vrijwillige jeugdhulp.⁵ Alle jongeren, ouders, opvoedingsverantwoordelijken en alle betrokken personen uit hun leefomgeving met een vraag tot hulpverlening kunnen bij deze integrale jeugdhulp terecht.⁶ Eén van de principes van deze integrale jeugdhulp is de vrijwilligheid. Er kan geen vrijwillige jeugdhulp worden opgestart zonder de instemming van de minderjarige en zijn ouders of opvoedingsverantwoordelijken (art. 6, vijfde lid DIJh). Gerechtelijke jeugdhulp kan nodig zijn wanneer de minderjarige een jeugddelict heeft gepleegd, de minderjarige zich in een verontrustende situatie bevindt en vrijwillige hulp niet mogelijk is, de minderjarige in een acute crisissituatie zit of wanneer de ouders hun plichten niet nakomen.⁷

Eén van de mogelijke gerechtelijke maatregelen is 'verblijf', waaronder pleegzorg valt.⁸ Pleegzorg is een vorm van jeugdhulpverlening (art. 3, §1, eerste lid, 8° DIJh) en wordt door het Pleegzorgdecreet gedefinieerd als de "zorg waarbij een pleeggezin vrijwillig, onder begeleiding van een dienst voor pleegzorg en tegen een kostenvergoeding, een of meer pleegkinderen en/of pleeggasten opvangt, met behoud van de toepassing van artikel 16, derde lid" (art. 2, 11° Pleegzorgdecreet). Dit houdt voor minderjarigen dus in dat zij niet langer thuis verblijven, maar in een ander gezin, onder

¹ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 3, nr. 3. (hierna: J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*).

² J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 27, nr. 51.

³ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 6, nr. 11.

⁴ G. DECOCK, "De jeugdhulpverlening in Vlaanderen" in ORDE VAN VLAAMSE BALIES, *Handboek voor de advocaat-stagiair 2019-2020. Jeugdrecht*, Brussel, Wolters Kluwer, 2019, (1) 6, rn. 1. (hierna: G. DECOCK, "De jeugdhulpverlening in Vlaanderen").

⁵ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 171, rn. 284.

⁶ B. VERSCHUERE en K. HERMANS, *Welzijn in Vlaanderen: beleid, bestuurlijke organisatie en uitdagingen*, Brugge, die Keure, 2020, 53. (hierna; B. VERSCHUERE en K. HERMANS, *Welzijn in Vlaanderen*).

⁷ B. VERSCHUEREN en K. HERMANS, *Welzijn in Vlaanderen*, 62; X, *Sociale dienst jeugdrechtsbank (SDJ)*, www.jeugdhulp.be/organisaties/sociale-dienst-jeugdrechtsbank-sdj.

⁸ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 227, rn. 403.

begeleiding van een dienst voor pleegzorg. Dit kan als gerechtelijke maatregel tegen zijn wil worden opgelegd. In Vlaanderen zijn er vier vormen van pleegzorg, namelijk de ondersteunende pleegzorg, de perspectiefzoekende pleegzorg, de perspectiefbiedende pleegzorg en de behandelingspleegzorg (art. 3 Pleegzorgdecreet).⁹

3. Deze uithuisplaatsing vormt een inmenging in het gezinsleven van de minderjarige.¹⁰ Er zijn echter verschillende internationale bepalingen die dit gezinsleven van de minderjarige beschermen. Zo bevatten artikel 8 EVRM¹¹ en artikel 17 BUPO-verdrag¹² het recht op gezinsleven. Deze rechten zijn echter niet absoluut, maar laten beperkingen toe voor zover zij aan bepaalde voorwaarden voldoen.¹³ Ook bevat artikel 9 Kinderrechtenverdrag¹⁴ waarborgen inzake de scheiding van het kind van zijn ouders en bepaalt artikel 20 Kinderrechtenverdrag dat het kind recht heeft op bijzondere bescherming en bijstand wanneer het niet langer in zijn of haar eigen gezin kan blijven. De organisatie van het recht op pleegzorg wordt door de Verenigde Naties verder vorm gegeven door de *Declaration on Social and Legal Principles relating to the Protection and Welfare of Children, with special reference to Foster Placement and Adoption Nationally and Internationally*¹⁵ van 1986 en de *Guidelines for the Alternative Care of Children*¹⁶ die in 2010 door de Verenigde Naties verwelkomd werden. In 2019 werd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties de Resolutie rond de Rechten van het Kind aangenomen.¹⁷ Deze resolutie focust specifiek op kinderen zonder ouderlijke zorg.

Ook artikel 23 BUPO-verdrag bevat het recht op bescherming van het gezin door de Staat en artikel 24 BUPO-verdrag geeft een bijzondere bescherming aan het kind.¹⁸ Zo heeft het kind recht op beschermende maatregelen van het gezin, de gemeenschap en de Staat.

4. In Vlaanderen wordt de organisatie van het jeugdhulprecht geregeld in het Decreet Integrale Jeugdhulp¹⁹, dat wordt aangevuld door het Besluit Integrale Jeugdhulp²⁰. Dit decreet bevat de gronden van wanneer gerechtelijke jeugdhulp, en dus ook wanneer een plaatsing in pleegzorg mogelijk is. De organisatie van pleegzorg wordt verder geregeld in het Pleegzorgdecreet²¹ en het

⁹ C. D'HOOGHE, V. VANDUFFEL en A. DE PUYDT, "Capita selecta" in C. D'HOOGHE, A. DE PUYDT, G. DECOCK, E. VAN DER MUSSELE en V. VANDUFFEL (eds.), *Handboek voor de advocaat-stagiair 2019-2020. Jeugdrecht*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (197) 220, rn. 177.

¹⁰ W. VANDENHOLE, "Kinderrechten in universele en Europese mensenrechtenverdragen" in W. VANDENHOLE (ed.), *Kinderrechten in België*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (3) 13.

¹¹ Verdrag 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, *BS* 19 augustus 1955.

¹² Verdrag van New York inzake burgerrechten en politieke rechten van 16 december 1966, *United Nations Treaty Series*, vol. 999, 171.

¹³ K. VAN DER ZON, *Pleegrechten voor kinderen: Een onderzoek naar het realiseren van de rechten van kinderen die in het kader van een ondertoezichtstelling in een pleeggezin zijn geplaatst*, Den Haag, Boom juridisch, 2020, 66-67. (hierna: K. VAN DER ZON, *Pleegrechten voor kinderen*).

¹⁴ Verdrag van New York inzake de rechten van het kind van 20 november 1989, *United Nations Treaty Series*, vol. 1577, 3. (hierna: Kinderrechtenverdrag).

¹⁵ Resolutie 41/85 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (3 december 1986), *UN Doc. A/RES/41/85* (1986). (hierna: Declaration on Foster Placement and Adoption).

¹⁶ Resolutie 64/142 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (24 februari 2010), *UN Doc. A/RES/64/142* (2010). (hierna: Guidelines on Alternative Care)

¹⁷ Resolutie 74/133 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (20 januari 2020), *UN DOC. A/RES/74/133* (2020). (hierna: Resolutie).

¹⁸ K. VAN DER ZON, *Pleegrechten voor kinderen*, 45 en 67.

¹⁹ Decr.VI. 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, *BS* 13 september 2013. (hierna: Decreet Integrale Jeugdhulp).

²⁰ B.VI.Reg. 21 februari 2014 betreffende de integrale jeugdhulp, *BS* 28 februari 2014.

²¹ Decr.VI. 29 juni 2012 houdende de organisatie van pleegzorg, *BS* 16 augustus 2012.

Pleegzorgbesluit²². Daarnaast bevat het Decreet Rechtspositie Minderjarigen²³ verschillende rechten van minderjarigen in de jeugdhulp en bevat de Jeugdbeschermingswet²⁴ procedurele vereisten voor de gerechtelijke jeugdhulp.

AFDELING II. PROBLEEMSTELLING EN RELEVANTIE

5. Er is op internationaal en Europees niveau dus veel aandacht voor de rechten van het kind. Verschillende instrumenten behartigen dan ook het recht van kinderen op pleegzorg. Deze bepalingen zijn terug te vinden in diverse instrumenten. Dit zijn zowel *hard law* als *soft law* instrumenten. De mensen- en kinderrechten bepalingen formuleren waarborgen voor het kind wanneer hij of zij in pleegzorg wordt geplaatst. Er zijn dus heel wat rechten waar rekening mee gehouden dient te worden bij de organisatie van pleegzorg. Deze rechten hebben pas invloed op het kind wanneer ze worden vertaald in de nationale wetgeving. Het is daarom van belang om na te gaan of deze rechten wel degelijk ook in het Vlaamse recht gegarandeerd zijn.

6. De Belgische en Vlaamse wetgeving zijn niet altijd in overeenstemming met deze internationale normen. Zo vernietigde het Grondwettelijk Hof in een arrest van 2019 artikel 10 van de wet van 19 maart 2019 omdat het strijdig was met artikel 8 EVRM.²⁵ Deze bepaling voegde in het oud Burgerlijk Wetboek artikel 387*octies* in. Dit artikel bevatte de mogelijkheid van een rechterlijke delegatie van de bevoegdheid tot het nemen van de belangrijke beslissingen omtrent de gezondheid, de opvoeding, de opleiding, de ontspanning en de godsdienstige of levensbeschouwelijke keuzes van het kind aan de pleegzorgers.²⁶ Het Hof oordeelde uiteindelijk dat de bepaling op onevenredige wijze afbreuk deed aan het recht op gezinsleven.²⁷

Ook in 2019 werd door het Grondwettelijk Hof een schending van het gelijkheidsbeginsel, in samenhang met artikel 6 en 8 EVRM vastgesteld.²⁸ Wanneer er door de rechter een maatregel bij hoogdringendheid werd opgelegd, en de sociale dienst stelde vast dat vrijwillige jeugdhulpverlening mogelijk was, moest de rechter uiterlijk de dag na de mededeling van de sociale dienst de maatregel intrekken. Dit moest dus gebeuren zonder dat er een tegensprekelijk debat mogelijk was en zonder dat de rechter zelf over de intrekking kon oordelen.²⁹

In 2018 boog het Grondwettelijk Hof zich over de gerechtelijke maatregelen tot niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp, zoals het merendeel van de maatregelen tot uithuisplaatsing.³⁰ Wanneer

²² B.VI.Reg. 8 november 2013 houdende de organisatie van pleegzorg, *BS* 14 januari 2014.

²³ Decr.VI. 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en binnen het kader van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, *BS* 4 oktober 2004.

²⁴ Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, *BS* 15 april 1965.

²⁵ GwH 28 februari 2019, nr. 36/2019, *T.Fam.* 2020, 125-129.

²⁶ GwH 28 februari 2019, nr. 36/2019, *T.Fam.* 2020, (125) 128, B.24.1.

²⁷ GwH 28 februari 2019, nr. 36/2019, *T.Fam.* 2020, (125) 129, B.27.5.

²⁸ GwH 29 augustus 2019, nr. 2019/119, *NjW* 2019, afl. 408, (654) 656.

²⁹ M. ROM, "Verhouding tussen de jeugdrechter en de sociale dienst van de jeugdrechtbank in een hoogdringende procedure", *NjW* 2019, afl. 408, 656.

³⁰ J. CARLE en J. PUT, "De relatie tussen jeugdrechter en overheid op scherp gesteld?", *TJK* 2020, (126) 130.

de rechter een dergelijke maatregel oplegt, moet de rechter deze vraag laten inschrijven op de intersectorale registratielijst van de toegangspoort. De vraag rees daarbij of deze regeling geen schending inhoudt van het artikel 10, 11, 12, 22 en 22*bis* van de Grondwet. Het Hof oordeelde dat er geen schending was omdat de jeugdrechter exclusief bevoegd is voor de beslissing en de toewijzing van gerechtelijke maatregelen en dat de Jeugdhulpregie slechts een instrument is om de maatregel tot uitvoering te brengen en te onderzoeken waar het gepaste jeugdhulpaanbod voorhanden is.³¹ Wanneer een opgelegde maatregel echter niet met de nodige spoed kan worden uitgevoerd, kan dit toch leiden tot een schending van de Grondwet en het EVRM.³²

7. Hoewel er in de rechtsleer reeds aandacht werd besteed aan de verschillende internationale bepalingen en hun voorwaarden, zijn deze nog niet samengebracht. Op die manier kan een meer omvattend toetsingskader gecreëerd worden rekening houdend met zowel *hard law* als *soft law* instrumenten. Zo wordt nagegaan welke elementen in meerdere instrumenten terug te vinden zijn, en bijgevolg dus een essentieel element zijn voor de nationale regelgeving, en welke iets minder doorslaggevend zijn. Met dit toetsingskader kan de wetgeving van Vlaanderen, maar ook andere landen die lid zijn van de Raad van Europa, op vlak van pleegzorg getoetst worden aan de hogere rechtsnormen. Op deze manier kunnen de pijnpunten blootgelegd worden en is het duidelijk waar verbeteringen nodig zijn.

8. Dit onderzoek wordt gevoerd omdat de instrumenten die rechten voor het kind bevatten vaak geen *hard law* zijn of geen directe werking hebben in België. Wanneer deze rechten vervolgens niet tot uitdrukking komen in de nationale wetgeving, kan het kind zich er niet op beroepen. Hoewel er dus op internationaal niveau belangstelling is voor een bepaald recht, kan het kind er niet van genieten. Het is daarom belangrijk om na te gaan waar de Vlaamse regelgeving niet aan het internationale kader voldoet. Zo kunnen stappen gezet worden om de regelgeving in overeenstemming te brengen met het internationaal recht en om kinderen de nodige bescherming en rechten te bieden.

9. Omwille van de bovengenoemde problemen, legt dit onderzoek de focus op de algemene organisatie van de gerechtelijke maatregel tot pleegzorg. Er zal dus geen specifieke aandacht worden gehecht aan bepaalde specifieke situaties, zoals de kinderen die buiten hun land van gewone verblijfplaats geplaatst worden, pleegzorg voor gehandicapte kinderen en de crisisjeugdzorg.

³¹ GwH 29 augustus 2019, nr. 118/2019, B.8.5; J. CARLE en J. PUT, "De relatie tussen jeugdrechter en overheid op scherp gesteld?", *TJK* 2020, (126) 130.

³² GwH 29 augustus 2019, nr. 118/2019, B.9.3-B.9.4; J. CARLE en J. PUT, "De relatie tussen jeugdrechter en overheid op scherp gesteld?", *TJK* 2020, (126) 130.

AFDELING III. ONDERZOEKSVRAGEN EN ONDERZOEKSMETHODE

10. De centrale onderzoeksvraag waar deze scriptie een antwoord op tracht te bieden luidt als volgt:

“In welke mate voldoet de Vlaamse regelgeving inzake een gerechtelijk bevolen maatregel tot pleegzorg aan het door kinderrechten gecreëerde internationale kader?”

Dit betreft een evaluerende en aanbevelende onderzoeksvraag.

11. Om de centrale onderzoeksvraag te beantwoorden wordt er gewerkt met enkele subonderzoeksvragen. Deze luiden als volgt:

- *Welke kinderrechten spelen een rol bij pleegzorg?*
- *Hoe ziet de Vlaamse regelgeving voor de gerechtelijke maatregel tot pleegzorg eruit?*
- *Voldoet het Vlaamse pleegzorgrecht aan het internationale kader inzake pleegzorg?*

12. De eerste subonderzoeksvraag is een beschrijvende onderzoeksvraag. Er wordt getracht om aan de hand van de regelgeving en aanbevelingen van internationale instellingen weer te geven welke internationale waarborgen aan pleegzorg worden gesteld. Op basis hiervan wordt een concreet toetsingskader opgesteld, waaraan de nationale regelgeving kan worden getoetst.

Hoe?

De eerste subonderzoeksvraag wordt opgelost door middel van een beschrijvend onderzoek. Er wordt gebruik gemaakt van een teleologische interpretatie, een interpretatie op basis van juridisch niet-afdwingbare bronnen, een interpretatie op basis van rechtsleer en een jurisprudentiële interpretatie. Dit gebeurt voor ieder instrument. Vervolgens wordt gekeken naar welke elementen in de verschillende bronnen naar voor komen en dus belangrijke criteria vormen voor het toetsingskader.

Welke bronnen?

Subonderzoeksvraag 1 wordt opgelost aan de hand van zowel rechtsleer, rechtspraak en wetgeving omtrent de verschillende bronnen. Ten eerste wordt gekeken naar wat de verschillende instrumenten bepalen. Er wordt gekeken naar het Kinderrechtenverdrag, het EVRM en het BUPO-verdrag, de *Declaration on Foster Placement and Adoption*, de *Guidelines on Alternative Care* en de Resolutie rond de Rechten van het Kind. Daarnaast wordt ook de relevante rechtsleer met betrekking tot deze instrumenten geconsulteerd. Ten slotte wordt ook de relevante rechtspraak van het EHRM en het Mensenrechtencomité geconsulteerd.

Te bereiken doel?

Door te onderzoeken hoe het recht op pleegzorg in de verschillende instrumenten wordt ingevuld, wordt vastgesteld welke elementen steeds terugkomen. Deze elementen worden naar voor geschoven als essentiële criteria voor de nationale rechtsstelsels. Op basis hiervan wordt een toetsingskader opgesteld.

13. Vervolgens wordt in de tweede subonderzoeksvraag het Vlaamse recht inzake een gerechtelijke maatregel tot pleegzorg onderzocht. Ook dit vormt een beschrijvende onderzoeksvraag. Hier wordt getracht om pleegzorg binnen jeugdhulp te kaderen, de gerechtelijke procedure tot de plaatsing in pleegzorg uit te diepen.

Hoe?

Voor subonderzoeksvraag 2 wordt gebruik gemaakt van een beschrijvend onderzoek. Hier wordt gekeken naar wat de wetgeving bepaalt en wat de rechtsleer erover zegt.

Welke bronnen?

Er wordt gekeken naar het Decreet Integrale Jeugdhulp, het Besluit Integrale Jeugdhulp, het Pleegzorgdecreet, het Pleegzorgbesluit, de Jeugdbeschermingswet en het Decreet Rechtspositie Minderjarigen. Ook zal verdere invulling worden gegeven door gebruik te maken van relevante rechtsleer.

Te bereiken doel?

Met subonderzoeksvraag 2 wordt de Vlaamse regelgeving omtrent de gerechtelijke maatregel tot pleegzorg weergegeven. Dit is noodzakelijk om in subonderzoeksvraag 3 te onderzoeken of de regelgeving voldoet aan het in onderzoeksvraag 1 gecreëerde kader.

14. In de derde subonderzoeksvraag wordt ten slotte de Vlaamse regelgeving getoetst aan het internationale kader. Dit vormt een evaluerende onderzoeksvraag. Op deze manier wordt weergegeven op welke aspecten de Vlaamse regelgeving voldoet aan het internationale recht, en waar er nog stappen moeten worden gezet.

Hoe?

De derde subonderzoeksvraag wordt beantwoord door gebruik te maken van een evaluatief onderzoek. Deze evaluatie gebeurt door de bevindingen van subonderzoeksvraag 2 in te vullen in het toetsingskader van subonderzoeksvraag 1. Per criteria zal worden nagegaan of de Vlaamse regelgeving voldoet of niet.

Welke bronnen?

Om subonderzoeksvraag 3 te beantwoorden zullen de resultaten van subonderzoeksvraag 2 en het toetsingskader dat in subonderzoeksvraag 1 wordt opgesteld van belang zijn. Ook wordt hier gekeken naar de aanbevelingen die het Comité voor de Rechten van het Kind aan België geformuleerd heeft.

Te bereiken doel?

Door de resultaten van subonderzoeksvraag 2 te toetsen aan de opgestelde criteria van het toetsingskader, kan worden vastgesteld op welke vlakken de Vlaamse wetgeving wel of niet voldoet aan het internationale recht. Dit is noodzakelijk om vast te stellen op welke vlakken de wetgeving niet voldoet en waar er dus verandering nodig is.

AFDELING IV. LEESWIJZER

15. In het eerste hoofdstuk worden de verschillende internationale instrumenten besproken. Als eerst wordt de Verenigde Naties besproken, vervolgens de Raad van Europa en ten slotte de Europese Unie. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met de vorming van een toetsingskader, gebaseerd op deze kinderrechten, voor de nationale wetgeving van pleegzorg.

In het tweede hoofdstuk wordt vervolgens het Vlaamse recht inzake de gerechtelijke maatregel tot pleegzorg uiteengezet. Hierbij wordt gekeken naar de verschillende instanties die een rol spelen in de gerechtelijke jeugdhulp en welke plaats pleegzorg hier inneemt.

In het derde hoofdstuk wordt het Vlaamse pleegzorgrecht getoetst aan het internationale toetsingskader dat in hoofdstuk 1 geformuleerd werd.

HOOFDSTUK I. INTERNATIONAAL KADER

16. Situering — Zoals reeds gesteld worden op internationaal niveau zowel mensen- als kinderrechten behartigd. Deze zijn neergeschreven in verschillende documenten die uitgaan van verschillende instanties. Het belangrijkste instrument voor kinderrechten is ongetwijfeld het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, uitgaande van de Verenigde Naties.³³ Artikel 20 van dit verdrag bevat het recht van het kind op alternatieve zorg. De *Guidelines for the Alternative Care of Children* geven verder aanbevelingen aan de lidstaten over hoe ze dit recht op alternatieve zorg moeten invullen.³⁴ Ook andere mensenrechtenverdragen zijn van belang voor het recht op pleegzorg, zoals onder andere het EVRM.

17. Structuur — In dit hoofdstuk worden de verschillende internationale (A.) en Europese (B.) instrumenten besproken die belangrijk zijn om een toetsingskader (C.) voor het recht op pleegzorg op te stellen.

AFDELING I. VERENIGDE NATIES

§1. INTERNATIONAAL VERDRAG INZAKE DE RECHTEN VAN HET KIND

18. Verdrag inzake de Rechten van het Kind — Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind werd op 20 november 1989 aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Het verdrag volgt uit een lange evolutie van de rechten van het kind en omvat rechten op verschillende domeinen (sociale, economische, burgerlijke etc.). Het verdrag kent met zijn 196 verdragspartijen een bijna universele ratificatie. De waarde van dit verdrag dient dus onderstreept te worden. België keurde het verdrag goed in november 1991 waarna het op 15 januari 1992 in werking trad.³⁵ De bepalingen in dit verdrag zijn bindend voor de verdragsstaten.³⁶

19. Toepassingsgebied en algemene bepalingen — Artikel 1 van het Kinderrechtenverdrag bepaalt dat het verdrag van toepassing is op kinderen jonger dan 18 jaar, tenzij de verdragsstaat bepaalt dat de meerderjarigheid eerder wordt bereikt.

Het verdrag kent vier algemene bepalingen die steeds van toepassing zijn³⁷:

- Het non-discriminatiebeginsel (artikel 2);
- Het belang van het kind als eerste overweging bij maatregelen betreffende het kind (artikel 3);
- Het recht op leven, overleven en ontwikkeling (artikel 6);

³³ Verdrag van New York inzake de rechten van het kind van 20 november 1989, *United Nations Treaty Series*, vol. 1577, 3.

³⁴ Resolutie 64/142 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (24 februari 2010), *UN Doc. A/RES/64/142* (2010).

³⁵ E. GANGNEUX, "La Belgique auditionnée par le Comité des droits de l'enfant: pauvreté infantile, discriminations, justice, migration où en sommes-nous?", *JDJ* 2019, (19) 19; J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 63, nr. 107.

³⁶ C. MOL, "Het mensenrechtelijke kader inzake de procespositie van minderjarige: normen voortvloeiend uit het IVRK, het EVRM en andere Europese bronnen", *T.Fam.* 2022, (124) 125.

³⁷ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 64, nr. 111.

- Het recht om een mening te uiten (artikel 12).

20. Recht op pleegzorg — Naast deze algemene bepalingen zijn er ook enkele specifieke bepalingen relevant voor kinderen in pleegzorg, namelijk artikel 9, artikel 20 en artikel 25.

21. Artikel 9 Kinderrechtenverdrag — Artikel 9 bevat het recht van het kind om niet van zijn ouders gescheiden te worden tegen hun wil, tenzij de bevoegde autoriteiten, onder voorbehoud van de mogelijkheid van rechterlijke toetsing, in overeenstemming met het toepasselijke recht en de toepasselijke procedures, beslissen dat deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind (art. 9, eerste lid Kinderrechtenverdrag).³⁸ Het eerste lid geeft vervolgens enkele voorbeelden van wanneer dit het geval kan zijn, zoals bij verwaarlozing of misbruik van het kind.

Het tweede lid bepaalt dat “alle betrokken partijen” de gelegenheid moeten krijgen om deel te nemen aan de procedure. Dit betekent dat ook het kind zelf betrokken moet worden. Om effectief deel te kunnen nemen aan de procedure, dienen de partijen de nuttige informatie te verkrijgen.³⁹

Indien het kind toch van zijn ouders gescheiden is, heeft hij recht om op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact met zijn ouders te onderhouden, tenzij ook dit in strijd is met het belang van het kind (art. 9, derde lid kinderrechtenverdrag).⁴⁰

Ten slotte bepaalt het vierde lid dat wanneer een scheiding tussen ouder en kind voortvloeit uit een door de staat genomen maatregel, de Staat, op verzoek, de nodige inlichtingen verstrekt over waar het afwezige gezinslid zich bevindt, tenzij dit het welzijn van het kind zou schaden.

Er zijn dus drie voorwaarden opdat een kind toch van zijn ouders gescheiden kan worden:

- De scheiding is noodzakelijk in het belang van het kind;
- De scheiding gebeurt door een competente autoriteit en de beslissing is onderworpen aan een rechterlijke toetsing;
- Participatie van alle betrokken partijen.

22. Artikel 20 Kinderrechtenverdrag — Artikel 20 Kinderrechtenverdrag bevat vervolgens het recht op alternatieve zorg. Deze bepaling stelt dat:

“1. Een kind dat tijdelijk of blijvend het leven in het gezin waartoe het behoort moet missen, of dat men in zijn of haar eigen belang niet kan toestaan in het gezin te blijven, heeft recht op bijzondere bescherming en bijstand van staatswege.

2. De Staten die partij zijn, waarborgen, in overeenstemming met hun nationale recht, een andere vorm van zorg voor dat kind.

3. Deze zorg kan, onder andere, plaatsing in een pleeggezin omvatten, kafalah volgens het Islamitisch recht, adoptie, of, indien noodzakelijk, plaatsing in geschikte instellingen voor kindzorg. Bij het overwegen van oplossingen wordt op passende wijze rekening

³⁸ R. HODGKIN en P. NEWELL, *Implementation handbook for the convention on the rights of the child*, Zwitserland, Unicef, 2007, 121.

³⁹ J. DOEK, “Articles 8-9: the Right to Preservation of Identity and the Right Not to Be Separated from His or Her Parents” in A. ALEN, J. VANDE LANOTTE, E. VERHELLEN, F. ANG, E. BERGHMANS en M. VERHEYDE (eds.), *A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*, Leiden, Martinus Nijhoff Publishers, 2006, 27, rn. 11.

⁴⁰ R. HODGKIN en P. NEWELL, *Implementation handbook for the convention on the rights of the child*, Zwitserland, Unicef, 2007, 130

gehouden met de wenselijkheid van continuïteit in de opvoeding van het kind en met de etnische, godsdienstige en culturele achtergrond van het kind en met zijn of haar achtergrond wat betreft de taal.”

Het feit dat de Staten moeten voorzien in alternatieve vormen van zorg voor kinderen, betekent niet dat de zorg door de Staat zelf verstrekt moet worden. Het vereist dat de Staten actief stappen ondernemen om ervoor te zorgen dat het kind dat zorg nodig heeft, deze ook krijgt.⁴¹

23. Artikel 25 Kinderrechtenverdrag — Ten slotte bepaalt artikel 25 dat wanneer een kind uithuisgeplaatst is, het recht heeft op een periodieke evaluatie van die plaatsing. Deze herziening moet zowel betrekking hebben op de geschiktheid van de plaatsing als de vooruitgang van de zorg.⁴²

A. Doorwerking

24. Doorwerking — Verdragen zijn bindend ten aanzien van de verdragspartijen. In een monistisch land, zoals België, maken de internationale verdragen integraal deel uit van de rechtsorde. Zij moeten niet eerst omgezet worden in nationaal recht.⁴³ Artikel 4 Kinderrechtenverdrag bepaalt dat de Staten alle passende maatregelen nemen om de kinderrechten te verwezenlijken. Of de burger de rechten ook kan invoeren voor de nationale rechtbank, hangt af van de directe werking. Opdat een verdrag directe werking krijgt, dient aan twee voorwaarden voldaan te zijn. Ten eerste moeten de verdragspartijen de bedoeling hebben gehad om het verdrag rechtstreekse werking toe te kennen. Dit is het subjectieve criterium.⁴⁴ Ten tweede dient er ook aan een objectief criterium voldaan te zijn. Dit houdt in dat de bepalingen zelf voldoende duidelijk en nauwkeurig geformuleerd zijn zodat er geen verdere reglementering noodzakelijk is.⁴⁵

A. ALLEN en W. PAS stellen echter dat het objectieve criterium zwaarder weegt dan het subjectieve criterium.⁴⁶ Zij baseren zich hiervoor op de rechtspraak van het Hof van Justitie en de Raad van State. Zij kijken voor de directe werking namelijk meer naar de 'aard van de verbintenis', wat de beleidsvrijheid van staten inhoudt. Ook indien de partijen dus de directe

⁴¹ N. CANTWELL en A. HOLZSCHEITER, "Article 20: Children Deprived of Their Family Environment" in A. ALLEN, J. VANDE LANOTTE, E. VERHELLEN, F. ANG, E. BERGHMANS en M. VERHEYDE (eds.), *A commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*, Leiden, Martinus Nijhoff Publishers, 2008, 51, rn. 118. (hierna: N. CANTWELL en A. HOLZSCHEITER, *Article 20*).

⁴² R. HODGKIN en P. NEWELL, *Implementation handbook for the convention on the rights of the child*, Zwitserland, Unicef, 2007, 379.

⁴³ A. ALLEN en W. PAS, "De directe werking van het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind" in E. VERHELLEN, *Kinderrechtengids*, Gent, Mys & Breesch, 1997, losbl. deel 1, 1.1, 3, rn. 4.

⁴⁴ E. VERHELLEN, "Het verdrag inzake de rechten van het kind meerderjarig. Enkele beschouwingen over de implementatie in België", *TJK* 2008, (11) 15.

⁴⁵ E. VERHELLEN, "Het verdrag inzake de rechten van het kind meerderjarig. Enkele beschouwingen over de implementatie in België", *TJK* 2008, (11) 15.

⁴⁶ A. ALLEN en W. PAS, "De directe werking van het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind" in E. VERHELLEN, *Kinderrechtengids*, Gent, Mys & Breesch, 1997, losbl. deel 1, 1.1, 9, rn. 14.

werking niet zouden hebben gewild (subjectief criterium), kan er tot directe werking worden besloten.⁴⁷

Uit de rechtsleer blijkt echter dat de meeste auteurs naar zowel het subjectieve als het objectieve criterium verwijzen voor de toekenning van de directe werking.⁴⁸

25. Gevolgen directe werking — De directe werking heeft belangrijke gevolgen voor het individu dat zich erop wil beroepen. Wanneer een verdragsbepaling directe werking heeft, kan een individu deze namelijk rechtstreeks inroepen voor de nationale rechter.⁴⁹ Er is dan niet vereist dat de nationale wetgever eerst uitvoering heeft gegeven aan deze bepaling.⁵⁰ Ook heeft een verdragsbepaling met directe werking voorrang op een nationale norm, zelfs als deze van een latere datum is.⁵¹

26. Directe werking van het Kinderrechtenverdrag — Niet alle bepalingen van het Kinderrechtenverdrag kunnen voor de rechter worden afgedwongen.⁵² Het Hof van Cassatie heeft zich met betrekking tot het Kinderrechtenverdrag al verschillende malen uitgesproken over de directe werking van specifieke bepalingen. Met betrekking tot artikel 9, tweede lid werd aanvaard dat het directe werking geniet.⁵³ Voor de artikelen 3⁵⁴, 12⁵⁵, 20⁵⁶ en 25⁵⁷ werd daarentegen de directe werking niet aanvaard.⁵⁸

B. Comité voor de Rechten van het Kind

27. Samenstelling — Het *Comité voor de Rechten van het Kind* (hierna: Kinderrechtencomité) voert de controle uit op het Kinderrechtenverdrag.⁵⁹ Het Kinderrechtencomité bestaat uit 18 bekwame deskundigen (art. 43, tweede lid Kinderrechtenverdrag). Zij worden gekozen voor een ambtstermijn van vier jaar en zijn herkiesbaar (art. 43, zesde lid Kinderrechtenverdrag).

⁴⁷ A. ALEN en W. PAS, "De directe werking van het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind" in E. VERHELLEN, *Kinderrechtengids*, Gent, Mys & Breesch, 1997, losbl. deel 1, 1.1, 10, rn. 14.

⁴⁸ Zie M. BOSSUYT en J. WOUTERS, *Grondlijnen van internationaal recht*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 158; G. MARTYN, R. DEVLLOO en Y. JORENS, *Kennismaking met recht en rechtspraak*, Brugge, die Keure, 2020, 111; E. VERHELLEN, "Het VN-verdrag inzake de rechten van het kind" in E. VERHELLEN, *Kinderrechtengids*, Gent, Mys & Breesch, 1994, deel 1, 1.1, 20;

⁴⁹ M. HADDAD, "L'invocation devant le juge Belge de la Convention relative aux droits de l'enfant", *Revue québécoise de droit international* 2012, www.sqdi.org/wp-content/uploads/RQDI_25-2_6_Haddad.pdf (175) 177; E. VERHELLEN, "Het VN-verdrag inzake de rechten van het kind" in E. VERHELLEN, *Kinderrechtengids*,

Gent, Mys & Breesch, 1994, deel 1, 1.1, 20

⁵⁰ A. ALEN en W. PAS, "De directe werking van het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind" in E. VERHELLEN, *Kinderrechtengids*, Gent, Mys & Breesch, 1997, losbl. deel 1, 1.1, 5, rn. 7.

⁵¹ Cass. 27 mei 1971, 'Smeerkaas arrest', *Arr.Cass.* 1971, 959; A. ALEN en W. PAS, "De directe werking van het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind" in E. VERHELLEN, *Kinderrechtengids*, Gent, Mys & Breesch, 1997, losbl. deel 1, 1.1, 5, rn. 8; E. VERHELLEN, "Het VN-verdrag inzake de rechten van het kind" in E. VERHELLEN, *Kinderrechtengids*, Gent, Mys & Breesch, 1994, deel 1, 1.1, 20-21.

⁵² M. HADDAD, "L'invocation devant le juge Belge de la Convention relative aux droits de l'enfant", *Revue québécoise de droit international* 2012, www.sqdi.org/wp-content/uploads/RQDI_25-2_6_Haddad.pdf (175) 176.

⁵³ Cass. 11 maart 1994, AR C.93.0342.N, *Arr.Cass.* 1994, 253.

⁵⁴ Cass. 4 november 1999, AR C.99.0048.N, *Arr.Cass.* 1999, 1378; Cass. 10 november 1999, AR P.99.0689.F, *Arr.Cass.* 1999, 1419-1420.

⁵⁵ Cass. 10 november 1999, AR P.99.0689.F, *Arr.Cass.* 1999, 1419-1420.

⁵⁶ RvS (11e k.) 10 december 2015, nr. 233.197 APT 2016, 176.

⁵⁷ Cass. 31 maart 1999, AR P.99.0276.F, *Arr.Cass.* 1999, 466.

⁵⁸ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 73, rn. 126.

⁵⁹ E. VERHELLEN, "Het verdrag inzake de rechten van het kind meerderjarig. Enkele beschouwingen over de implementatie in België", *TJK* 2008, (11) 15.

28. Concluding observations — De verdragsstaten moeten twee jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag en vervolgens iedere vijf jaar een voortgangsrapport indienen bij het Comité voor de Rechten van het Kind. Op basis van dit rapport stelt het Comité 'concluding observations' op (art. 44, eerste lid Kinderrechtenverdrag).⁶⁰ Een onderdeel van deze *concluding observations* is "gezinsomgeving en alternatieve zorg".⁶¹ Hoewel deze *concluding observations* niet bindend zijn, genieten ze groot gezag.⁶² Het Kinderrechtencomité heeft voor België reeds vier *concluding observations* opgesteld (1995⁶³, 2002⁶⁴, 2010⁶⁵ en 2019⁶⁶).

29. Klachtenprocedure — Ingevolge het *Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind inzake een mededelingsprocedure* kunnen personen of groepen van personen een klacht indienen over de schending van de rechten uit het Kinderrechtenverdrag.⁶⁷ Het Protocol werd door België ondertekend op 28 februari 2012 en op 30 mei 2014 geratificeerd.⁶⁸

§2. DECLARATION ON SOCIAL AND LEGAL PRINCIPLES RELATING TO THE PROTECTION AND WELFARE OF CHILDREN, WITH SPECIAL REFERENCE TO FOSTER PLACEMENT AND ADOPTION NATIONALLY AND INTERNATIONALLY

30. Declaration on Foster Placement and Adoption — De *Declaration on Foster Placement and Adoption* is een resolutie die door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in 1986 werd aangenomen. Het document is dus ouder dan het Kinderrechtenverdrag zelf. Het is geen juridisch bindend instrument, maar *soft law*.⁶⁹ Toch blijft de *Declaration* een belangrijk instrument. Verschillende basisbeginselen uit de *Declaration* zijn later teruggekomen in artikel 20 Kinderrechtenverdrag en de *Declaration* geeft een inhoudelijke betekenis aan artikel 20.⁷⁰ Het is het eerste document waarin een internationaal akkoord werd gesloten omtrent de zorg voor kinderen wanneer de zorg door hun ouders 'unavailable or inappropriate' (onbeschikbaar of ongepast) is.⁷¹

⁶⁰ C. PHILLIPS, "Alle kinderen zonder (adequate) ouderlijke zorg hebben recht op alternatieve zorg", *TJK* 2011, (295) 295.

⁶¹ C. PHILLIPS, "Alle kinderen zonder (adequate) ouderlijke zorg hebben recht op alternatieve zorg", *TJK* 2011, (295) 295.

⁶² J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 68, rn. 115.

⁶³ Concluding observations of the Committee on the Rights of the Child: Belgium (20 juni 1995), *CRC/C/15/Add.38* (1995).

⁶⁴ Concluding observations of the Committee on the Rights of the Child: Belgium (13 juni 2002), *CRC/C/15/Add.178* (2002).

⁶⁵ Concluding observations: Belgium (18 juni 2010), *CRC/C/BEL/CO/3-4* (2010).

⁶⁶ Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Belgium (28 februari 2019), *CRC/C/BEL/CO/5-6* (2019).

⁶⁷ Art. 5 resolutie 66/138 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (19 december 2011), *UN Doc. A/RES/66/138* (2011).

⁶⁸ Wet 21 februari 2014 houdende instemming met het Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de rechten van het kind betreffende een mededelingsprocedure, aangenomen te New York op 19 december 2011, *BS* 20 augustus 2014.

⁶⁹ N. CANTWELL en A. HOLZSCHEITER, *Article 20*, 15, rn. 21.

⁷⁰ N. CANTWELL en A. HOLZSCHEITER, *Article 20*, 15, rn. 21.

⁷¹ N. CANTWELL en A. HOLZSCHEITER, *Article 20*, 16, rn. 23.

§3. GUIDELINES FOR THE ALTERNATIVE CARE OF CHILDREN

31. Guidelines for the Alternative Care of Children — Het Kinderrechtenverdrag bepaalt enkel welke rechten het kind dient te genieten. Het bevat geen verdere regels over hoe deze rechten geïmplementeerd en beschermd moeten worden.⁷² Met betrekking tot de uithuisplaatsing van kinderen, kwam deze concretisering er in 2009 door de verwelcoming van de 'Guidelines for the Alternative Care of Children'.⁷³ Deze richtlijnen bevatten 167 paragrafen en bieden een internationaal aanvaard framework voor de organisatie van alternatieve zorg. De *Guidelines on Alternative Care* bevatten dus geen juridisch bindende rechten of verplichtingen, maar ze geven richting aan het beleid van alternatieve zorg (para. 2 Guidelines).⁷⁴ Ze dienen ter ondersteuning en aanmoediging van overheden om hun verplichtingen ingevolge het Kinderrechtenverdrag na te komen (para. 2c Guidelines), en ze geven richting aan het beleid, beslissingen en activiteiten in zowel de private als publieke sector (para. 2d Guidelines).⁷⁵

A. Toepassingsgebied

32. Formele en informele zorg — De *Guidelines on Alternative Care* zijn van toepassing op formele alternatieve zorg voor kinderen beneden 18 jaar, tenzij de meerderjarigheid volgens de nationale wetgeving eerder bereikt wordt (para. 27 Guidelines).⁷⁶ Formele zorg is "alle zorg verleend in een gezinsomgeving die is bevolen door een bevoegd bestuursorgaan of rechterlijke instantie, en alle zorg verleend in een woonomgeving, ook in particuliere voorzieningen, al dan niet als gevolg van een bestuurlijke of gerechtelijke maatregel" (para. 29, b, ii Guidelines). Enkel waar aangegeven in de *Guidelines* zijn de bepalingen ook van toepassing op informele zorg.⁷⁷ Informele zorg is "elke particuliere regeling in een gezinsomgeving waarbij het kind doorlopend of voor onbepaalde tijd wordt verzorgd door familie of vrienden of door anderen in hun individuele hoedanigheid, op initiatief van het kind, zijn of haar ouders of een andere persoon zonder dat deze regeling is bevolen door een administratieve of gerechtelijke autoriteit of een daartoe gemachtigde instantie" (para. 29, b, i Guidelines).

33. Pleegzorg — Deze alternatieve zorg kan de vorm van pleegzorg aannemen. Pleegzorg wordt gedefinieerd als de "situaties waarin kinderen door een bevoegde autoriteit worden geplaatst met het oog op alternatieve zorg in de huiselijke omgeving van een ander gezin dan

⁷² Resolutie 64/142 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (24 februari 2010), *UN Doc. A/RES/64/142* (2010); N. QUINN, J. DAVIDSON, I. MILLIGAN, S. ELSLEY en N. CANTWELL, "Moving forward: Towards a rights-based paradigm for young people transitioning out of care", *ISW* 2017, vol. 60(I), (140) 141.

⁷³ C. PHILLIPS, "Alle kinderen zonder (adequate) ouderlijke zorg hebben recht op alternatieve zorg", *TJK* 2011, 296; N. QUINN, J. DAVIDSON, I. MILLIGAN, S. ELSLEY en N. CANTWELL, "Moving forward: Towards a rights-based paradigm for young people transitioning out of care", *ISW* 2017, vol. 60(I), (140) 141.

⁷⁴ N. CANTWELL, J. DAVIDSON, S. ELSLEY, I. MILLIGAN en N. QUINN, *Moving forward: implementing the 'Guidelines for the Alternative Care of Children'*, Glasgow, Centre for Excellence for Looked After Children in Scotland, 2012, 20. (hierna: N. CANTWELL e.a., *Moving forward*); J. TOBIN, *The UN Convention on the Rights of the Child: a commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2019, 328.

⁷⁵ N. CANTWELL e.a., *Moving forward*, 20.

⁷⁶ N. CANTWELL e.a., *Moving forward*, 31.

⁷⁷ N. CANTWELL e.a., *Moving forward*, 31.

het eigen gezin van het kind dat is geselecteerd, gekwalificeerd, goedgekeurd en onder toezicht staat voor het verlenen van dergelijke zorg” (para. 29, c, ii Guidelines). Pleegzorg is dus een vorm van formele zorg.⁷⁸

B. Inhoud

34. Basisprincipes — N. CANTWELL e.a. vatten deze *Guidelines on Alternative Care* samen in twee basisprincipes. Het ‘principe van de noodzakelijkheid’ en het ‘principe van de geschiktheid’.⁷⁹

35. Principe van de noodzakelijkheid — Het principe van de noodzakelijkheid vereist dat er geen alternatieve zorg wordt opgelegd, wanneer dit niet nodig is.⁸⁰

Het vereist ten eerste dat er wordt voorkomen dat zich situaties of omstandigheden voordoen waardoor alternatieve zorg vereist wordt.⁸¹ Dit betekent dat actie ondernomen dient te worden tegen allerlei situaties. Er kan bijvoorbeeld gedacht worden aan armoedebestrijding, het voorzien in kinderopvang, het aanpakken van factoren die een gezin uiteen kunnen laten vallen etc.⁸²

Ten tweede vereist het noodzakelijkheidsprincipe dat er een soort poortwachter wordt gevestigd die erover waakt dat kinderen enkel in de alternatieve zorg terechtkomen wanneer dit nodig is. Dit betekent dat reeds alle andere, minder ingrijpende, alternatieven onderzocht werden.

36. Principe van de geschiktheid — Het principe van de geschiktheid vereist dat wanneer de zorg noodzakelijk is, deze op een geschikte manier verstrekt dient te worden.

Ook het principe van de geschiktheid bevat twee subvereisten. Ten eerste moet de zorg voldoen aan enkele minimumstandaarden, zoals het beschikken over voldoende personeel, de bescherming van kinderen en de toegang tot basisbehoeften.⁸³

Ten tweede dient de keuze voor een bepaald type zorg aan te sluiten bij de noden van het kind. Dit houdt ook in dat er verschillende typen zorg mogelijk zijn.⁸⁴ Bij deze verschillende opties van zorg dient er voorrang te worden gegeven aan familie- en gemeenschap gebaseerde oplossingen.⁸⁵

⁷⁸ N. CANTWELL e.a., *Moving forward*, 90.

⁷⁹ N. CANTWELL e.a., *Moving forward*, 22; J.C. DAVIDSON, I. MILLIGAN, N. QUINN, N. CANTWELL en S. ELSLEY, “Developing family-based care: complexities in implementing UN Guidelines for the Alternative Care of Children”, *European Journal of Social Work* 2017, (754) 757.

⁸⁰ J.C. DAVIDSON, I. MILLIGAN, N. QUINN, N. CANTWELL en S. ELSLEY, “Developing family-based care: complexities in implementing UN Guidelines for the Alternative Care of Children”, *European Journal of Social Work* 2017, (754) 757.

⁸¹ SOS CHILDREN’S VILLAGES, *Guidelines for the alternative care of children*, 2009, www.sos-childrensvillages.org/getmedia/4972cb2e-62e1-4ae8-a0bc-b0e27fe3ea97/101203-UN-Guidelines-en-WEB.pdf, 8. (hierna: SOS CHILDREN’S VILLAGES 2009).

⁸² N. CANTWELL e.a., *Moving forward*, 23.

⁸³ N. CANTWELL e.a., *Moving forward*, 22; J.C. DAVIDSON, I. MILLIGAN, N. QUINN, N. CANTWELL en S. ELSLEY, “Developing family-based care: complexities in implementing UN Guidelines for the Alternative Care of Children”, *European Journal of Social Work* 2017, (754) 757.

⁸⁴ N. CANTWELL e.a., *Moving forward*, 22; SOS CHILDREN’S VILLAGES 2009, 9.

⁸⁵ J.C. DAVIDSON, I. MILLIGAN, N. QUINN, N. CANTWELL en S. ELSLEY, “Developing family-based care: complexities in implementing UN Guidelines for the Alternative Care of Children”, *European Journal of Social Work* 2017, (754) 757.

§4. RESOLUTIE

37. Resolutie rond de Rechten van het Kind — In 2019 heeft de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties de Resolutie rond de Rechten van het Kind aangenomen.⁸⁶ De focus ligt daarin op de rechten van het kind zonder ouderlijke zorg. De Resolutie bevat geen bindende verplichtingen voor de Staten, maar heeft wel een politiek belang doordat het een invloed kan hebben op het nationaal en internationaal recht.⁸⁷

§5. VERDRAG INZAKE BURGERRECHTEN EN POLITIEKE RECHTEN

38. Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten — Het Verdrag inzake de Burgerrechten en Politieke Rechten werd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 16 december 1966 ondertekend. België ondertekende het op 10 december 1968 maar ratificeerde het pas op 30 november 1977.⁸⁸ Het BUPO-verdrag is dus ook bindend voor de Staten.⁸⁹

Het Mensenrechtencomité houdt toezicht over het BUPO-verdrag.⁹⁰ De inhoud van het verdrag wordt dan ook aangevuld door de *General Comments* van het Mensenrechtencomité.

39. Directe werking — Voor de bespreking met betrekking tot de inhoud en de gevolgen van directe werking, wordt verwezen naar de randnummers 24 en 25.

Vroeger werd de directe werking niet aan het gehele verdrag toegekend, maar moest dit per artikel bekeken worden.⁹¹ Zo werd de directe werking van artikel 17 en artikel 23, eerste lid BUPO-verdrag bevestigd in een arrest van de Raad van State van 27 juni 1991.⁹² Vandaag wordt echter aangenomen dat het gehele verdrag direct werking geniet.⁹³

40. Artikel 7 BUPO-verdrag — Artikel 7 van het BUPO-verdrag bepaalt dat “niemand mag worden onderworpen aan foltering, noch aan wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of

⁸⁶ Resolutie 74/133 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (20 januari 2020), *UN DOC. A/RES/74/133* (2020).

⁸⁷ SOS CHILDREN'S VILLAGES, *User-friendly version of the 2019 UN Resolution on the Rights of the Child focusing on children without parental care*, 2020, www.sos-childrensvillages.org/getmedia/418236da-103d-40d7-87b2-e8ea3037ca37/2019-UN-Resolution-user-friendly-version.pdf, 2. (hierna: SOS CHILDREN'S VILLAGES 2020).

⁸⁸ J. VANDE LANOTTE en M. VAN DE PUTTE, “De Belgische rechtspraak met betrekking tot het Internationaal Verdrag inzake Burgerlijke en Politieke Rechten” in INTERUNIVERSITAIR CENTRUM MENSENRECHTEN (ed.), *De betekenis van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten voor de interne rechtsorde*, Antwerpen, Maklu Uitgevers, 1993, (75) 75.

⁸⁹ L. BROECKX, “Naar een transversale clausule inzake verdragsconforme interpretatie van rechten en vrijheden in de Belgische Grondwet?”, *Jura Falconis* 2022, (77) 89.

⁹⁰ L. BROECKX, “Naar een transversale clausule inzake verdragsconforme interpretatie van rechten en vrijheden in de Belgische Grondwet?”, *Jura Falconis* 2022, (77) 100, vn. 130.

⁹¹ J. VANDE LANOTTE en M. VAN DE PUTTE, “De Belgische rechtspraak met betrekking tot het Internationaal Verdrag inzake Burgerlijke en Politieke Rechten” in INTERUNIVERSITAIR CENTRUM MENSENRECHTEN (ed.), *De betekenis van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten voor de interne rechtsorde*, Antwerpen, Maklu Uitgevers, 1993, (75) 79.

⁹² RvS 27 juni 1991, *Arr. R.v.St.* 1991, nr. 37.338; J. VANDE LANOTTE en M. VAN DE PUTTE, “De Belgische rechtspraak met betrekking tot het Internationaal Verdrag inzake Burgerlijke en Politieke Rechten” in INTERUNIVERSITAIR CENTRUM MENSENRECHTEN (ed.), *De betekenis van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten voor de interne rechtsorde*, Antwerpen, Maklu Uitgevers, 1993, (75) 79.

⁹³ A. ALEN en K. MUYLLE, *Compendium van het Belgisch staatsrecht*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2014, 47, rn. 98; L. BROECKX, “Naar een transversale clausule inzake verdragsconforme interpretatie van rechten en vrijheden in de Belgische Grondwet?”, *Jura Falconis* 2022, (77) 89, vn. 54;

bestrafing". Het betreft een absoluut verbod.⁹⁴ Dit wordt bevestigd in de *General Comment* bij artikel 7.⁹⁵ Het Mensenrechtencomité geeft echter geen definitie van deze begrippen noch een lijst van verboden handelingen of de verschillen tussen de verschillende behandelingen of straffen.⁹⁶ Het verschil tussen de vormen van wanbehandeling hangt af van de aard, het doel en de zwaarte van de betreffende behandeling.⁹⁷

Artikel 7 heeft betrekking op zowel handelingen die fysieke pijn veroorzaken als handelingen die mentale pijn veroorzaken.⁹⁸ Het moet zich in ieder geval uitstrekken tot lijfstraffen. Hieronder vallen buitensporige bestraffingen als straf voor een misdrijf of als opvoedkundige of disciplinaire maatregel.

Teneinde het verbod van artikel 7 te handhaven, dienen Staten zulke behandeling en bestrafing te verbieden en te bestraffen. Hiertoe dienen Staten legislatieve, administratieve, judiciële en andere maatregelen te nemen.⁹⁹

41. Artikel 17 BUPO-verdrag — Artikel 17 BUPO-verdrag bepaalt dat "niemand mag worden onderworpen aan willekeurige of onwettige inmenging in zijn privéleven, zijn gezinsleven, zijn huis en zijn briefwisseling, noch aan onwettige aantasting van zijn eer en goede naam". Eenieder heeft recht op bescherming door de wet tegen een zodanige inmenging of aantasting.¹⁰⁰ Dit houdt een positieve verplichting in voor de Staat. De Staat dient hiertoe dus wetgeving en andere instrumenten aan te nemen opdat personen effectieve bescherming hebben tegen een inmenging.¹⁰¹ Deze bepaling biedt bescherming tegen handelingen van zowel de Staat als natuurlijke personen en rechtspersonen.¹⁰²

De *General Comment* bepaalt dat de term 'gezin' een brede interpretatie dient te hebben. Het moet iedereen omvatten die volgens de samenleving van een bepaalde Staat deel uitmaakt van het gezin.¹⁰³

⁹⁴ S. JOSEPH, J. SCHULTZ en M. CASTAN, *The International Covenant on Civil and Political Rights. Cases, materials and commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2004, 195.

⁹⁵ CCPR General Comment no. 20: Article 7 (Prohibition of Torture, or Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment) of the Human Rights Committee (10 maart 1992), §3. (hierna: CCPR General Comment No. 20).

⁹⁶ S. JOSEPH, J. SCHULTZ en M. CASTAN, *The International Covenant on Civil and Political Rights. Cases, materials and commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2004, 228-229.

⁹⁷ CCPR General Comment no. 20, §4.

⁹⁸ CCPR General Comment no. 20, §5; S. JOSEPH, J. SCHULTZ en M. CASTAN, *The International Covenant on Civil and Political Rights. Cases, materials and commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2004, 232.

⁹⁹ CCPR General Comment no. 20, §8.

¹⁰⁰ CCPR General Comment no. 16: Article 17 (The right to respect of privacy, family, home and correspondence, and protection of honour and reputation) of the Human Rights Committee (8 april 1988), §1 en 2. (hierna: CCPR General Comment no. 16).

¹⁰¹ CCPR General Comment no. 16, §1; S. JOSEPH, J. SCHULTZ en M. CASTAN, *The International Covenant on Civil and Political Rights. Cases, materials and commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2004, 540-541.

¹⁰² CCPR General Comment no. 16, §1.

¹⁰³ CCPR General Comment no. 16, §5; S. JOSEPH, J. SCHULTZ en M. CASTAN, *The International Covenant on Civil and Political Rights. Cases, materials and commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2004, 541.

42. Artikel 23 BUPO-verdrag — Artikel 23, eerste lid BUPO-verdrag bepaalt dat het gezin de kern van de maatschappij vormt en recht heeft op bescherming door de maatschappij en de Staat.¹⁰⁴ Het concept van “gezin” wordt niet gedefinieerd door het Mensenrechtencomité.¹⁰⁵ Wanneer een groep personen in een Staat als gezin worden gezien, moeten zij de bescherming krijgen van artikel 23. Het Mensenrechtencomité gaat er wel vanuit dat er tussen broers en zussen een familieleven

43. Artikel 24 BUPO-verdrag — Artikel 24 BUPO-verdrag bevat specifieke rechten van het kind. Het bepaalt dat elk kind, zonder onderscheid naar ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, nationale of maatschappelijke afkomst, eigendom of geboorte, recht heeft op die beschermende maatregelen van de zijde van het gezin waartoe het behoort, de gemeenschap en de Staat, waarop het in verband met zijn status van minderjarige recht heeft (art. 24, eerste lid BUPO-verdrag). Artikel 24 biedt dus ondersteuning wanneer het kind niet zelf zijn rechten kan uitoefenen. Het is mogelijk om de uitoefening van zijn rechten te beperken, maar de minderjarige heeft dan recht op extra bescherming.¹⁰⁶

Het kind beschikt echter niet enkel over de rechten bepaald in artikel 24, maar over alle burgerlijke rechten uit het BUPO-verdrag.¹⁰⁷ Dit impliceert dat het kind geen politieke rechten heeft.¹⁰⁸ Artikel 24 heeft een bijkomstige rol op de verplichtingen uit artikel 2 BUPO-verdrag door expliciet maatregelen van bescherming te vereisen voor kinderen.¹⁰⁹

Iedere Staat moet voor zich uitmaken welke maatregelen genomen moeten worden om in de nodige bescherming voor kinderen te voorzien.¹¹⁰ Deze maatregelen kunnen ook economisch, sociaal en cultureel zijn.¹¹¹

AFDELING II. RAAD VAN EUROPA

44. Raad van Europa — De Raad van Europa is een internationale organisatie waarbij 46 landen lid zijn en dient te worden onderscheiden van de Europese Unie. De Raad van Europa is voornamelijk gericht op de eerbiediging van mensenrechten. Het belangrijkste instrument is dan ook het Europees

¹⁰⁴ CCPR General Comment no. 19: Article 23 (The Family). Protection of the Family, the Right to Marriage and Equality of the Spouses of the Human Rights Committee (27 juli 1990), §1. (hierna: CCPR General Comment no. 19).

¹⁰⁵ CCPR General Comment no. 19, §2.

¹⁰⁶ K. VAN DER ZON, *Pleegrechten voor kinderen*, 45.

¹⁰⁷ CCPR General Comment no. 17: Article 24 (Rights of the Child) of the Human Rights Committee (7 april 1989), §2. (hierna: CCPR General Comment no. 17).

¹⁰⁸ S. JOSEPH, J. SCHULTZ en M. CASTAN, *The International Covenant on Civil and Political Rights. Cases, materials and commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2004, 626.

¹⁰⁹ General Comment no. 17, §1; S. JOSEPH, J. SCHULTZ en M. CASTAN, *The International Covenant on Civil and Political Rights. Cases, materials and commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2004, 625-626; K. VAN DER ZON, *Pleegrechten voor kinderen: Een onderzoek naar het realiseren van de rechten van kinderen die in het kader van een ondertoezichtstelling in een pleeggezin zijn geplaatst*, Den Haag, Boom juridisch, 2020, 45.

¹¹⁰ CCPR General Comment no. 17, §3; S. JOSEPH, J. SCHULTZ en M. CASTAN, *The International Covenant on Civil and Political Rights. Cases, materials and commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2004, 627; K. VAN DER ZON, *Pleegrechten voor kinderen: Een onderzoek naar het realiseren van de rechten van kinderen die in het kader van een ondertoezichtstelling in een pleeggezin zijn geplaatst*, Den Haag, Boom juridisch, 2020, 45.

¹¹¹ CCPR General Comment no. 17, §3.

Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM)¹¹². Dit Verdrag werd in 1950 in Rome ondertekend en heeft directe werking in België.¹¹³ Dit houdt in dat de burgers zich er rechtstreeks op kunnen beroepen voor de nationale rechter (zie randnr. 25).

Hoewel dit verdrag niet enkel rechten voor kinderen eerbiedigt, vormt het toch een belangrijke bron voor de creatie van een internationaal kader inzake pleegzorg. Ingevolge artikel 1 EVRM zijn de rechten namelijk van toepassing op "een ieder".¹¹⁴ Wanneer naar het EVRM gekeken wordt, is het ook van belang om de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in ogenschouw te nemen. Dit vormt namelijk een zeer belangrijke bron voor de invulling van de bepalingen van het EVRM.¹¹⁵

§1. ARTIKEL 3 EVRM

45. Bescherming tegen wanbehandeling — Artikel 3 EVRM bepaalt dat niemand mag worden onderworpen aan folteringen noch aan onmenselijke of vernederende behandelingen of straffen. Het gaat om een absoluut verbod.¹¹⁶ Deze bepaling bevat dus drie zaken die verboden zijn: foltering, onmenselijke behandelingen of straffen en vernederende behandelingen of straffen. Ieder van deze begrippen heeft een andere betekenis (infra randnrs. 46-48). Opdat er sprake kan zijn van een schending van artikel 3, moet de behandeling in kwestie een minimumdrempel overschrijden.¹¹⁷ Deze drempel is afhankelijk van de concrete omstandigheden van de zaak, zoals de duur en wijze van de uitvoering van de straf of de behandeling, de lichamelijke en geestelijke gevolgen, de leeftijd, het geslacht en de gezondheidstoestand van het slachtoffer.¹¹⁸

46. Foltering — Opdat er sprake kan zijn van foltering, moet het gaan om een 'opzettelijke onmenselijke behandeling die zeer ernstig lijden veroorzaakt'.¹¹⁹

Er zijn drie essentiële elementen:¹²⁰

- Het veroorzaken van ernstige mentale of lichamelijke pijn of lijden. Foltering veroorzaakt meer pijn dan een onmenselijke en vernederende behandeling.¹²¹
- Het opzettelijk toebrengen van pijn;

¹¹² Verdrag 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, BS 19 augustus 1955.

¹¹³ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 83-84, rn. 145.

¹¹⁴ E. VERHELLEN, "Kinderrechten in Europa" in E. VERHELLEN, *Kinderrechtengids*, Gent, Mys & Breesch, 1998, losbl. deel 1, 1.1, 12.

¹¹⁵ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 83-84, nr. 145.

¹¹⁶ A. REIDY, *Handbook no. 6: The prohibition of torture. A guide to the implementation of Article 3 of the European Convention on Human Rights*, 2003, <https://rm.coe.int/168007ff4c>, 19.

¹¹⁷ Y. HAECK en V. STAELENS, "Artikel 3 EVRM" in Y. HAECK en J. VANDE LANOTTE, *Handboek EVRM: artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (123) 130-131, rn. 8; W. VANDENHOLE, "Kinderrechten in universele en Europese mensenrechtenverdragen" in W. VANDENHOLE (ed.), *Kinderrechten in België*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (3) 10.

¹¹⁸ EHRM 6 april 2000, ECLI:CE:ECHR:2000:0406JUD002677295, *Labita v. Italië*, §120; Y. HAECK en V. STAELENS, "Artikel 3 EVRM" in Y. HAECK en J. VANDE LANOTTE, *Handboek EVRM: artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (123) 130-131, rn. 8.

¹¹⁹ EHRM 18 januari 1978, ECLI:CE:ECHR:2018:0320JUD000531071, *Ierland v. Verenigd Koninkrijk*, §167.

¹²⁰ X, *Guide on Article 3 of the European Convention on Human Rights*, 2022, www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_3_ENG.pdf, 7, rn. 10; Y. HAECK en V. STAELENS, "Artikel 3 EVRM" in Y. HAECK en J. VANDE LANOTTE, *Handboek EVRM: artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (123) 141-142, rn. 20; A. REIDY, *Handbook no. 6: The prohibition of torture. A guide to the implementation of Article 3 of the European Convention on Human Rights*, 2003, <https://rm.coe.int/168007ff4c>, 11-12.

¹²¹ EHRM 18 januari 1978, ECLI:CE:ECHR:2018:0320JUD000531071, *Ierland v. Verenigd Koninkrijk*, §167.

- Het nastreven van een specifiek doel, zoals het verkrijgen van informatie, bestraffing of intimidatie.

47. Onmenselijke behandelingen of straffen — Het Hof oordeelde reeds in verschillende zaken dat de behandeling ‘onmenselijk’ was doordat het met voorbedachte raden, gedurende uren werd aangebracht en ofwel lichamelijk letsel ofwel mentaal lijden veroorzaakte.¹²² De voorbedachtheid samen met de minimumdrempel vormen hier de vereiste elementen.¹²³

48. Vernederende behandelingen of straffen — Een behandeling wordt als vernederend omschreven wanneer deze een persoon vernedert, een gebrek aan respect toont voor of afbreuk doet aan zijn of haar menselijke waardigheid of gevoelens opwekt die de morele en fysieke weerstand van een persoon kunnen breken.¹²⁴ Het kan daarbij volstaan dat de behandeling of straf ‘in zijn ogen’ vernederend is. Het is niet vereist dat dit ‘in de ogen van anderen’ vernederend is.¹²⁵ Het is ook niet relevant of het de bedoeling was om de persoon te vernederen.¹²⁶

Daarnaast moet ook een bepaalde graad van ernst bereikt worden (zie supra randnr. 45).

49. Positieve en negatieve verplichting — Uit artikel 3 EVRM vloeit voor de lidstaten zowel een positieve verplichting als een negatieve verplichting voort. De negatieve verplichting houdt in dat staten zich moeten onthouden de burgers te onderwerpen aan wanbehandeling.¹²⁷ De positieve verplichting houdt in dat Staten maatregelen moeten nemen teneinde de burgers te beschermen tegen de drie vormen van wanbehandeling.¹²⁸ De positieve verplichtingen kunnen onderverdeeld worden in twee dimensies, namelijk een preventieve dimensie en een opsporende dimensie.¹²⁹ De preventieve dimensie houdt in dat Staten personen moeten beschermen tegen wanbehandeling en redelijke stappen nemen wanneer ze weten of behoren te weten dat een persoon mishandeld

¹²² EHRM 6 april 2000, ECLI:CE:ECHR:2000:0406JUD002677295, *Labita v. Italië*, §120; EHRM 26 oktober 2000, ECLI:CE:ECHR:2000:1026JUD003021096, *Kudla v. Polen*, §92.

¹²³ Y. HAECK en V. STAELENS, “Artikel 3 EVRM” in Y. HAECK en J. VANDE LANOTTE, *Handboek EVRM: artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (123) 130-131, rn. 8.

¹²³ Y. HAECK en V. STAELENS, “Artikel 3 EVRM” in Y. HAECK en J. VANDE LANOTTE, *Handboek EVRM: artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (123) 138, rn. 19.

¹²⁴ X, *Guide on Article 3 of the European Convention on Human Rights*, 2022, https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_3_ENG.pdf, 9.

¹²⁵ Y. HAECK en V. STAELENS, “Artikel 3 EVRM” in Y. HAECK en J. VANDE LANOTTE, *Handboek EVRM: artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (123) 147, rn. 23; X, *Guide on Article 3 of the European Convention on Human Rights*, 2022, https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_3_ENG.pdf, 9.

¹²⁶ Y. HAECK en V. STAELENS, “Artikel 3 EVRM” in Y. HAECK en J. VANDE LANOTTE, *Handboek EVRM: artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (123) 150, rn. 26; X, *Guide on Article 3 of the European Convention on Human Rights*, 2022, https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_3_ENG.pdf, 9, rn. 19,

¹²⁷ X, *Guide on Article 3 of the European Convention on Human Rights*, 2022, https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_3_ENG.pdf, 6, rn. 3.

¹²⁸ D.J. HARRIS, M. O’BOYLE, E.P. BATES en C.M. BUCKLEY, *Law of the European Convention on Human Rights*, Oxford, Oxford University Press, 2009, 107; J. PUT en H. ASSELMAN, “Jeugdhulp tussen beschermingsplicht en inmengingsverbod” in I. BOONE, J. PUT, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Liber amicorum Patrick Senaeve*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2017, (705) 708, rn. 4. (hierna: J. PUT en H. ASSELMAN, “Jeugdhulp tussen beschermingsplicht en inmengingsverbod”).

¹²⁹ D.J. HARRIS, M. O’BOYLE, E.P. BATES en C.M. BUCKLEY, *Law of the European Convention on Human Rights*, Oxford, Oxford University Press, 2009, 107; A. REIDY, *Handbook no. 6: The prohibition of torture. A guide to the implementation of Article 3 of the European Convention on Human Rights*, 2003, <https://rm.coe.int/168007ff4c>, 36.

wordt.¹³⁰ De opsporende dimensie houdt in dat er procedurele vereisten en doeltreffende rechtsmiddelen moeten zijn als reactie op een schending het verbod op wanbehandeling.¹³¹

§2. ARTIKEL 8 EVRM

50. Artikel 8 EVRM — Artikel 8 EVRM betreft het recht op eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven.

"1. Eenieder heeft recht op eerbiediging van zijn privé leven, zijn gezinsleven, zijn huis en zijn briefwisseling.

2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan met betrekking tot de uitoefening van dit recht dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving nodig is in het belang van 's lands veiligheid, de openbare veiligheid, of het economisch welzijn van het land, de bescherming van de openbare orde en het voorkomen van strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden, of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen."

51. Privéleven en gezinsleven — Volgens het EHRM is er sprake van gezinsleven als er 'nauwe persoonlijke betrekkingen' zijn.¹³² In de zaak *Olsson v. Zweden* heeft het Hof erkent dat het wederzijdse genot van het gezelschap van een ouder en kind een fundamenteel element van het gezinsleven vormt.¹³³ De uithuisplaatsing van een minderjarige vormt dan ook een inbreuk op het recht op gezinsleven.¹³⁴

De fysieke en morele integriteit van een persoon valt onder de notie van 'privéleven'.¹³⁵

52. Positieve en negatieve verplichting — Hoewel artikel 8 EVRM voornamelijk een negatieve verplichting inhoudt, bevat het ook een positieve verplichting.¹³⁶ Enerzijds dienen zij bescherming te bieden tegen inmengingen in het privé- en gezinsleven van mensen (negatieve verplichting), anderzijds hebben staten ook de positieve verplichting om ervoor te zorgen dat de rechten opgenomen in artikel 8 effectief beschermd worden, ook binnen de private sfeer.¹³⁷ De verdragsstaten moeten hiertoe de nodige maatregelen nemen.¹³⁸ Net zoals onder artikel 3 EVRM kan

¹³⁰ D.J. HARRIS, M. O'BOYLE, E.P. BATES en C.M. BUCKLEY, *Law of the European Convention on Human Rights*, Oxford, Oxford University Press, 2009, 107; J. PUT en H. ASSELMAN, "Jeugdhulp tussen beschermingsplicht en inmengingsverbod", 710, rn. 6.

¹³¹ D.J. HARRIS, M. O'BOYLE, E.P. BATES en C.M. BUCKLEY, *Law of the European Convention on Human Rights*, Oxford, Oxford University Press, 2009, 108.

¹³² EHRM 12 juli 2001, ECLI:CE:ECHR:2001:0712JUD002570294, *K. en T. v. Finland*, §150; EHRM 30 november 2017, ECLI:CE:ECHR:2017:1130JUD003728313, *Strand Lobben e.a. v. Noorwegen*, §87; K. VAN DER ZON, *Pleegrechten voor kinderen: Een onderzoek naar het realiseren van de rechten van kinderen die in het kader van een ondertoezichtstelling in een pleeggezin zijn geplaatst*, Den Haag, Boom juridisch, 2020, 146.

¹³³ EHRM 24 maart 1988, ECLI:CE:ECHR:1988:0324JUD001046583, *Olsson v. Zweden (No. 1)*, §59; EHRM 10 september 2019, ECLI:CE:ECHR:2019:0910JUD003728313, *Strand Lobben e.a. v. Noorwegen*, §202.

¹³⁴ W. VANDENHOLE, "Kinderrechten in universele en Europese mensenrechtenverdragen" in W. VANDENHOLE (ed.), *Kinderrechten in België*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (3) 13.

¹³⁵ EHRM 26 maart 1985, ECLI:CE:ECHR:1985:0326JUD000897880, *X. en Y. v. Nederland*, §22.

¹³⁶ EHRM 26 maart 1985, ECLI:CE:ECHR:1985:0326JUD000897880, *X. en Y. v. Nederland*, §23.

¹³⁷ EHRM 26 maart 1985, ECLI:CE:ECHR:1985:0326JUD000897880, *X. en Y. v. Nederland*, §23; X., *Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights. Right to respect for private and family life, home and correspondence*, Council of Europe, 2022, www.echr.coe.int/documents/guide_art_8_eng.pdf, 8, rn. 5.

¹³⁸ EHRM 26 maart 1985, ECLI:CE:ECHR:1985:0326JUD000897880, *X. en Y. v. Nederland*, §23.

deze positieve verplichting verschillende vormen aannemen, zoals een afschrikwekkend wettelijk kader of het ingrijpen in bepaalde situaties.¹³⁹

53. Beperkingen — Een inbreuk op artikel 8 is niet noodzakelijk een schending. Het tweede lid laat namelijk uitzonderingen toe, voor zover voldaan is aan de voorwaarden die erin vervat liggen. De inbreuk moet voorzien zijn bij de wet, een legitiem doel dienen en de inbreuk moet noodzakelijk zijn in een democratische samenleving. Dit is een legaliteits-, legitimiteits- en noodzakelijkheidsvereiste.¹⁴⁰ Een kind mag ingevolge deze bepaling dus niet zomaar van zijn gezin gescheiden worden, er moet cumulatief aan de voorwaarden voldaan zijn.

AFDELING III. TOETSINGSKADER VOOR NATIONALE STATEN

54. Situering — Voor het opstellen van het toetsingskader werd gebruikgemaakt van drie *hard law* instrumenten, namelijk het Kinderrechtenverdrag, het BUPO-verdrag en het EVRM. Daarnaast is gebruikgemaakt van *soft law* instrumenten, namelijk de *Declaration on foster placement and adoption*, de *Guidelines on Alternative Care* en de Resolutie rond de Rechten van het Kind. De *hard law* instrumenten wegen uiteraard zwaarder door dan *soft law* instrumenten.

Uit deze instrumenten worden verschillende indicatoren afgeleid. Deze vormen de criteria van het toetsingskader. Of er voldaan is aan deze criteria wordt beoordeeld op basis van de verschillende wegingsfactoren. Aan het einde van deze afdeling worden de indicatoren en wegingsfactoren schematisch voorgesteld voor een goed overzicht.

§1. INDICATOR 1: LEGALITEIT

De mogelijkheid tot plaatsing in pleegzorg is wettelijk geregeld

55. Wettelijke basis — Een beslissing tot de plaatsing van een kind in pleegzorg vormt een inbreuk op diens recht op gezinsleven. Ingevolge artikel 8, tweede lid EVRM zijn beperkingen aan het gezinsleven enkel mogelijk voor zover voldaan is aan drie vereisten. Eén van deze vereisten is het legaliteitsvereiste. Een inmenging kan enkel toegelaten worden als zij bij wet voorzien is. Met het woord 'wet' wordt een wet in materiële zin bedoeld.¹⁴¹ Dit zijn alle algemeen geldende gedragsvoorschriften, ongeacht van welk orgaan deze uitgaan.¹⁴²

¹³⁹ J. PUT en H. ASSELMAN, "Jeugdhulp tussen beschermingsplicht en inmengingsverbod", 713, rn. 11.

¹⁴⁰ P. DE HERT, "Artikel 8 EVRM" in Y. HAECK en J. VANDE LANOTTE (eds.), *Handboek EVRM: artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (705) 711, rn. 3; J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 94, nr. 161.

¹⁴¹ P. DE HERT, "Artikel 8 EVRM" in Y. HAECK en J. VANDE LANOTTE (eds.), *Handboek EVRM: artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (705) 716, rn. 8.

¹⁴² A. ALEN en K. MUYLLE, *Compendium van het Belgisch staatsrecht*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2014, 12, rn. 45; G. MARTYN, R. DEVLOO en Y. JORENS, *Kennismaking met recht en rechtspraak*, Brugge, die Keure, 2020, 23.

Als een inperkingsmogelijkheid enkel geregeld is door een administratieve praktijk of niet bindende regels, is niet voldaan aan de vereiste van een wettelijke basis.¹⁴³

Artikel 9, eerste lid Kinderrechtenverdrag bepaalt dat een scheiding enkel mogelijk is "in overeenstemming met het toepasselijke recht en de toepasselijke procedures", waaruit kan worden afgeleid dat een wettelijke basis noodzakelijk is. Para. 24 Resolutie bepaalt hetzelfde.

De *Guidelines* vereisen tevens dat er een wettelijke basis is. Zij bepalen namelijk dat de Staten verschillende verplichtingen hebben inzake de organisatie van alternatieve zorg, waaronder het voorzien in wetgevende, beleids- en financiële voorwaarden zijn om te voorzien in alternatieve zorg (Para. 53 *Guidelines*). Artikel 10 Declaration vereist ook expliciet dat de plaatsing in pleegzorg door de wet geregeld moet worden.

Volgens artikel 17 BUPO-verdrag mag niemand worden onderworpen aan een onwettige inmenging in zijn gezinsleven. De term 'onwettige inmenging' houdt in dat er geen inmenging mag gebeuren, behalve in de gevallen bij wet bepaald.

Artikel 23 en 24 BUPO-verdrag bepalen dat enerzijds het gezin en anderzijds het kind recht heeft op bescherming van de Staat. Dit houdt in dat de Staat wetgeving moet uitvaardigen die in deze bescherming kunnen voorzien.¹⁴⁴ De Staat moet voorzien in gepaste alternatieve zorg.¹⁴⁵

56. Conclusie — Er moet een wettelijke basis zijn die de mogelijkheid tot de plaatsing in pleegzorg regelt. Dit betreft een wet in materiële zin.

De wet is voorzienbaar

57. Voorzienbaarheid — De beperkingsmogelijkheid van artikel 8, tweede lid EVRM vereist dat deze wet ook voorzienbaar is.¹⁴⁶ De voorzienbaarheid van de wet houdt in dat de wet voldoende nauwkeurig geformuleerd is, zodat de burger in redelijke mate de gevolgen van zijn handelingen kan inschatten.¹⁴⁷ De bewoording van de wet moet een indicatie geven van de omstandigheden en de voorwaarden voor een inperking van het recht.¹⁴⁸ De burger moet voldoende informatie krijgen over het bestaan, de reikwijdte en de wijze van uitoefening van de inmenging.¹⁴⁹

¹⁴³ U. KILKELLY, *The right to respect for private and family life. A guide to the implementation of Article 8 of the European Convention on Human Rights*, Council of Europe, 2001, <https://rm.coe.int/168007ff47>, 25.

¹⁴⁴ CCPR General Comment no. 17, §3; CCPR General Comment no. 19, §3.

¹⁴⁵ S. JOSEPH, J. SCHULTZ en M. CASTAN, *The International Covenant on Civil and Political Rights. Cases, materials and commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2004, 638.

¹⁴⁶ EHRM 26 april 1979, ECLI:CE:ECHR:1979:0426JUD000653874, *Sunday Times v. Verenigd Koninkrijk (No.1)*, §49; X, *Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights*, www.echr.coe.int/documents/guide_art_8_eng.pdf, 10, rn. 16.

¹⁴⁷ EHRM 25 februari 1992, ECLI:CE:ECHR:1992:0225JUD001296387, *Margareta en Roger Andersson v. Zweden*, §75; U. KILKELLY, *The right to respect for private and family life. A guide to the implementation of Article 8 of the European Convention on Human Rights*, Council of Europe, 2001, <https://rm.coe.int/168007ff47>, 26; K. VAN DER ZON, *Pleegrechten voor kinderen*, 71.

¹⁴⁸ X, *Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights. Right to respect for private and family life, home and correspondence*, Council of Europe, 2022, www.echr.coe.int/documents/guide_art_8_eng.pdf, 11, rn. 18.

¹⁴⁹ P. DE HERT, "Artikel 8 EVRM" in Y. HAECK en J. VANDE LANOTTE (eds.), *Handboek EVRM: artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (705) 717, rn. 8.

Hetzelfde geldt wanneer de wet een discretionaire bevoegdheid toekent. De reikwijdte en de wijze van uitoefening moeten voldoende duidelijk zijn om de burger te beschermen tegen willekeur.¹⁵⁰ Het Hof gaat echter mild om met deze vereiste.¹⁵¹ Het Hof erkent in *Olsson v. Zweden* dat de Zweedse wetgeving algemeen geformuleerd was en een ruime beoordelingsmarge toeliet, maar dat de gevallen waarin een beslissing omtrent de zorg van een kind zo variabel zijn, dat het niet mogelijk is om deze allemaal in een wet op te nemen. De voorbereidende werkzaamheden bieden bovendien een leidraad bij de uitoefening van de beoordelingsvrijheid. Ten slotte wijst het Hof ook op het feit dat de beslissingen inzake zorgmaatregelen onderworpen zijn aan een toetsing door de rechter. Het Hof besluit vervolgens dat er geen schending is van het legaliteitsvereiste.¹⁵²

Ook artikel 17 BUPO-verdrag vereist dat de wet voldoende gedetailleerd de omstandigheden weergeeft wanneer een dergelijke inmenging toegestaan is.¹⁵³

58. Conclusie — De voorzienbaarheid van de wet betekent dus niet dat alle gevallen waarin de overheid kan overgaan tot pleegzorg in de wet opgesomd dienen te worden, maar dat het voor de burger wel in redelijke mate mogelijk moet zijn om de gevolgen van zijn handelingen in te schatten.

De wet is voldoende toegankelijk

59. Toegankelijkheid — Naast de voorzienbaarheid vereist het legaliteitsvereiste van artikel 8 EVRM ook dat de wet voldoende toegankelijk is.¹⁵⁴ De toegankelijkheid van de wet houdt in dat de burger op de hoogte moet kunnen zijn van de regels.¹⁵⁵ Hieraan is voldaan wanneer de wet gepubliceerd is of de burgers ervan op de hoogte zijn gebracht zodat zij deze kunnen consulteren.¹⁵⁶

De wet biedt voldoende bescherming tegen wanbehandeling

60. EVRM — Uit artikel 3 EVRM vloeit een positieve verplichting voort.¹⁵⁷ Deze bestaat uit een preventieve en een opsporende dimensie.¹⁵⁸

De preventieve dimensie houdt in dat het rechtssysteem voldoende bescherming biedt tegen wanbehandeling door private personen.¹⁵⁹ Deze dimensie is terug te zien in de zaak *A. v. Verenigd Koninkrijk*.¹⁶⁰ Deze zaak betrof een jongen die door zijn stiefvader geslagen werd met een 'garden

¹⁵⁰ EHRM 22 juni 1989, ECLI:CE:ECHR:1989:0622JUD001137385, *Eriksson v. Zweden*, §59; J. PUT en H. ASSELMAN, "Jeugdhulp tussen beschermingsplicht en inmengingsverbod", 718-719, rn. 21.

¹⁵¹ EHRM 24 maart 1988, ECLI:CE:ECHR:1988:0324JUD001046583, *Olsson v. Zweden (No.1)*, §62; EHRM 7 augustus 1996, ECLI:CE:ECHR:1996:0807JUD001738390, *Johansen v. Noorwegen*, §58.

¹⁵² EHRM 24 maart 1988, ECLI:CE:ECHR:1988:0324JUD001046583, *Olsson v. Zweden (No.1)*, §63.

¹⁵³ General comment no. 16, §8; S. JOSEPH, J. SCHULTZ en M. CASTAN, *The International Covenant on Civil and Political Rights. Cases, materials and commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2004, 481.

¹⁵⁴ EHRM 26 april 1979, ECLI:CE:ECHR:1979:0426JUD000653874, *Sunday Times v. Verenigd Koninkrijk (No.1)*, §49; X, *Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights*, www.echr.coe.int/documents/guide_art_8_eng.pdf, 10, rn. 16.

¹⁵⁵ P. DE HERT, "Artikel 8 EVRM" in Y. HAECK en J. VANDE LANOTTE (eds.), *Handboek EVRM: artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen, Intersentia, 2004, (705) 717, rn. 8.

¹⁵⁶ P. DE HERT, *Artikel 8 EVRM en het Belgisch Recht*, Gent, Mys & Breesch, 1998, 19, rn. 18.

¹⁵⁷ J. PUT en H. ASSELMAN, "Jeugdhulp tussen beschermingsplicht en inmengingsverbod", 708, rn. 4.

¹⁵⁸ D.J. HARRIS, M. O'BOYLE, E.P. BATES en C.M. BUCKLEY, *Law of the European Convention on Human Rights*, Oxford, Oxford University Press, 2009, 107; A. REIDY, *Handbook no. 6: The prohibition of torture. A guide to the implementation of Article 3 of the European Convention on Human Rights*, 2003, <https://rm.coe.int/168007ff4c>, 36.

¹⁵⁹ EHRM 12 september 2008, ECLI:CE:ECHR:2008:0612JUD007112701, *Bevacqua en S. v. Bulgarije*, §65.

¹⁶⁰ EHRM 23 september 1998, ECLI:CE:ECHR:1998:0923JUD002559994, *A. v. Verenigd Koninkrijk*.

cane'. De stiefvader kon zich beroepen op een Engelse wet die de bewijslast bij het Openbaar Ministerie legt. Het is dan aan het Openbaar Ministerie om aan te tonen dat de handeling van de (stief)ouder een 'reasonable chastisement' (redelijke straf) te boven ging.¹⁶¹

Op basis van de positieve verplichtingen die ingevolge artikel 1 in samenhang met artikel 3 EVRM op de Staat rusten, kan de Staat aansprakelijk gesteld worden voor de slagen die werden toegediend door een privépersoon. Staten dienen er namelijk voor te zorgen dat individuen niet worden onderworpen aan wanbehandeling zoals bepaald in artikel 3.¹⁶² Het Hof benadrukt dat zeker kinderen en andere kwetsbare personen van staatswege bescherming dienen te genieten in de vorm van effectieve afschrikking.¹⁶³ *In casu* volstond de Engelse wet niet om in een effectieve bescherming te voorzien, waardoor er een schending van artikel 3 voorhanden was.¹⁶⁴ Er wordt echter enkel rekening gehouden met strafrechtelijke bepalingen. Het is onduidelijk of ook niet-strafrechtelijke bepalingen voldoende afschrikwekkend kunnen zijn.¹⁶⁵

Ook in de zaak *D.M.D. v. Roemenië* bepaalt het Hof dat de lidstaten de waardigheid van kinderen uitdrukkelijk en alomvattend moeten beschermen. Dat vereist dat er een adequaat wettelijk kader is dat kinderen beschermt tegen huiselijk geweld dat onder artikel 3 EVRM valt. Dit moet een effectieve afschrikking tegen schendingen van de persoonlijke integriteit, redelijke stappen ter voorkoming van mishandeling waarvan de autoriteiten op de hoogte waren of hadden moeten zijn en doeltreffende officiële onderzoeken wanneer een persoon een vordering van wanbehandeling indient, inhouden.¹⁶⁶

De preventieve dimensie vereist dus ook dat de nodige stappen worden genomen om een persoon te beschermen wanneer de autoriteiten weten of behoren te weten dat een persoon mishandeld wordt of het risico loopt te worden mishandeld.¹⁶⁷ De Staat kan enkel aansprakelijk gesteld worden voor de handelingen van privé personen wanneer zij op de hoogte was of had moeten zijn van de mishandeling of het risico hierop.¹⁶⁸

De vraag of alle nodige stappen zijn genomen, is afhankelijk van de omstandigheden in iedere specifieke zaak. In *Z. e.a. v. Verenigd Koninkrijk* werden vier broers en zussen onmenselijk en vernederend behandeld door hun ouders.¹⁶⁹ Dit werd meerdere malen aan de sociale diensten gemeld, maar zij intervenueerden enkel door de ouders bij te staan in hun taken. Pas vier en een half jaar later werden de kinderen, op verzoek van de moeder, in crisiszorg opgenomen. Het Hof stelde dat hoewel het een moeilijke en gevoelige beslissing betreft, er geen twijfel over bestaat dat het systeem de kinderen niet beschermd heeft tegen ernstige, langdurige verwaarlozing en misbruik.¹⁷⁰

¹⁶¹ EHRM 23 september 1998, ECLI:CE:ECHR:1998:0923JUD002559994, *A. v. Verenigd Koninkrijk*, §23.

¹⁶² EHRM 23 september 1998, ECLI:CE:ECHR:1998:0923JUD002559994, *A. v. Verenigd Koninkrijk*, §22; U. KILKELLY, "Protecting children's rights under the ECHR: the role of positive obligations", *Northern Ireland legal Quarterly* 2010, 61(3), (245) 259.

¹⁶³ EHRM 23 september 1998, ECLI:CE:ECHR:1998:0923JUD002559994, *A. v. Verenigd Koninkrijk*, §22.

¹⁶⁴ EHRM 23 september 1998, ECLI:CE:ECHR:1998:0923JUD002559994, *A. v. Verenigd Koninkrijk*, §24.

¹⁶⁵ J. PUT en H. ASSELMAN, "Jeugdhulp tussen beschermingsplicht en inmengingsverbod", 709-710, rn. 5.

¹⁶⁶ EHRM 3 oktober 2017, ECLI:CE:ECHR:2017:1003JUD002302213, *D.M.D. v. Roemenië*, §51.

¹⁶⁷ EHRM 3 oktober 2017, ECLI:CE:ECHR:2017:1003JUD002302213, *D.M.D. v. Roemenië*, §51; D.J. HARRIS, M. O'BOYLE, E.P. BATES en C.M. BUCKLEY, *Law of the European Convention on Human Rights*, Oxford, Oxford University Press, 2009, 107; J. PUT en H. ASSELMAN, "Jeugdhulp tussen beschermingsplicht en inmengingsverbod", 710, rn. 6.

¹⁶⁸ J. PUT en H. ASSELMAN, "Jeugdhulp tussen beschermingsplicht en inmengingsverbod", 710-711, rn. 9.

¹⁶⁹ Zie EHRM 10 mei 2001, ECLI:CE:ECHR:2001:0510JUD002939295, *Z. e.a. v. Verenigd Koninkrijk*, §11-36 en 74.

¹⁷⁰ EHRM 10 mei 2001, ECLI:CE:ECHR:2001:0510JUD002939295, *Z. e.a. v. Verenigd Koninkrijk*, §74.

Ook met betrekking tot artikel 8 EVRM erkent het Hof dat de wetgeving personen moet afschrikken om een inbreuk te plegen op het privéleven van een persoon. De zaak *X. en Y. v. Nederland* betrof de verkrachting van een mentaal gehandicapt meisje terwijl zij in een instelling woonde door de schoonzoon van de directrice van de instelling. De vader van het meisje diende een klacht in om de man te vervolgen omdat de dochter minderjarige en mentaal gehandicapt was.¹⁷¹ Volgens de Nederlandse wetgeving moest het meisje dit echter zelf doen. Maar hier was zij niet toe instaat, waardoor er geen klacht kon worden neergelegd tot het vervolgen van de man.¹⁷² Het meisje kon enkel burgerrechtelijk actie ondernemen.¹⁷³ Het Hof stelt dat de effectieve afschrikking *in casu* enkel verwezenlijkt kon worden door strafbepalingen, waardoor er een schending is van haar recht op privéleven.¹⁷⁴

61. BUPO-verdrag — Ook artikel 7 BUPO-verdrag vereist dat de Staat door middel van legislatieve, administratieve, gerechtelijke en andere maatregelen bescherming biedt aan personen tegen wanbehandeling.¹⁷⁵ Deze maatregelen moeten bescherming bieden tegen wanbehandeling veroorzaakt door private personen.¹⁷⁶ Het Mensenrechtencomité benadrukt dat het verbod op wanbehandeling in het bijzonder kinderen moet beschermen.¹⁷⁷ De Staat moet dus door middel van wetgeving voldoende bescherming voorzien aan kinderen tegen wanbehandeling.

Daarnaast verplicht artikel 24 BUPO-verdrag de Staat om effectief in te grijpen wanneer de ouders en het gezin hun plichten niet nakomen, het kind slecht behandelen of verwaarlozen.¹⁷⁸

62. Conclusie — De nationale wetgeving moet het kind voldoende beschermen tegen wanbehandeling. Dit houdt in dat de nationale wetgeving personen moet afschrikken om een inbreuk op de integriteit van een persoon te plegen. Indien de ernst-graad van artikel 3 EVRM en artikel 7-BUPO-verdrag bereikt wordt, moet de overheid ook optreden indien ze kennis had of moest hebben van de situatie. In ieder geval moet worden ingegrepen wanneer de ouders hun plichten niet nakomen, het kind slecht behandelen of verwaarlozen.

§2. INDICATOR 2: LEGITIEME DOELSTELLING

Pleegzorg wordt opgelegd met het oog op de bescherming van het belang van het kind

63. Legitieme doelstelling — Een inmenging in het gezinsleven van het kind is enkel mogelijk wanneer er een legitieme doelstelling wordt nagestreefd. In het EVRM worden deze doelstellingen

¹⁷¹ EHRM 26 maart 1985, ECLI:CE:ECHR:1985:0326JUD000897880, *X. en Y. v. Nederland*, §9.

¹⁷² EHRM 26 maart 1985, ECLI:CE:ECHR:1985:0326JUD000897880, *X. en Y. v. Nederland*, §12; U. KILKELLY, "Protecting children's rights under the ECHR: the role of positive obligations", *Northern Ireland legal Quarterly* 2010, 61(3), (245) 258.

¹⁷³ EHRM 26 maart 1985, ECLI:CE:ECHR:1985:0326JUD000897880, *X. en Y. v. Nederland*, §25.

¹⁷⁴ EHRM 26 maart 1985, ECLI:CE:ECHR:1985:0326JUD000897880, *X. en Y. v. Nederland*, §27; U. KILKELLY, "Protecting children's rights under the ECHR: the role of positive obligations", *Northern Ireland legal Quarterly* 2010, 61(3), (245) 258.

¹⁷⁵ CCPR General Comment no. 20, §2 en 8.

¹⁷⁶ CCPR General Comment no. 20, §2.

¹⁷⁷ CCPR General Comment no. 20, §5.

¹⁷⁸ CCPR General Comment no. 17, §6.

opgesomd in artikel 8, tweede lid. Deze lijst is limitatief.¹⁷⁹ Het moet dus één van volgende doelstellingen nastreven:

- De veiligheid van het land;
- De openbare veiligheid;
- Het economische welzijn van het land;
- De bescherming van de openbare orde;
- Het voorkomen van strafbare feiten;
- De bescherming van de gezondheid;
- De bescherming van de goede zeden;
- De bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Het Hof aanvaardt dat 'de bescherming van de gezondheid' en 'de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen' (namelijk de minderjarige) als legitieme doelstellingen aangereikt worden.¹⁸⁰

64. Belang van het kind — Artikel 9, eerste lid Kinderrechtenverdrag bepaalt dat een kind enkel van zijn ouders gescheiden kan worden tegen hun zin, wanneer deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind.¹⁸¹ Er moet geen afweging worden gemaakt tussen het belang van het kind en tegenstrijdige belangen.¹⁸² Para. 24 Resolutie bepaalt hetzelfde.

In *General Comment no.14* geeft het Kinderrechtencomité een leidraad aan hoe het belang van het kind ingevuld moet worden. Bij het bepalen van het belang van het kind moet rekening gehouden worden met de mening van het kind; de identiteit van het kind; het behoud van de gezinsomgeving en de relatie met het gezin; de zorg, bescherming en veiligheid van het kind; de kwetsbaarheid van het kind; het recht op gezondheid en het recht op onderwijs.¹⁸³

Het kind heeft het recht zijn mening te uiten in alle zaken die hem aanbelangen. Er moet rekening gehouden met de mening van het kind in overeenstemming met zijn leeftijd en maturiteit.¹⁸⁴ De jonge leeftijd en kwetsbare situatie van het kind, ontnemt hem niet het recht om gehoord te worden noch vermindert het het gewicht dat aan zijn mening wordt gehecht.¹⁸⁵

De identiteit van het kind bevat verschillende karakteristieken zoals geslacht, seksuele geaardheid, nationale afkomst, religie, culturele identiteit en persoonlijkheid. De noden van het kind zijn afhankelijk van persoonlijke, lichamelijke, sociale en culturele aspecten.¹⁸⁶

¹⁷⁹ Y. HAECK en J. VANDE LANOTTE, *Handboek EVRM: algemene beginselen*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 135, rn. 46.

¹⁸⁰ EHRM 22 juni 1989, ECLI:CE:ECHR:1989:0622JUD001137385, *Eriksson v. Zweden*, §66-67.

¹⁸¹ J. TOBIN, *The UN Convention on the Rights of the Child: a commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2019, 319.

¹⁸² J. TOBIN, *The UN Convention on the Rights of the Child: a commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2019, 319.

¹⁸³ General comment no. 14 on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration of the Committee on the Rights of the Children (29 mei 2013), *CRC/C/GC/14* (2013), § 52-79. (hierna: *General comment no. 14*).

¹⁸⁴ *General comment no. 14*, §53.

¹⁸⁵ *General comment no. 14*, §54.

¹⁸⁶ *General comment no. 14*, §55.

Met betrekking tot de familie van het kind verwijst de *General Comment* naar de preventie van de scheiding van kinderen van hun gezin en naar artikel 9 Kinderrechtenverdrag.¹⁸⁷ De scheiding van kinderen van hun gezin is een laatste redmiddel wanneer een kind in gevaar is.¹⁸⁸ In geval van dergelijke scheiding behoudt het kind het recht op contact met zijn gezin, tenzij dit strijdig is met het belang van het kind.¹⁸⁹

De 'zorg en bescherming' van het kind zien op het welzijn en de ontwikkeling van het kind. Het welzijn omvat de materiële, fysieke, educatieve en emotionele basisbehoeften, en de nood aan affectie en veiligheid.¹⁹⁰ De 'veiligheid' houdt in dat het kind beschermd wordt tegen iedere vorm van fysiek of mentaal geweld, letsel of misbruik, seksuele intimidatie, groepsdruk, pesten, vernederende behandeling, seksuele, economische en andere uitbuiting, drugs, arbeid, gewapende conflicten etc.¹⁹¹

Er moet ook rekening gehouden worden met de kwetsbare situatie van het kind. Hier kan gedacht worden aan het hebben van een handicap, het behoren tot een minderheidsgroep, een vluchteling of asielzoeker zijn, het slachtoffer zijn van mishandeling, op straat leven etc.¹⁹² In deze gevallen moet ook rekening gehouden worden met specifieke wetgeving, zoals het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.¹⁹³

65. Guidelines, Declaration en Resolutie — Para. 6 Guidelines bepaalt dat alle beslissingen, initiatieven en benaderingen met betrekking tot alternatieve zorg moeten worden genomen met het oog op de veiligheid van het kind, en gebaseerd zijn op het belang van het kind. Hetzelfde is terug te vinden in para. 34(k) Resolutie.

De *Guidelines* bepalen ook dat de situatie van het kind geëvalueerd moet worden wanneer het welzijn van het kind in gevaar is (para. 39 Guidelines). De *Declaration* verwijst echter naar de afwezigheid of ongepastheid van de zorg van de ouders (art. 4 Declaration). Zij verwijzen dus niet rechtstreeks naar het belang van het kind, maar het welzijn van het kind vormt een element van het belang van het kind, en ook de afwezige of ongepaste zorg van de ouders heeft een invloed op het belang van het kind.¹⁹⁴

Ook de *Guidelines on Alternative Care* geven een invulling aan het begrip 'belang van het kind'. Om te oordelen wat in het belang van het kind is, moeten verschillende elementen in aanmerking genomen worden. Zo moet er ten eerste rekening gehouden worden met het recht van het kind om zijn of haar mening te geven. Hiermee moet rekening worden gehouden in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en maturiteit (para. 7, 57). Daarnaast moet rekening worden gehouden met de veiligheid en het welzijn van het kind alsmede de persoonlijke en ontwikkelingskenmerken, de etnische, culturele, religieuze en taalkundige achtergrond, het gezin en de sociale omgeving van het

¹⁸⁷ *General comment no. 14*, §60.

¹⁸⁸ *General comment no. 14*, §61; K. VAN DER ZON, *Pleegrechten voor kinderen*, 76, vn. 76.

¹⁸⁹ *General comment no. 14*, §65; K. VAN DER ZON, *Pleegrechten voor kinderen*, 150.

¹⁹⁰ *General comment no. 14*, §71.

¹⁹¹ *General comment no. 14*, §73.

¹⁹² *General comment no. 14*, §75.

¹⁹³ *General comment no. 14*, §75.

¹⁹⁴ K. VAN DER ZON, *Pleegrechten voor kinderen*, 74.

kind, medische geschiedenis en eventuele speciale behoeften (para. 58). Ook moet de gehechtheid van het kind aan zijn gezin, het vermogen van het gezin om het welzijn en de harmonieuze ontwikkeling van het kind te waarborgen, de behoefte van het kind om deel uit te maken van zijn gezin, de wenselijkheid van het kind om binnen zijn gemeenschap en land te blijven en de relaties met zijn broers en zussen in aanmerking worden genomen (para. 62). Ten slotte moet ook rekening gehouden worden met de situatie, attitudes, capaciteiten, meningen en wensen van de gezinsleden van het kind.¹⁹⁵

De elementen waar rekening mee gehouden moet worden, komen dus grotendeels overeen. Beide geven aan dat de mening van het kind, de identiteit, het welzijn en de veiligheid van het kind van belang zijn voor de beoordeling van zijn belangen. Daarnaast is ook het gezin van het kind van belang. Dit omvat de gehechtheid van het kind aan zijn gezin en de behoefte om deel uit te maken van zijn gezin, de relatie met broers en zussen en de wenselijkheid om binnen de gemeenschap en het land te blijven.

66. Mensenrechtencomité — Artikel 17 BUPO-verdrag bevat in tegenstelling tot de vorige bepalingen geen specifieke doelen die de inmenging moet nastreven.¹⁹⁶ In de zaak *Natalya Tcholatch v. Canada* stelde het Mensenrechtencomité dat de criteria om te oordelen of in inmenging in het gezinsleven gerechtvaardigd kan worden, moeten worden afgewogen in het licht van het recht van de ouders op persoonlijke relaties en regelmatig contact met het kind, *en in het licht van het belang van het kind*.¹⁹⁷ Een inmenging in het gezinsleven moet volgens het BUPO-verdrag dus ook in het belang van het kind zijn.

67. Conclusie — De plaatsing in pleegzorg moet worden aangewend in het belang van het kind. Dit belang van het kind houdt allerlei elementen in. Met betrekking tot de legitieme doelstelling is het belangrijk dat het kind in pleegzorg wordt geplaatst ter bescherming van zijn rechten en vrijheden, veiligheid en welzijn.

§3. INDICATOR 3: NOODZAKELIJKHEID

Er zijn grondige redenen voorhanden

68. Grondige redenen — De overheid moet ingrijpen in een situatie waar het welzijn van het kind in gevaar is. Artikel 9, eerste lid Kinderrechtenverdrag geeft zelf enkele voorbeelden van wanneer een scheiding van het kind van zijn ouders noodzakelijk in het belang van het kind kan zijn. Het betreft de verwaarlozing of het misbruik van het kind.¹⁹⁸ Ook para. 24 Resolutie geeft dezelfde voorbeelden. De Resolutie bepaalt dat de Staten alle nodige maatregelen moeten nemen teneinde

¹⁹⁵ M. BRUNING en K. VAN DER ZON, "Out of home, out of right? Rechten van minderjarigen bij uithuisplaatsingen", *NJCM-bulletin* 2013, afl. 39, 4; N. CANTWELL e.a., *Moving forward*, 25.

¹⁹⁶ K. VAN DER ZON, *Pleegrechten voor kinderen*, 69, vn. 42.

¹⁹⁷ VN-MENSENRECHTENCOMITE, 20 maart 2007, Comm. Nr. 1052/2002, *Natalya Tcholatch v. Canada*, *UN DOC. CCPR/C/89/D/1052/2002* (2007), §8.3.

¹⁹⁸ J. TOBIN, *The UN Convention on the Rights of the Child: a commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2019, 322.

het kind te beschermen tegen alle vormen van fysiek of mentaal geweld, letsel of misbruik, verwaarlozing, mishandeling of uitbuiting, inclusief seksueel misbruik (para. 34(c) Resolutie).

De *Guidelines* bevatten meerdere gronden voor alternatieve zorg. Ze bepalen dat de Staat ervoor dient te zorgen dat de rechten van het kind beschermd worden en dat het kind de gepaste alternatieve zorg krijgt, wanneer het gezin niet instaat is om in adequate zorg voor het kind te voorzien, of het kind verwaarloost of opgeeft (para. 5 Guidelines). De *Declaration* verwijst daarentegen enkel naar de afwezigheid of de ongepastheid van de zorg door de ouders (art. 4 Declaration).

Ook het noodzakelijkheidsvereiste van artikel 8, tweede lid EVRM vereist dat er grondige redenen voorhanden zijn om tot een uithuisplaatsing over te gaan. In de zaak *K. en T. v. Finland* oordeelde het Hof dat de scheiding tussen een pasgeboren baby en zijn ouders een zeer ingrijpende maatregel is. Voor een dergelijke maatregel moeten er buitengewoon dringende redenen voorhanden zijn.¹⁹⁹ Wanneer de kindermishandeling de ernst-drempel van artikel 3 EVRM overschrijdt, is de Staat zelfs verplicht om in te grijpen (zie randnr. 60).

Ten slotte bevat ook artikel 7 BUPO-verdrag het verbod op wanbehandeling. Deze bepaling heeft betrekking op zowel handelingen die fysieke pijn veroorzaken als handelingen die mentale pijn veroorzaken.²⁰⁰ Het Mensenrechtencomité benadrukt dat artikel 7 in het bijzonder kinderen, leerlingen en patiënten in onderwijs- en medische instellingen beschermt.²⁰¹ Deze bepaling ziet dus ook toe op kindermishandeling, waardoor Staten in deze gevallen moeten optreden.²⁰² Artikel 24 BUPO-verdrag voegt daar de specifieke bescherming van het kind aan toe. De positieve verplichting die uit deze bepaling voortvloeit, bepaalt dat de Staat moet ingrijpen wanneer de ouders tekortschieten in hun plichten of het kind mishandelen of verwaarlozen. De Staat kan het ouderlijke gezag inperken en het kind van zijn gezin scheiden.²⁰³ De Staten moeten tevens voorzien in een speciale bescherming voor kinderen die verlaten zijn of van hun gezin ontnomen zijn, zodat zij zich kunnen ontwikkelen in omstandigheden die lijken op een gezinsomgeving.²⁰⁴

69. Geen grondige reden — Sommige redenen kunnen geen grond zijn voor het plaatsen van een kind in pleegzorg. Zo mogen financiële of materiële armoede, het verkrijgen van gezondheidszorg of onderwijs geen reden zijn om het kind uit huis te plaatsen (para. 15 Guidelines, para. 28 en 30 Resolutie).²⁰⁵ Ook de intellectuele capaciteiten van de ouders zijn geen grondige reden om het kind uit huis te plaatsen.²⁰⁶ In dergelijke zaken zijn steunmaatregelen aan het gezin beter geplaatst. Een uithuisplaatsing is namelijk een zeer ingrijpende maatregel die subsidiair moet

¹⁹⁹ EHRM 12 juli 2001, ECLI:CE:ECHR:2001:0712JUD002570294, *K. en T. v. Finland*, §168.

²⁰⁰ CCPR General Comment no. 20, §5.

²⁰¹ CCPR General Comment no. 20, §5.

²⁰² K. VAN DER ZON, *Pleegrechten voor kinderen: Een onderzoek naar het realiseren van de rechten van kinderen die in het kader van een ondertoezichtstelling in een pleeggezin zijn geplaatst*, Den Haag, Boom juridisch, 2020, 87.

²⁰³ CCPR General Comment no. 17, §6.

²⁰⁴ CCPR General Comment no. 17, §6.

²⁰⁵ SOS CHILDREN'S VILLAGES 2009, 8.

²⁰⁶ EHRM 26 februari 2002, ECLI:CE:ECHR:2002:0226JUD004654499, *Kutzner v. Duitsland*, §72 ev.

zijn.²⁰⁷ Het is ook niet voldoende dat het kind beter af zou zijn in een andere situatie²⁰⁸ of een handicap heeft.²⁰⁹

70. Margin of appreciation — Voor de beoordeling van de noodzaak tot een inmenging laat het Hof een ruime *margin of appreciation* aan de lidstaten.²¹⁰ De noodzaak voor uithuisplaatsing kan namelijk verschillen van land tot land, afhankelijk van hun visie op de rol van de familie en op overheidsinmenging in familie zaken, de beschikbare middelen om dergelijke maatregelen uit te voeren etc.²¹¹ De landen zijn in een betere positie om te oordelen of deze noodzaak ook effectief aanwezig is.²¹² Deze *margin of appreciation* zal groter zijn in aangelegenheden waarover er op Europees niveau geen consensus is, en kleiner bij zaken waarover wel consensus bestaat.²¹³

71. Conclusie — Er kunnen dus verschillende factoren de grondslag zijn voor de plaatsing van een kind in pleegzorg. Het betreft de afwezigheid van adequate ouderlijke zorg, mishandeling, verwaarlozing, andere handelingen die fysieke of mentale pijn veroorzaken, of het verlaten zijn door hun gezin.

De plaatsing in pleegzorg is een proportionele reactie op de situatie van het kind

72. Noodzakelijkheidsvereiste — Artikel 17 BUPO-verdrag bepaalt dat niemand mag worden onderworpen aan willekeurige of onwettige inmenging in zijn gezinsleven. Wanneer de wet in de mogelijkheid tot inmenging voorziet, dient dit in overeenstemming te zijn met de bepalingen en doelstellingen in het BUPO-verdrag, en moeten ze steeds redelijk zijn in de specifieke omstandigheid.²¹⁴ In *Toonen v. Australië* legde het Mensenrechtencomité dit redelijkheidspincipe uit als dat iedere inmenging proportioneel moet zijn aan het beoogde doel en noodzakelijk moet zijn in het specifieke geval.²¹⁵ De plaatsing van een kind in pleegzorg moet dus proportioneel zijn aan de belangen van het kind en noodzakelijk zijn.

²⁰⁷ EHRM 26 februari 2002, ECLI:CE:ECHR:2002:0226JUD004654499, *Kutzner v. Duitsland*, §75; G. MAES, "Jeugd(beschermings)recht in internationaal perspectief: invloeden van het EVRM" in X, *De procesbewaamheid van minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2006, (297) 325.

²⁰⁸ EHRM 12 juli 2001, ECLI:CE:ECHR:2001:0712JUD002570294, *K. en T. v. Finland*, §173; Concluding observations on the fifth periodic report of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland (12 juli 2016), *CRC/C/GBR/CO/5* (2016), §52(b).

²⁰⁹ J. TOBIN, *The UN Convention on the Rights of the Child: a commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2019, 323.

²¹⁰ EHRM 10 mei 2001, ECLI:CE:ECHR:2001:0510JUD002894595, *T.P. en K.M. v. Verenigd Koninkrijk*, §71; EHRM 10 september 2019, ECLI:CE:ECHR:2019:0910JUD003728313, *Strand Lobben e.a. v. Noorwegen*, §210.

²¹¹ EHRM 7 augustus 1996, ECLI:CE:ECHR:1996:0807JUD001738390, *Johansen v. Noorwegen*, §64; EHRM 12 juli 2001, ECLI:CE:ECHR:2001:0712JUD002570294, *K. en T. v. Finland*, §173; EHRM 26 februari 2002, ECLI:CE:ECHR:2002:0226JUD004654499, *Kutzner v. Duitsland*, §66; J. PUT en H. ASSELMAN, "Jeugdhulp tussen beschermingsplicht en inmengingsverbod", 720.

²¹² EHRM 7 augustus 1996, ECLI:CE:ECHR:1996:0807JUD001738390, *Johansen v. Noorwegen*, §64; EHRM 10 september 2019, ECLI:CE:ECHR:2019:0910JUD003728313, *Strand Lobben e.a. v. Noorwegen*, §210; K. VAN DER ZON, *Pleegrechten voor kinderen*, 70-71.

²¹³ X, *Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights. Right to respect for private and family life, home and correspondence*, Council of Europe, 2022, www.echr.coe.int/documents/guide_art_8_eng.pdf, 13-14, rn. 30.

²¹⁴ CCPR General Comment no. 16, §4.

²¹⁵ VN-MENSENRECHTENCOMITE 31 maart 1994, Comm. nr. 488/1992, *Toonen v. Australië*, *UN DOC. CCPR/C/50/D/488/1992* (1994), §8.3.

73. EVRM — Ook het noodzakelijkheidsvereiste van artikel 8, tweede lid EVRM bevat een proportionaliteitstoets. Het Hof vereist dat de inmenging een reactie is op een ‘pressing social need’ (‘dringende maatschappelijke behoefte’) en dat het evenredig is aan het nagestreefde doel.²¹⁶ Daarnaast moeten de redenen voor de gekozen maatregel ‘relevant and sufficient’ (‘relevant en afdoende’) zijn om het doel te bereiken.²¹⁷ *Relevant* houdt in dat de situatie van het kind een ‘relevante reden’ voor een uithuisplaatsing inhoudt.²¹⁸ *Sufficient* betekent dat de genomen maatregel het beoogde doel kan bereiken, maar niet verder gaat dan nodig is.²¹⁹

74. Last resort — Een maatregel tot uithuisplaatsing dient een ‘measure of last resort’ (laatste redmiddel) te zijn (para. 14 Guidelines; para. 34(e) Resolutie).²²⁰ Dit geldt ook volgens *General Comment no. 14*.²²¹

Enkel wanneer het in het belang van het kind is om niet meer bij zijn ouders te verblijven, kan een kind in alternatieve zorg geplaatst worden.²²² Dit betekent dat er ook alternatieve maatregelen overwogen moeten worden. Deze alternatieven zijn minder ingrijpend in het leven van het kind, maar zijn ontoereikend om een effectieve oplossing aan de situatie te bieden. De beslissing tot de plaatsing in pleegzorg moet aantonen dat er minder ingrijpende maatregelen overwogen zijn.²²³ Dit principe werd ook erkend door de Algemene Vergadering van de Raad van Europa.²²⁴

Voorrang voor pleegzorg

75. Voorrang van pleegzorg — Wanneer de uithuisplaatsing van het kind noodzakelijk is, heeft de plaatsing in pleegzorg de voorkeur.²²⁵ Dit valt af te leiden uit de bewoording van artikel 20, derde lid Kinderrechtenverdrag. Het bepaalt dat de zorg een plaatsing in een pleeggezin kan omvatten, kafalah, adoptie, of, “indien noodzakelijk, plaatsing in geschikte instellingen voor kindercare”.

Artikel 4 Declaration bepaalt dat wanneer de uithuisplaatsing van het kind noodzakelijk is, het kind verzorgd wordt door een familielid, door een pleeg- of adoptiegezin, of, indien nodig door een geschikte instelling. Dit toont aan dat de zorg binnen het eigen netwerk de voorkeur geniet, en dat de zorg in een instelling een subsidiair karakter heeft.²²⁶ CANTWELL en HOLZSCHEITER wijzen op de

²¹⁶ EHRM 8 juli 1987, ECLI:CE:ECHR:1987:0708JUD000984082, *B. v. Verenigd Koninkrijk*, §61, b; EHRM 10 september 2019, ECLI:CE:ECHR:2019:0910JUD003728313, *Strand Lobben e.a. v. Noorwegen*, §203.

²¹⁷ EHRM 24 maart 1988, ECLI:CE:ECHR:1988:0324JUD001046583, *Olsson v. Zweden* (No. 1), §68; EHRM 10 september 2019, ECLI:CE:ECHR:2019:0910JUD003728313, *Strand Lobben e.a. v. Noorwegen*, §203; J. PUT en H. ASSELMAN, “Jeugdhulp tussen beschermingsplicht en inmengingsverbod”, 719-720, rn. 23.

²¹⁸ K. VAN DER ZON, *Pleegrechten voor kinderen*, 73.

²¹⁹ J. PUT en H. ASSELMAN, “Jeugdhulp tussen beschermingsplicht en inmengingsverbod”, 719-720, rn. 23.

²²⁰ N. CANTWELL e.a., *Moving forward*, 59; SOS CHILDREN’S VILLAGES 2009, 8.

²²¹ General Comment no. 14, §61; J. TOBIN, *The UN Convention on the Rights of the Child: a commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2019, 320.

²²² SOS CHILDREN’S VILLAGES 2020, 4.

²²³ EHRM 26 februari 2002, ECLI:CE:ECHR:2002:0226JUD004654499, *Kutzner v. Duitsland*, §75; EHRM 14 januari 2003, ECLI:CE:ECHR:2003:0114JUD002775195, *K.A. v. Finland*, §95; J. PUT en H. ASSELMAN, “Jeugdhulp tussen beschermingsplicht en inmengingsverbod”, 723, rn. 26.

²²⁴ Resolutie 2049 (2015) Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa “*Social services in Europe: legislation and practice of the removal of children from their families in Council of Europe member States*”, §8.6.

²²⁵ M. BRUNING en K. VAN DER ZON, “Out of home, out of right? Rechten van minderjarigen bij uithuisplaatsingen”, *NJCM-bulletin* 2013, afl. 39, 4; C. PHILLIPS, “Alle kinderen zonder (adequate) ouderlijke zorg hebben recht op alternatieve zorg”, *TJK* 2011, 296; K. VAN DER ZON, “Harry Potter zonder toverstaf verliest zijn magie – over de rechten van uit huis geplaatste kinderen”, *Pedagogiek* 2013, afl. 34, (209) 215.

²²⁶ N. CANTWELL en A. HOLZSCHEITER, *Article 20*, 16, rn. 24; K. VAN DER ZON, *Pleegrechten voor kinderen: Een onderzoek naar het realiseren van de rechten van kinderen die in het kader van een ondertoezichtstelling in een pleeggezin zijn geplaatst*, Den Haag, Boom juridisch, 2020, 65.

ongelukkige keuze om ook naar adoptie te verwijzen. Adoptie kan namelijk beter beschouwd worden als een mogelijke uitkomst van alternatieve zorg dan als vorm van alternatieve zorg.²²⁷ Ook para. 53 van de *Guidelines on Alternative Care* bepalen dat wanneer alternatieve zorg noodzakelijk is, er voorrang moet worden gegeven aan familie- en gemeenschap gebaseerde oplossingen.²²⁸

General Comment no. 17 bepaalt dat de Staten moeten voorzien in een speciale bescherming voor kinderen die verlaten zijn of van hun gezin ontnomen zijn, zodat zij zich kunnen ontwikkelen *in omstandigheden die lijken op een gezinsomgeving*.²²⁹ Ook hier geldt dus een voorrang voor de plaatsing in een gezinsomgeving, zoals pleegzorg.

76. Keuze voor andere zorg — De plaatsing in een residentiële instelling is enkel mogelijk wanneer dit specifiek nodig, geschikt en in het belang van het kind is (para. 21 *Guidelines*). Op dit vlak zijn de *Guidelines* dus strenger dan het Kinderrechtenverdrag. Onder het Kinderrechtenverdrag kan een kind 'indien nodig' in een residentiële instelling worden geplaatst. Onder de *Guidelines* dient het specifiek nodig, geschikt en in het belang van het kind te zijn.²³⁰

Plaatsing in een instelling wordt echter niet volledig uitgesloten.²³¹ Residentiële zorg en gezinszorg vullen elkaar aan, maar er moeten de-institutionaliseringprogramma's worden opgesteld (para. 23 *Guidelines*).

Alternatieve zorg voor kinderen jonger dan drie jaar moet in een *family-based setting*. Er zijn uitzonderingen mogelijk wanneer dit nodig is zodat ze niet gescheiden worden van hun broers en zussen, wanneer het om een crisisplaatsing gaat of om een andere plaatsing van zeer korte duur met geplande familie re-integratie (para. 22 *Guidelines*).²³²

§4. INDICATOR 4: GESCHIKTE ZORG

Er zijn meerdere vormen van pleegzorg voorhanden

77. Vormen van pleegzorg — Opdat er kan worden voorzien in de geschikte zorg voor een kind, dienen er verschillende vormen van pleegzorg voorhanden te zijn waaruit gekozen kan worden. Zo moet de Staat voorzien in zorg voor korte en lange termijn en in crisispleegzorg (para. 54 *Guidelines*; Para. 35(b) Resolutie).²³³

²²⁷ N. CANTWELL en A. HOLZSCHEITER, *Article 20*, 52, rn. 123.

²²⁸ M. BRUNING en K. VAN DER ZON, "Out of home, out of right? Rechten van minderjarigen bij uithuisplaatsingen", *NJCM-bulletin* 2013, afl. 39, 4; C. PHILLIPS, "Alle kinderen zonder (adequate) ouderlijke zorg hebben recht op alternatieve zorg", *TJK* 2011, 296; K. VAN DER ZON, "Harry Potter zonder toverstaf verliest zijn magie – over de rechten van uit huis geplaatste kinderen", *Pedagogiek* 2013, afl. 34, (209) 215.

²²⁹ CCPR General Comment no. 17, §6.

²³⁰ K. VAN DER ZON, "Harry Potter zonder toverstaf verliest zijn magie – over de rechten van uit huis geplaatste kinderen", *Pedagogiek* 2013, afl. 34, (209) 212.

²³¹ M. BRUNING en K. VAN DER ZON, "Out of home, out of right? Rechten van minderjarigen bij uithuisplaatsingen", *NJCM-bulletin* 2013, afl. 39, 4.

²³² M. BRUNING en K. VAN DER ZON, "Out of home, out of right? Rechten van minderjarigen bij uithuisplaatsingen", *NJCM-bulletin* 2013, afl. 39, 4; N. CANTWELL e.a., *Moving forward*, 39.

²³³ N. CANTWELL e.a., *Moving forward*, 22.

Er wordt rekening gehouden met de identiteit van het kind

78. Belang van het kind — Zoals gesteld, spelen de belangen van het kind een cruciale rol bij een plaatsingsbeslissing (zie indicator 2, randnrs. 63-67).²³⁴ Het belang van het kind bepaalt welke maatregelen het meest geschikt zijn om te voldoen aan hun behoeften en rechten (para. 7 Guidelines). Het belang van het kind omvat echter verschillende elementen (zie randnrs. 63-67). De identiteit van het kind vormt een onderdeel van het belang van het kind. Volgens *General Comment no. 14* omvat de identiteit het geslacht, de seksuele geaardheid, de nationale afkomst, religie, culturele identiteit en de persoonlijkheid van het kind.

79. Achtergrond — Ingevolge artikel 20, derde lid Kinderrechtenverdrag moet er op een passende wijze rekening worden gehouden met de etnische, godsdienstige, culturele en taalkundige achtergrond van het kind bij het overwegen van oplossingen. Dit wordt ook onderstreept in de *Guidelines on Alternative Care* (para. 58 Guidelines). Om een taal vloeiend te spreken is het belangrijk dat deze reeds in de kindertijd wordt aangeleerd. Daarom is het belangrijk om het kind te plaatsen bij een gezin dat de moedertaal spreekt, of dat het kind de mogelijkheid krijgt om de taal te leren.²³⁵

Para. 58 voegt hier echter nog andere factoren aan toe, zoals de persoonlijke en ontwikkelingskenmerken, de medische geschiedenis en eventuele speciale behoeften van het kind. In de Guidelines wordt het toepassingsgebied tevens uitgebreid naar de planning voor zorgverlening en permanentie (para. 62 Guidelines).²³⁶

Omwille van de identiteit van het kind is het ook wenselijk om het kind te plaatsen binnen zijn gemeenschap en land (para. 62 Guidelines).

80. Conclusie — Bij de keuze van het pleeggezin moet rekening worden gehouden met de identiteit van het kind. Voor deze wegingsfactor wordt als 'identiteit' van het kind de etnische, godsdienstige, culturele en taalkundige achtergrond en de persoonlijkheid van het kind gezien. Hiervoor werd gekeken naar welke elementen in minstens twee van de drie bronnen voorkwamen.

Er is aandacht aan de stabiliteit en continuïteit van de zorg

81. Continuïteit en stabiliteit — Wanneer een beslissing tot pleegzorg wordt genomen, moet er voldoende aandacht zijn aan de continuïteit in de opvoeding van het kind en de stabiliteit en permanentie van de zorg (art. 20, derde lid Kinderrechtenverdrag; para. 12 Guidelines).²³⁷ Deze 'continuïteit in de opvoeding' kan op verschillende manieren worden opgevat. Enerzijds kan dit wijzen op de standvastigheid van de zorgverlener en anderzijds op het houden van het kind in dezelfde

²³⁴ EHRM 23 oktober 2018, ECLI:CE:ECHR:2018:1023JUD002360816, *Petrov v. Rusland*, §98; G. MAES, "Jeugd(beschermings)recht in internationaal perspectief: invloeden van het EVRM" in X, *De procesbewaamheid van minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2006, (297) 325.

²³⁵ R. HODGKIN en P. NEWELL, *Implementation handbook for the Convention on the Rights of the Child*, Zwitserland, Unicef, 2007, 289.

²³⁶ N. CANTWELL e.a., *Moving forward*, 73.

²³⁷ K. VAN DER ZON, "Harry Potter zonder toverstaf verliest zijn magie – over de rechten van uit huis geplaatste kinderen", *Pedagogiek* 2013, afl. 34, (209) 215.

sociaal-culturele omgeving en onderwijssetting.²³⁸ Aangezien de culturele achtergrond reeds als afzonderlijke wegingsfactor wordt behandeld (zie supra randnr. 78-80), wordt onder deze wegingsfactor verstaan dat het kind zo min mogelijk van zorgverlener verandert. Ook de *Guidelines on Alternative Care* bepalen dat frequente veranderingen in de zorgomgeving zo veel mogelijk moeten worden vermeden omdat ze schadelijk zijn voor de ontwikkeling van het kind. Wanneer het slechts een tijdelijke plaatsing in pleegzorg betreft, moet deze erop gericht zijn om een passende en permanente oplossing te vinden (para. 60 Guidelines).

Artikel 5 Declaration bepaalt dat de nood aan affectie en het recht op veiligheid en de continuïteit van de zorg deel uitmaakt van het belang van het kind.

82. Conclusie — Continuïteit en stabiliteit van de zorg wordt voor deze wegingsfactor opgevat als het recht van het kind om in de zorg van één en dezelfde zorgverlener te blijven. Frequentie veranderingen in de zorgomgeving vormen dus een schending van deze wegingsfactor. Een enkele verandering in de zorgomgeving vormt dus geen schending.

§5. INDICATOR 5: BESLUITVORMING

Er wordt naar ieder geval apart gekeken

83. Belang van het kind — Volgens de Resolutie rond de rechten van het kind moet de beslissing om een minderjarige in pleegzorg te plaatsen steeds geval per geval gemaakt worden op basis van de belangen, noden en mening van het kind (Para. 34(k) en 35(b) Resolutie). Dit vinden we ook terug in para. 6 en 57 van de *Guidelines on Alternative Care*. Ieder kind is anders en dus moet naar ieder kind apart worden gekeken.²³⁹

Hoewel het niet letterlijk in het Kinderrechtenverdrag staat ingeschreven, kan toch worden aangenomen dat deze bepalingen vereisen dat naar ieder geval apart gekeken moet worden. Artikel 9, eerste lid Kinderrechtenverdrag vereist namelijk dat een scheiding noodzakelijk is *in het belang van het kind*. Op basis hiervan kan afgeleid worden dat steeds in iedere zaak het belang van het kind onderzocht moet worden, en dus iedere situatie onderzocht moet worden. Hetzelfde geldt voor artikel 20, eerste lid Kinderrechtenverdrag en artikel 8 EVRM.

Met betrekking tot de redelijkheidseis uit artikel 17 BUPO-verdrag, stelde het Mensenrechtencomité in *Toonen v. Australië* dat een inmenging proportioneel moet zijn aan het beoogde doel en noodzakelijk moet zijn *in het specifieke geval*.²⁴⁰

84. Recent onderzoek — Bovendien is het belangrijk dat een beslissing tot de uithuisplaatsing van een kind op een weloverwogen, faire en niet-willekeurige manier wordt genomen. In de zaak *Strand Lobben e.a. v. Noorwegen* oordeelde het Hof dat een beschermingsmaatregel genomen moet

²³⁸ N. CANTWELL en A. HOLZSCHEITER, *Article 20*, 61-62, rn. 151; R. HODGKIN en P. NEWELL, *Implementation handbook for the convention on the rights of the child: fully revised third edition*, Zwitserland, Unicef, 2007, 288-289.

²³⁹ SOS CHILDREN'S VILLAGES 2020, 5.

²⁴⁰ VN-MENSENRECHTENCOMITE 31 maart 1994, Comm. nr. 488/1992, *Toonen v. Australië*, UN DOC. CCPR/C/50/D/488/1992 (1994), §8.3.

worden op basis van recente onderzoeken van de kwaliteiten van de moeder om voor het kind te zorgen.²⁴¹ Een plaatsingsbeslissing dient gemotiveerd te worden en aan te duiden waarop ze gebaseerd is.²⁴² Op basis hiervan kan dus ook worden aangenomen dat naar ieder geval apart moet worden gekeken.

De beslissing wordt genomen door gekwalificeerde professionals in een multidisciplinair team

85. Bevoegde autoriteit — Artikel 9, eerste lid Kinderrechtenverdrag vereist dat de beslissing tot de scheiding van het kind van zijn ouders genomen wordt door een “bevoegde autoriteit”. Er wordt verder geen invulling gegeven aan wie deze autoriteit is. Het is aan de Staat om te beslissen wie deze bevoegde autoriteit is. Het feit dat de autoriteit bevoegd moet zijn omvat twee componenten. Ten eerste moet de instantie gemandateerd zijn, en ten tweede moet de instantie getraind zijn en kennis hebben inzake kinderpsychologie en ontwikkeling en de alternatieve manieren om problemen in de relatie tussen ouders en kinderen aan te pakken.²⁴³ Ze moeten bekwaam zijn om te beoordelen wat in het belang van het kind is.²⁴⁴ De beslissing moet volgens het Kinderrechtenverdrag dus niet door een gerechtelijke instantie genomen worden.²⁴⁵

De *Guidelines on Alternative Care* vereisen dat een beslissing tot uithuisplaatsing genomen wordt door gekwalificeerde professionals namens of gemachtigd door een bevoegde autoriteit (para. 40 Guidelines). Para. 57 voegt hieraan toe dat de besluitvorming gebaseerd moet zijn op een grondige beoordeling, planning en herziening via *gevestigde structuren en mechanismen* en moet uitgevoerd worden door gekwalificeerde professionals in een multidisciplinair team.

Ook de Resolutie vereist dat een beslissing gemaakt wordt door gekwalificeerde professionals in een multidisciplinair team, door middel van een *juridische, administratieve of andere adequate en erkende procedure* met wettelijke waarborgen (para. 34(k) Resolutie). In de Resolutie wordt ook melding gemaakt van gerechtelijke en administratieve poortwachters-procedures. Deze moeten ervoor zorgen dat pleegzorg enkel wordt aangewend na afweging van de belangen van het kind en dat het kind de meest geschikte zorg krijgt voor zijn of haar behoeften. Het moet dus de noodzakelijkheid en de geschikte zorg vaststellen.²⁴⁶ Het belang van het kind vormt daarbij de eerste overweging (para. 34(l) Resolutie).

General Comment no. 14 van het Kinderrechtencomité bepaalt dat deze gekwalificeerde professionals expertise moeten hebben omtrent de ontwikkeling van kinderen en adolescenten. Ze moeten

²⁴¹ EHRM 10 september 2019, ECLI:CE:ECHR:2019:0910JUD003728313, *Strand Lobben e.a. v. Noorwegen*, §222.

²⁴² G. MAES, “Jeugd(beschermings)recht in internationaal perspectief: invloeden van het EVRM” in X, *De procesbewaamheid van minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2006, (297) 329.

²⁴³ J. DOEK, “Articles 8-9: the Right to Preservation of Identity and the Right Not to Be Separated from His or Her Parents” in A. ALEN, J. VANDE LANOTTE, E. VERHELLEN, F. ANG, E. BERGHMANS en M. VERHEYDE (eds.), *A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*, Leiden, Martinus Nijhoff Publishers, 2006, 26.

²⁴⁴ R. HODGKIN en P. NEWELL, *Implementation handbook for the convention on the rights of the child: fully revised third edition*, Zwitserland, Unicef, 2007, 127.

²⁴⁵ J. TOBIN, *The UN Convention on the Rights of the Child: a commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2019, 316.

²⁴⁶ N. CANTWELL e.a., *Moving forward*, 67.

getraind zijn in, *inter alia*, kinderpsychologie, de ontwikkeling van het kind en andere relevante domeinen, ze moeten ervaring hebben met kinderen en die informatie op een objectieve manier zal beoordelen.²⁴⁷

86. Gerechtelijke instantie — Wanneer de ouders niet akkoord zijn met de uithuisplaatsing, moet de beslissing tot uithuisplaatsing worden genomen door een gerechtelijke instantie (para. 47 Guidelines).²⁴⁸ De ouders hebben in dat geval recht op beroep en toegang tot passende juridische vertegenwoordiging (para. 47 Guidelines).²⁴⁹ In geval van een gerechtelijke procedure heeft de minderjarige recht op vertegenwoordiging (para. 57 Guidelines).

87. Conclusie — Hieruit wordt afgeleid dat een beslissing tot de plaatsing in pleegzorg genomen moet worden door gekwalificeerde professionals in een multidisciplinair team via een gevestigde procedure. Om als gekwalificeerde professional beschouwd te worden, moet de professional expertise hebben inzake de ontwikkeling van kinderen en adolescenten, kinderpsychologie of een ander relevant domein. De persoon moet ervaring hebben met kinderen en informatie op een objectieve manier kunnen bekijken. Deze gekwalificeerde professionals bepalen het belang van het kind en welke alternatieve zorg hierbij aansluit. De effectieve beslissing tot de scheiding van het kind van zijn ouders moet door een gerechtelijke instantie gebeuren wanneer de ouders niet akkoord zijn met de scheiding.

Het kind heeft de mogelijkheid om deel te nemen aan de procedure

88. Participatie — De besluitvorming moet de participatie van alle betrokken personen garanderen (art. 9, tweede lid Kinderrechtenverdrag). Dit betekent dat ook het kind het recht heeft om betrokken te worden in de procedure (art. 12 Declaration; para. 6 en 57 Guidelines; para. 34(k) en 35(h) Resolutie).²⁵⁰ Het Hof erkende dit ook met betrekking tot artikel 8 EVRM.²⁵¹ Daarnaast werd er door de Algemene Vergadering van de Raad van Europa ook aandacht op gevestigd in zijn Resolutie 2049 (2015).²⁵² Het kind heeft het recht om zijn of haar mening weer te geven in overeenstemming met zijn of haar capaciteiten (para. 6 en 57 Guidelines). Elke stap van de procedure moet overleg met het kind inhouden (para. 57 Guidelines).

89. Vertegenwoordiging — In het geval van een gerechtelijke procedure heeft het kind het recht om vertegenwoordigd te worden (para. 57 Guidelines).

²⁴⁷ General Comment no. 14, §94.

²⁴⁸ M. BRUNING en K. VAN DER ZON, "Out of home, out of right? Rechten van minderjarigen bij uithuisplaatsingen", *NJCM-bulletin* 2013, afl. 39, 3.

²⁴⁹ M. BRUNING en K. VAN DER ZON, "Out of home, out of right? Rechten van minderjarigen bij uithuisplaatsingen", *NJCM-bulletin* 2013, afl. 39, 4.

²⁵⁰ SOS CHILDREN'S VILLAGES 2009, 8.

²⁵¹ EHRM 3 december 2015, ECLI:CE:ECHR:2015:0903JUD001016113, *M. en M. v. Kroatië*, §171; J. PUT en H. ASSELMAN, "Jeugdhulp tussen beschermingsplicht en inmengingsverbod", 724, rn. 28.

²⁵² Resolutie 2049 (2015) Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa "Social services in Europe: legislation and practice of the removal of children from their families in Council of Europe member States", §8.3.

Het kind kreeg de nodige informatie

90. Effectieve participatie — Artikel 9, tweede lid Kinderrechtenverdrag bepaalt dat alle betrokken partijen de mogelijkheid moeten hebben om deel te nemen aan de procedure. Opdat zij effectief kunnen deelnemen aan de procedure, dienen zij dan ook de nuttige en noodzakelijke informatie te verkrijgen (para. 57 Guidelines).²⁵³ Er moeten dan ook inspanningen worden geleverd om de toegang tot informatie in de taal van het kind te voorzien (para. 6 Guidelines).

91. Informatie — In de zaak *Buchberger v. Oostenrijk* baseerde de rechtbank zich op informatie die niet aan de partijen was meegedeeld, waardoor zij er niet op konden reageren.²⁵⁴ Het Hof concludeerde dat de partijen daardoor onvoldoende betrokken waren in de besluitvorming waardoor een schending was van artikel 8 EVRM.²⁵⁵ Hieruit volgt dus dat de partijen inzage moet krijgen in het gehele dossier waarop de rechter zich baseert.²⁵⁶

Er wordt rekening gehouden met de mening van het kind

92. Inhoud — De mening van het kind bepaalt niet welke maatregel genomen moet worden. Er moet wel rekening mee gehouden worden in overeenstemming met zijn leeftijd en maturiteit (para. 7 en 57 Guidelines). Datzelfde wordt ook bepaald in artikel 12 Kinderrechtenverdrag, dat het recht van het kind op het uiten van zijn mening bevat.²⁵⁷ *General Comment no. 12* van het Kinderrechtencomité voegt hieraan toe dat de rechter aan het einde van de procedure aan het kind moet uitleggen op welke manier rekening werd gehouden met zijn of haar mening.²⁵⁸

Ook *General Comment no. 14*, met betrekking tot het belang van het kind, bepaalt dat de jonge leeftijd en kwetsbare situatie van het kind hem niet het recht ontnemt om gehoord te worden noch vermindert het het gewicht dat aan zijn mening moet worden gehecht.²⁵⁹

De minderjarige heeft de mogelijkheid bezwaar in te dienen tegen de plaatsingsbeslissing

93. Rechterlijke toetsing — Artikel 9, eerste lid Kinderrechtenverdrag bepaalt dat het kind niet van zijn ouders gescheiden mag worden tegen hun wil, tenzij de bevoegde autoriteiten, *onder voorbehoud van de mogelijkheid van rechterlijke toetsing* [...] beslissen dat de scheiding noodzakelijk is. Dit houdt in dat in dat beroep kan worden aangetekend tegen de oorspronkelijke beslissing en

²⁵³ M. BRUNING en K. VAN DER ZON, "Out of home, out of right? Rechten van minderjarigen bij uithuisplaatsingen", *NJCM-bulletin* 2013, afl. 39, 4; J. DOEK, "Articles 8-9: the Right to Preservation of Identity and the Right Not to Be Separated from His or Her Parents" in A. ALLEN, J. VANDE LANOTTE, E. VERHELLEN, F. ANG, E. BERGHMANS en M. VERHEYDE (eds.), *A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*, Leiden, Martinus Nijhoff Publishers, 2006, 27, rn. 11; C. PHILLIPS, "Alle kinderen zonder (adequate) ouderlijke zorg hebben recht op alternatieve zorg", *TJK* 2011, 296.

²⁵⁴ EHRM 20 december 2001, ECLI:CE:ECHR:2001:1220JUD003289996, *Buchberger v. Oostenrijk*, §43.

²⁵⁵ EHRM 20 december 2001, ECLI:CE:ECHR:2001:1220JUD003289996, *Buchberger v. Oostenrijk*, §44 en 45.

²⁵⁶ K. VAN DER ZON, *Pleegrechten voor kinderen*, 99.

²⁵⁷ J. TOBIN, *The UN Convention on the Rights of the Child: a commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2019, 329; K. VAN DER ZON, *Pleegrechten voor kinderen*, 54.

²⁵⁸ General comment no. 12 on the right of the child to be heard (20 juli 2009), *CRC/C/GC/12* (2009), §45.

²⁵⁹ *General comment no. 14*, §54.

dat de beslissing een beperkte werking in de tijd heeft.²⁶⁰ Ditzelfde is terug te vinden in para. 24 Resolutie.²⁶¹

94. Bezwaar — Wanneer een beslissing tot alternatieve zorg genomen wordt door een rechtbank, administratieve of een andere bevoegde instantie, heeft het kind de mogelijkheid om bezwaar in te dienen bij een rechtbank tegen deze plaatsingsbeslissing (para. 66 Guidelines).

Er is een klachtenprocedure bij een gekende, effectieve en onpartijdige instantie

95. Instantie voor klachten — Kinderen moeten de mogelijkheid hebben om bij een onpartijdige en vertrouwelijke instantie een klacht in te dienen. Deze instantie moet ook effectief optreden wanneer zij kennis krijgt van een klacht. Daarnaast moet het kind ook voldoende informatie krijgen over het bestaan van dergelijke klachtenprocedure en moet het klachtenmechanisme kindvriendelijk zijn (para. 99 Guidelines; para. 35(k) Resolutie).

§6. INDICATOR 6: GERICHT OP DE HERENIGING MET HET GEZIN

Het pleegkind heeft nog contact met zijn gezin

96. Contact met gezin — Een plaatsing in pleegzorg is in principe een tijdelijke maatregel die gericht is op de hereniging van het kind met het gezin. Teneinde de hereniging van het kind met zijn gezin mogelijk te maken is het belangrijk dat de ouders en het kind nog steeds contact onderhouden met elkaar (para. 51 Guidelines). De ouders hebben daartoe recht op regelmatig persoonlijk contact met het kind. Dit contact moet effectief de hereniging van het kind en het gezin mogelijk maken, totdat de autoriteiten de conclusie kunnen nemen dat de hereniging niet meer in het belang van het kind is. Hieraan is volgens het Hof niet voldaan wanneer het contact met intervallen van weken of zelfs maanden plaatsvindt.²⁶²

Artikel 9, derde lid Kinderrechtenverdrag bepaalt dat wanneer een kind in pleegzorg wordt geplaatst, het kind nog steeds recht heeft op regelmatig persoonlijk contact met zijn ouders, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind. Para. 81 Guidelines breidt het toepassingsgebied van de contactregel uit naar familie en andere mensen die een hechte band met het kind hebben, zoals vrienden en burens. Artikel 9 bepaalt niet wat 'regelmatig' inhoudt. Dit moet steeds per geval worden bekeken. Het vereist wel dat het eerder vaak dan soms is.²⁶³

²⁶⁰ J. DOEK, "Articles 8-9: the Right to Preservation of Identity and the Right Not to Be Separated from His or Her Parents" in A. ALEN, J. VANDE LANOTTE, E. VERHELLEN, F. ANG, E. BERGHMANS en M. VERHEYDE (eds.), *A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*, Leiden, Martinus Nijhoff Publishers, 2006, 26; E. PATTERSON en A. BOWERS ANDREWS, "Protecting the Child against Separation from the Family Environment: Articles 9 and 25 of the UN Convention on the Rights of the Child", *Children's Legal Rights Journal* 1996, issue 3, (2) 7.

²⁶¹ SOS CHILDRENS VILLAGES 2020, 5.

²⁶² EHRM 19 november 2019, ECLI:CE:ECHR:2019:1119JUD006480816, *K.O. en V.M. v. Noorwegen*, §69; EHRM 22 december 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:1222JUD006463916, *M.L. v. Noorwegen*, §79.

²⁶³ J. TOBIN, *The UN Convention on the Rights of the Child: a commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2019, 334.

97. Afstand — Wanneer een beslissing tot alternatieve zorg genomen wordt, moet er rekening gehouden worden met de wens om het kind zo dicht mogelijk bij huis te houden om het contact met zijn of haar familie, opleiding, cultuur en sociaal leven niet te verstoren (para. 11 Guidelines). Het plaatsen van kinderen op een dermate verre afstand van de ouders vormt een belemmering om gemakkelijk en regelmatig contact te houden, waardoor dus niet voldaan is aan het doel van de hereniging met het gezin.²⁶⁴ Dit wordt ook erkend door het Kinderrechtencomité.²⁶⁵

98. Conclusie — Het kind heeft minstens recht op contact met zijn ouders, tenzij dit strijdig is met zijn belang. Tussen deze contactmomenten mogen geen weken zitten. Wanneer de kinderen ver van de ouders worden geplaatst, waardoor de mogelijkheid om gemakkelijk en regelmatig contact te houden verstoord wordt, is er niet voldaan aan het doel van de hereniging met het gezin.

Broers en zussen worden samen geplaatst

99. Broers en zussen niet scheiden — Wanneer meerdere broers en zussen uit eenzelfde gezin in pleegzorg geplaatst worden, moeten zij in hetzelfde pleeggezin terechtkomen. Broers en zussen mogen in principe niet van elkaar gescheiden worden. Een scheiding is enkel mogelijk wanneer dit in het belang van het kind is (para. 17 Guidelines). In dergelijke gevallen heeft het kind recht op persoonlijk contact met zijn broers en zussen, tenzij ook dit strijdig is met het belang van het kind. Praktische redenen die een samenplaatsing van minderjarigen niet mogelijk maakt, kunnen niet ter rechtvaardiging van een scheiding van broers en zussen worden ingeroepen (para. 17 Guidelines). Dit contact is van belang teneinde de re-integratie van het kind in zijn gezin te waarborgen (para. 51 Guidelines).

100. Planning — De planning voor de zorgverlening moet dan ook mede gebaseerd zijn op de relatie van het kind met zijn broers of zussen om de scheiding tussen hen te vermijden (para. 62 Guidelines).²⁶⁶

§7. INDICATOR 7: EVALUATIE VAN DE ZORGMATREGEL

Er is een periodieke evaluatie

101. Hereniging met gezin — De uithuisplaatsing van een kind dient een tijdelijke maatregel van zo kort mogelijke duur te zijn (art. 12 Declaration; para. 14 Guidelines; para. 34(e) Resolutie).²⁶⁷ Hetzelfde wordt in het licht van artikel 8 EVRM door het Hof erkent in de zaak *T.P en K.M v. Verenigd Koninkrijk*.²⁶⁸ De zorgmaatregel moet herhaaldelijk worden herbekeken om te oordelen of er verbetering is in de situatie en ze moet worden stopgezet zodra de omstandigheden het toelaten

²⁶⁴ EHRM 24 maart 1988, ECLI:CE:ECHR:1988:0324JUD001046583, *Olsson v. Zweden (No.1)*, §81.

²⁶⁵ Concluding observations on the fifth periodic report of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland (12 juli 2016), *CRC/C/GBR/CO/5* (2016), §52(d).

²⁶⁶ N. CANTWELL e.a., *Moving forward*, 74.

²⁶⁷ J. TOBIN, *The UN Convention on the Rights of the Child: a commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2019, 326.

²⁶⁸ EHRM 10 mei 2001, ECLI:CE:ECHR:2001:0510JUD002894595, *T.P. en K.M. v. Verenigd Koninkrijk*, §78.

(art. 25 Kinderrechtenverdrag; para. 34(e) Resolutie).²⁶⁹ Een maatregel tot de uithuisplaatsing is gericht op de hereniging van het kind met zijn gezin.²⁷⁰ Wanneer er dus een zorgmaatregel wordt genomen die het gezinsleven beperkt, rust er op de Staat een positieve verplichting om zo snel mogelijk maatregelen te nemen om de gezinshereniging te vergemakkelijken.²⁷¹ Een hereniging vindt echter niet in ieder geval plaats.²⁷² Wanneer de zorgmaatregel al een lange tijd loop, kan het belang van het kind om zijn feitelijke gezinssituatie niet te laten veranderen prevaleren over het belang van de ouders op de hereniging met het gezin.²⁷³ Dat komt doordat het kind een band opbouwt met zijn pleeggezin.²⁷⁴

102. Periodiek — De zorg dient regelmatig geëvalueerd te worden om te beoordelen of deze nog geschikt en noodzakelijk is voor het kind (para. 5, 14 en 67 Guidelines).²⁷⁵ Het betreft een grondige evaluatie die bij voorkeur iedere drie maanden wordt uitgevoerd door gekwalificeerde en bevoegde personen. Zowel het kind als andere belangrijke personen in het leven van het kind moeten in de evaluatie betrokken worden (para. 67 Guidelines). Hoewel om de drie maanden een korte periode is, garandeert dit dat de duur van de zorg maatregel zo kort mogelijk is.²⁷⁶ Met betrekking tot artikel 25 Kinderrechtenverdrag wordt geen specifieke termijn gegeven voor evaluatie. Deze bevoegdheid komt toe aan de Staten. Wel wordt aangegeven dat in het geval dat de plaatsing niet vrijwillig is en in het geval van meer extreme behandelingen, er vaker een evaluatie dient te worden uitgevoerd.²⁷⁷ In Luxemburg werden plaatsingen om de drie jaar herbekeken. Dit vond het Kinderrechtencomité te lang. Het stelde dan ook voor dat de plaatsing voor één jaar werd opgelegd. Aan het einde van deze periode wordt de situatie opnieuw beoordeeld en kan de maatregel verlengd worden indien nodig.²⁷⁸

Het kind wordt betrokken in de evaluatie

103. Participatie — De bevoegde personen voor de evaluatie van de maatregel dienen het kind te betrekken in deze evaluatie (para. 67 Guidelines). Ook para. 34(k) Resolutie verwijst naar de participatie van het kind. Het bepaalt dat alle beslissingen, initiatieven en benaderingen met betrekking tot kinderen zonder ouderlijk gezag, oog moeten hebben voor de participatie van het kind. Dit betekent dat de participatie van het kind ook gegarandeerd moet worden bij de herziening van de maatregel die het kind van zijn ouders scheidt.²⁷⁹

²⁶⁹ EHRM 12 juli 2001, ECLI:CE:ECHR:2001:0712JUD002570294, *K. en T. v. Finland*, §179; EHRM 10 september 2019, ECLI:CE:ECHR:2019:0910JUD003728313, *Strand Lobben e.a. v. Noorwegen*, §208.

²⁷⁰ EHRM 24 maart 1988, ECLI:CE:ECHR:1988:0324JUD001046583, *Olsson v. Zweden (No.1)*, §81.

²⁷¹ EHRM 19 november 2019, ECLI:CE:ECHR:2019:1119JUD006480816, *K.O. en V.M. v. Noorwegen*, §69; EHRM 22 december 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:1222JUD006463916, *M.L. v. Noorwegen*, §79.

²⁷² J. PUT en H. ASSELMAN, "Jeugdhulp tussen beschermingsplicht en inmengingsverbod", 721, rn. 25.

²⁷³ EHRM 12 juli 2001, ECLI:CE:ECHR:2001:0712JUD002570294, *K. en T. v. Finland*, §155; EHRM 10 september 2019, ECLI:CE:ECHR:2019:0910JUD003728313, *Strand Lobben e.a. v. Noorwegen*, §208.

²⁷⁴ K. VAN DER ZON, *Pleegrechten voor kinderen*, 169-170.

²⁷⁵ CANTWELL e.a., *Moving forward*, 73; SOS CHILDREN'S VILLAGES 2009, 8.

²⁷⁶ CANTWELL e.a., *Moving forward*, 73.

²⁷⁷ R. HODGKIN en P. NEWELL, *Implementation handbook for the covention on the rights of the child*, Zwitserland, Unicef, 2007, 382.

²⁷⁸ Concluding observations: Luxembourg (31 maart 2005), *CRC/C/15/Add.250* (2005), §36-37.

R. HODGKIN en P. NEWELL, *Implementation handbook for the covention on the rights of the child*, Ziwtserland, Unicef, 2007, 382.

²⁷⁹ SOS CHILDREN'S VILLAGES 2020, 7.

§8. SCHEMATISCH OVERZICHT

Kinderrechten in gerechtelijke pleegzorg		
Indicator	Wegingsfactor	Bron
Legaliteit	De mogelijkheid tot plaatsing in pleegzorg is wettelijk geregeld	Art. 8(2) EVRM, Art. 9(1) Kinderrechtenverdrag, Art. 23 en 24 BUPO-verdrag Para. 53 Guidelines, Art. 10 Declaration, Para. 24 Resolutie
	De wet is voorzienbaar	Art. 8(2) EVRM, Art. 17 BUPO-verdrag
	De wet is voldoende toegankelijk	Art. 8(2) EVRM
	De wet biedt voldoende bescherming tegen wanbehandeling	Art. 3 en 8 EVRM, Art. 7 en 24 BUPO-verdrag
Legitieme doelstelling	Pleegzorg wordt opgelegd met het oog op de bescherming van het belang van het kind	Art. 8(2) EVRM, Art. 9(1) Kinderrechtenverdrag, Art. 17 BUPO-verdrag, Para. 6 en 39 Guidelines, Art. 4 Declaration, Para. 34(k) Resolutie
Noodzakelijkheid	Er zijn grondige redenen voorhanden	Art. 3 en 8(2) EVRM, Art. 9(1) Kinderrechtenverdrag, Art. 7 en 24 BUPO-verdrag, Para. 5 Guidelines, Art. 5 Declaration, Para.24 en 34 (c) Resolutie
	De plaatsing in pleegzorg is een proportionele reactie op de situatie van het kind	Art. 8(2) EVRM, Art. 17 BUPO-verdrag, Para. 14 Guidelines, Para. 34(e) Resolutie
	Voorrang voor pleegzorg	Art. 20(3) Kinderrechtenverdrag, Para. 53 Guidelines, Art. 4 Declaration
Geschikte zorg	Er zijn meerdere vormen van pleegzorg voorhanden	Para. 54 Guidelines, Para. 35(b) Resolutie
	Er wordt rekening gehouden met de identiteit van het kind	Art. 20(3) Kinderrechtenverdrag, Para. 7, 58 en 62 Guidelines
	Er is aandacht aan de stabiliteit en continuïteit van de zorg	Art. 20(3) Kinderrechtenverdrag, Para. 12 en 60 Guidelines, Art. 5 Declaration

Besluitvorming	Er wordt naar ieder geval apart gekeken	Art. 8 EVRM, Art. 9(1) en 20(1) Kinderrechtenverdrag, Art. 17 BUPO-verdrag, Para. 6 en 57 Guidelines, Para. 34(k) en 35(b) Resolutie
	De beslissing wordt genomen door gekwalificeerde professionals in een multidisciplinair team	Art. 9(1) Kinderrechtenverdrag, Para. 40, 47 en 57 Guidelines, Para. 34(k) Resolutie
	De minderjarige heeft de mogelijkheid bezwaar in te dienen tegen de plaatsingsbeslissing	Art. 9(1) Kinderrechtenverdrag, Para. 66 Guidelines, Para. 24 en 34(k) Resolutie
	Het kind heeft de mogelijkheid om deel te nemen aan de procedure	Art. 9(2) Kinderrechtenverdrag, Art. 8 EVRM, Para. 6 en 57 Guidelines, Art. 12 Declaration, Para. 34(k) en 35(h) Resolutie
	Het kind kreeg de nodige informatie	Art. 8 EVRM, Art. 9(2) Kinderrechtenverdrag, Para. 6 en 57 Guidelines)
	Er wordt rekening gehouden met de mening van het kind	Art. 12 Kinderrechtenverdrag, Para. 7 en 57 Guidelines
	Er is een klachtenprocedure bij een gekende, effectieve en onpartijdige instantie	Para. 99 Guidelines, Para. 35(k) Resolutie
Gericht op de hereniging met het gezin	Het pleegkind heeft nog contact met zijn gezin	Art. 9(3) Kinderrechtenverdrag, Para. 51 en 81 Guidelines
	Broers en zussen worden samen geplaatst	Para. 17, 51 en 62 Guidelines
Evaluatie van de zorgmaatregel	Er is een periodieke evaluatie	Art. 8 EVRM, Art. 25 Kinderrechtenverdrag, Para. 5, 14 en 67 Guidelines, Art. 12 Declaration, Para. 34(e) Resolutie
	Het kind wordt betrokken in de evaluatie	Para. 67 Guidelines, Para. 34(k) Resolutie

AFDELING IV. TUSSENTIJDSE CONCLUSIE

104. Instrumenten — Zoals in dit hoofdstuk weergegeven, bevatten allerlei internationale instrumenten rechten die van belang zijn voor kinderen. Voor deze scriptie werd een selectie gemaakt van *hard law* en *soft law* instrumenten.

105. Hard law — Vooreerst werd een selectie gemaakt van bronnen uit het Kinderrechtenverdrag. Hier werden drie bepalingen geselecteerd die van belang zijn voor de plaatsing in pleegzorg. Ten eerste bevat artikel 9 het recht van het kind om niet van zijn ouders gescheiden te worden. Artikel 20 bevat het recht op bescherming voor kinderen die niet meer in hun eigen gezin wonen, en artikel 25 bevat het recht op een periodieke herziening van de plaatsing.

Ook het EVRM bevat rechten die van belang zijn voor kinderen. Artikel 3 bevat het verbod op wanbehandeling. Uit deze bepaling volgt echter ook een positieve verplichting ten aanzien van staten om personen te beschermen tegen wanbehandeling. Zo moeten dus ook kinderen beschermd worden tegen kindermishandeling. Artikel 8 EVRM bevat daarnaast het recht op privéleven en gezinsleven.

Het BUPO-verdrag bevat enkele bepalingen die gelijkaardig zijn aan artikel 3 en 8 EVRM. Artikel 7 bevat het verbod op wanbehandeling en artikel 17 het recht op privéleven en gezinsleven. Daarnaast bepaalt artikel 23 dat het gezin de kern van de maatschappij vormt en dus recht heeft op bescherming. Ten slotte bevat artikel 24 BUPO-verdrag specifieke rechten voor het kind.

106. Soft law — Naast de *hard law* instrumenten bevatten ook verschillende *soft law* instrumenten rechten voor kinderen in pleegzorg. Vooreerst bevat de *Declaration on Foster Placement and adoption* specifiek rechten voor kinderen in pleegzorg. Daarnaast zijn er ook de *Guidelines on Alternative Care*. Deze bepalingen zijn ook van toepassing op pleegzorg, aangezien dit een vorm van alternatieve zorg is. Ten slotte bevat ook de Resolutie rond de Rechten van het Kind van 2019 rechten voor kinderen in pleegzorg. Deze resolutie spitst zich toe op kinderen zonder ouderlijke zorg.

HOOFDSTUK II. GERECHTELIJKE MAATREGEL TOT PLEEGZORG DE LEGE LATA

107. Situering — De jeugdhulp wordt in Vlaanderen geregeld door het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp²⁸⁰. Hierin wordt een onderscheid gemaakt tussen vrijwillige en gerechtelijke jeugdhulp. Deze gerechtelijke jeugdhulp is slechts beperkt toegankelijk, namelijk wanneer:

- De minderjarige een jeugddelict heeft gepleegd;
- De minderjarige zich in een verontrustende situatie bevindt en vrijwillige hulp niet mogelijk is;
- De minderjarige in een acute crisissituatie zit, of;
- De ouders hun plichten niet nakomen.²⁸¹

AFDELING I. PROCEDURE

108. Vorderingsmonopolie Openbaar Ministerie — Een zaak kan enkel voor de jeugdrechter worden gebracht door het Openbaar Ministerie (art. 47 DIJh).²⁸² Het is dus voor de minderjarige, zijn ouders, jeugdhulpaanbieders etc. niet mogelijk om naar de jeugdrechter stappen.²⁸³

Het OM kan slechts in drie gevallen, wanneer cumulatief aan enkele voorwaarden voldaan is, de jeugdrechter vorderen.²⁸⁴

109. Jeugdbeschermingswet — Ingevolge artikel 63bis Jeugdbeschermingswet, zijn de bepalingen van hoofdstuk IV van die wet van toepassing, met uitzondering van artikel 45, 2) en 46.²⁸⁵

§1. VORDERINGSMOGELIJKHEDEN

A. Gewone vordering

110. Doorverwijzing gemandateerde voorziening — Ten eerste kan het Openbaar Ministerie een vordering instellen na doorverwijzing door de gemandateerde voorzieningen. In dat geval moet het Openbaar Ministerie aantonen dat het verlenen van vrijwillige jeugdhulpverlening niet mogelijk is en dat alles in het werk is gesteld om vrijwillige jeugdhulpverlening te realiseren, en de gemandateerde

²⁸⁰ Decr.VI. 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, BS 13 september 2013. (hierna: Decreet Integrale Jeugdhulp).

²⁸¹ B. VERSCHUEREN en K. HERMANS, *Welzijn in Vlaanderen*, 62; X, *Sociale dienst jeugdrechtbank (SDJ)*, www.jeugdhulp.be/organisaties/sociale-dienst-jeugdrechtbank-sdj.

²⁸² B. DE SMET, "Maatschappelijk onderzoek door de sociale dienst van de jeugdrechtbank", in A. VANDEPLAS, P. ARNOU, S. OVERBEKE, en S. VANDROMME, *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Wolters Kluwer, losbl., afl. 94 (1 juni 2020), (231) 232. (hierna: B. DE SMET, "Maatschappelijk onderzoek door de sociale dienst van de jeugdrechtbank").

²⁸³ B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, (923) 929.

²⁸⁴ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 58; J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 211, rn. 377.

²⁸⁵ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 114.

voorziening de minderjarige heeft doorverwezen naar het Openbaar Ministerie (Art. 47, 1° DIJh).²⁸⁶ Deze mogelijkheid staat dus slechts open nadat de gemandateerde voorziening de zaak heeft doorverwezen naar het OM.²⁸⁷ De gerechtelijke jeugdhulp is namelijk subsidiair aan de vrijwillige jeugdhulpverlening.²⁸⁸

111. Soevereine beoordeling — Een doorverwijzing van een gemandateerde voorziening naar het OM houdt niet in dat het OM een vordering moet instellen. Het behoudt zijn vorderingsmonopolie.²⁸⁹ Het is daarna aan de jeugdrechter om te oordelen of er sprake is van een verontrustende situatie en welke maatregel het meest aangewezen is.²⁹⁰

112. Vrijwillige jeugdhulp — Indien het OM oordeelt dat er sprake is van een verontrustende situatie, maar er nog geen onderzoek is verricht door de gemandateerde voorziening, zal zij de gemandateerde voorziening kennis moeten geven van de zaak.²⁹¹

B. Hoogdringendheid

113. Hoogdringendheid — In geval van hoogdringendheid moet de vrijwillige jeugdhulp niet eerst doorlopen worden. De volgende voorwaarden moeten voldaan zijn (art. 47, 2° DIJh):

- Een gerechtelijke maatregel is dringend noodzakelijk;
- Er zijn voldoende aanwijzingen dat de minderjarige onmiddellijk beschermd moet worden tegen een vorm van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik; en
- Het verlenen van vrijwillige jeugdhulp is niet meteen mogelijk.²⁹²

114. Maatregelen — In geval van hoogdringendheid kan de jeugdrechter niet alle maatregelen uit artikel 48 Decreet Integrale Jeugdhulp opleggen. Zijn keuze is dan beperkt tot de maatregelen vermeld in artikel 48, §1, eerste lid, 3°-13° (art. 53 DIJh). Het 13° werd echter opgeheven waardoor de jeugdrechter kan kiezen uit 10 maatregelen.²⁹³

115. Vrijwillige jeugdhulp — De consulent van de sociale dienst onderzoekt samen met de betrokken partijen of vrijwillige jeugdhulpverlening mogelijk is. Als dit mogelijk blijkt, deelt de sociale dienst dit mee aan het OM (Art. 54, eerste lid DIJh). Het OM maakt de zaak aanhangig bij de jeugdrechter, die na het horen van de SDJ, het OM, de minderjarige, de ouders of de

²⁸⁶ G. DECOCK, "De jeugdhulp in Vlaanderen", 21-22, rn. 10.

²⁸⁷ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 109.

²⁸⁸ G. DECOCK, "Jeugdhulp in Vlaanderen", 21, rn. 9.

²⁸⁹ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 109; J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 212, rn. 379.

²⁹⁰ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 212, rn. 379.

²⁹¹ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 109.

²⁹² G. DECOCK, "De jeugdhulp in Vlaanderen", 22, rn. 11; B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 110.

²⁹³ Art. 16 Decr.VI. 15 juli 2022 tot wijziging van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp en het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, met het oog op de inwerkingtreding van de gesloten oriëntatie en de gesloten begeleiding in de gemeenschapsinstellingen, *BS* 16 augustus 2022.

opvoedingsverantwoordelijke oordeelt over de mogelijkheid van vrijwillige jeugdhulpverlening en of die in het belang van het kind is (Art. 54, tweede lid DIJh). Als de rechter oordeelt dat dit het geval is, trekt hij de gerechtelijke maatregel in (Art. 54, derde lid DIJh).

Als vrijwillige jeugdhulp niet mogelijk is, meldt de SDJ dit aan het OM en de jeugdrechter. Er wordt dan gehandeld alsof de opgelegde maatregel is genomen na een gewone vordering (art. 54, vierde lid DIJh).

C. Jeugddelinquentie

116. Jeugddelinquentieprocedure — Ten slotte kan het Openbaar Ministerie een zaak doorverwijzen wanneer er een jeugddelinquentieprocedure voor de minderjarige bij de jeugdrechter loopt en er voldoende aanwijzingen zijn dat de minderjarige zich in een verontrustende situatie bevindt (art. 47, 3° DIJh).

117. Keuze Openbaar Ministerie — Deze procedure kan zowel gelijk met de procedure wegens het plegen van een als misdrijf omschreven feit (MOF) of na afloop ervan lopen.²⁹⁴ De zaak wordt in dat geval door dezelfde rechter behandeld, maar de minderjarige heeft zowel een MOF-dossier als een VOS-dossier.²⁹⁵

Hoewel het decreet het niet uitdrukkelijk bepaalt, is J. PUT van mening dat ook voor deze vorderingsmogelijkheid eerst moet worden vastgesteld dat vrijwillige jeugdhulpverlening niet mogelijk is. Deze visie ondersteunt hij door het draaiboek van het OM dat bepaalt dat deze vorderingsgrond niet als omzeiling van de andere vorderingsgronden geldt.²⁹⁶ B. DE SMET stelt daarentegen dat de mogelijkheid tot vrijwillige jeugdhulpverlening niet eerst moet worden uitgeput.²⁹⁷ Omwille van het draaiboek en het principe van de subsidiariteit sluit ik mij aan bij PUT.

§2. VOORBEREIDENDE RECHTSPLEGING

118. Verloop — De voorbereidende rechtspleging vangt aan na een vordering door het Openbaar Ministerie (art. 63ter, eerste lid, a) Jeugdbeschermingswet). In de voorbereidende rechtspleging bespreekt de rechter de zaak in kabinet en legt de voorlopige maatregelen op bij beschikking.²⁹⁸ Deze fase duurt maximaal zes maanden (art. 51, derde lid DIJh). Na het verlopen van deze termijn eindigen de maatregelen. Indien er geen nieuwe maatregelen werden opgelegd, eindigt het dossier van de minderjarige.²⁹⁹ Het Openbaar Ministerie zal de minderjarigen en zijn ouders voor het eindigen van deze termijn opnieuw moeten dagvaarden zodat de jeugdrechter een uitspraak ten gronde kan doen.³⁰⁰

²⁹⁴ B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, (923) 930; J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 216, rn. 389.

²⁹⁵ G. DECOCK, "Jeugdhulp in Vlaanderen", 23, rn. 11; J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 216, rn. 389.

²⁹⁶ Draaiboek voor het Openbaar Ministerie over de toepassing van het decreet van 15 februari betreffende het jeugddelinquentierecht (bijlage van COL 09/2019), 31-32; J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 217, rn. 389.

²⁹⁷ B. DE SMET, "Maatschappelijk onderzoek door de sociale dienst van de jeugdrechtbank", 232.

²⁹⁸ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 112 en 116.

²⁹⁹ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 113.

³⁰⁰ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 112-113.

119. Hoorrecht — Op basis van 5° Voorafgaande titel Jeugdbeschermingswet geniet de minderjarige het recht gehoord te worden tijdens het proces dat leidt tot beslissingen die hem aangaan en daaraan deel te nemen. Artikel 52ter, eerste lid Jeugdbeschermingsrecht bepaalt verder dat de jeugdrechter slechts een maatregel kan opleggen nadat hij de minderjarige boven de 12 jaar heeft gehoord.³⁰¹ Het betreft een recht van de minderjarige, geen plicht. Wanneer hij of zij niet gehoord wenst te worden, kan hij dit weigeren. Ook wanneer de minderjarige niet gevonden kan worden of wegens zijn gezondheidstoestand het niet toelaat, moet de minderjarige niet gehoord worden (art. 52ter, eerste lid Jeugdbeschermingswet).³⁰²

120. Bijstand — Wanneer de minderjarige voor de jeugdrechter moet verschijnen, moet hij zich laten bijstaan door een advocaat (art. 52ter, tweede lid Jeugdbeschermingswet). Als de minderjarige geen advocaat heeft gekozen, wordt er ambtshalve één aangeduid (art. 54bis, §1 Jeugdbeschermingswet).³⁰³ De minderjarige moet ook de mogelijkheid hebben gehad om een onderhoud met zijn advocaat te hebben alvorens hij voor de jeugdrechter moet verschijnen.³⁰⁴

121. Motivering — De beschikking moet een samenvatting van de elementen die betrekking hebben op de persoonlijkheid of het leefmilieu van de minderjarige, die de beslissing rechtvaardigen. Ook moet de beschikking vermelden dat de minderjarige werd gehoord, of waarom de minderjarige niet werd gehoord (art. 52ter, derde lid Jeugdbeschermingswet).³⁰⁵

122. Kennisgeving — De beschikking wordt na het verhoor van de jongere onmiddellijk overhandigd. Indien dit niet mogelijk was, wordt de beschikking bij gerechtsbrief ter kennis gebracht (art. 52ter, vierde lid Jeugdbeschermingswet). Op de dag van de beslissing wordt ook een kopie aan de advocaat verzonden (art. 10 Jeugdbeschermingswet).³⁰⁶

123. Rechtsmiddelen — (Voorlopige) maatregelen zijn niet vatbaar voor verzet, maar hoger beroep is wel mogelijk (art. 58, eerste lid Jeugdbeschermingswet).³⁰⁷ Dit hoger beroep is ook mogelijk tegen een verstekbeschikking.³⁰⁸

§3. FASE TEN GRONDE

124. Inleiding van de zaak — De voorbereidende rechtspleging leidt niet steeds tot een berechtingsfase.

³⁰¹ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 553, rn. 1083; A. VAN DEN BERGHE, "Over deelname van minderjarigen aan gerechtelijke en buitengerechtelijke procedures", *TJK* 2007, 30.

³⁰² J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 552, rn. 1081.

³⁰³ I. DE JONGHE, L. UYTENHOVE en G. VERLINDEN, *Hulpverlening en recht. Juridische aandachtspunten ter ondersteuning van de praktijkwerker met toepassingen en kritisch-ethische reflecties*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 270.

³⁰⁴ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 555, rn. 1089.

³⁰⁵ R. DEFRANCO en A. DE DAPPER, "Motiveringsplicht (art. 52ter, lid 3 Jw.)" in G. DECOCK, L. DE GEYTER, K. DEVOLDER, A. VANDEKERCKHOVE en S. VAN RUMST (eds.), *Kids-Codex Boek I*, Brussel, Larcier, 2014, 577.

³⁰⁶ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 561-562, rn. 1107.

³⁰⁷ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 117; J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 562, rn. 1110.

³⁰⁸ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 562, rn. 1110.

Ook hier geldt het vorderingsmonopolie van het Openbaar Ministerie. Indien het OM de partijen niet dagvaardt, wordt de zaak stilzwijgende geseponeerd.³⁰⁹

Als een berechtingsfase wel noodzakelijk is, dagvaardt het OM de ouders, voogden of degenen die de minderjarige onder hun bewaring hebben (pleegzorgers). Indien de minderjarige minstens 12 jaar oud is, wordt ook hij gedagvaard (art. 63ter, derde lid Jeugdbeschermingswet).³¹⁰ De zaak kan ook aanhangig worden gemaakt door vrijwillige verschijning van de betrokkene ingevolge een met redenen omklede waarschuwing van het OM (art. 63ter, eerste lid, c) Jeugdbeschermingswet). Dit wordt in de praktijk echter niet vaak toegepast.³¹¹

Wanneer de problemen zijn opgelost of de partijen hebben besloten om vrijwillige jeugdhulpverlening op te starten, is de berechtingsfase niet langer nodig.³¹²

125. Verontrustende situatie — Als de partijen werden gedagvaard, gaat de jeugdrechter na of er nog steeds sprake is van een verontrustende situatie en of er bijkomende maatregelen nodig zijn. De jeugdrechter kan dan de voorlopige maatregel verlengen of een andere maatregel opleggen.³¹³ In deze fase verschijnen de partijen op een openbare terechtzitting en doet de rechter uitspraak bij vonnis.³¹⁴

126. Dossier — Aan de partijen en hun advocaat wordt kennis gegeven van de neerlegging van het dossier ter griffie (art. 55, eerste lid Jeugdbeschermingswet). De stukken die betrekking hebben op de persoonlijkheid en het leefmilieu van de minderjarige, mogen echter niet aan de minderjarige of de burgerlijke partij worden megedeeld. Het volledige dossier wordt wel ter beschikking gesteld van de advocaat van de minderjarige als deze partij is in het geding (art. 55, derde lid Jeugdbeschermingswet).³¹⁵

127. Debatten — Ingevolge artikel 56, eerste lid Jeugdbeschermingswet is de minderjarige partij in het geding wanneer ten opzichte van hen maatregelen worden genomen.³¹⁶ De minderjarigen zijn in deze procedures dus handelingsbekwaam.³¹⁷ De minderjarige wordt echter steeds bijgestaan door een advocaat (art. 52ter, tweede lid en art. 54bis Jeugdbeschermingswet).³¹⁸

³⁰⁹ B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, (923) 931.

³¹⁰ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 570, rn. 1128.

³¹¹ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 572, rn. 1132.

³¹² B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 113.

³¹³ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 113-114.

³¹⁴ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 116.

³¹⁵ I. DE JONGHE, L. UYTENHOVE en G. VERLINDEN, *Hulpverlening en recht. Juridische aandachtspunten ter ondersteuning van de praktijkwerker met toepassingen en kritisch-ethische reflecties*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 270.

³¹⁶ E. ALOFS en S. DE BUS, "De procespartij van de minderjarige in het jeugdrecht", *T.Fam.* 2022, (145) 149; J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 552, rn. 1082; I. DE JONGHE, L. UYTENHOVE en G. VERLINDEN, *Hulpverlening en recht. Juridische aandachtspunten ter ondersteuning van de praktijkwerker met toepassingen en kritisch-ethische reflecties*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 271.

³¹⁷ R. DEFRANCO en A. DE DAPPER, "Volledige procesbekwaamheid voor minderjarigen" in G. DECOCK, L. DE GEYTER, K. DEVOLDER, A. VANDEKERCKHOVE en S. VAN RUMST (eds.), *Kids-Codex Boek I*, Brussel, Larcier, 2014, 575-576.

³¹⁸ R. DEFRANCO en A. DE DAPPER, "Volledige procesbekwaamheid voor minderjarigen" in G. DECOCK, L. DE GEYTER, K. DEVOLDER, A. VANDEKERCKHOVE en S. VAN RUMST (eds.), *Kids-Codex Boek I*, Brussel, Larcier, 2014, 576.

De minderjarige vanaf 12 jaar wordt door het OM opgeroepen om deel te nemen aan de debatten (art. 56, eerste lid Jeugdbeschermingsrecht).³¹⁹ Voor de minderjarigen beneden 12 jaar treedt zijn raadsman op.³²⁰ Deze debatten zijn in principe openbaar (art. 148 GW). De jeugdrechter kan zich tijdens de debatten terugtrekken in de raadkamer om deskundigen, getuigen, ouders of begeleiders te horen over de persoonlijkheid van de minderjarige (art. 57, eerste lid Jeugdbeschermingsrecht). De minderjarige is hierbij niet aanwezig, tenzij de jeugdrechter hem laat oproepen. De advocaat van de minderjarige is wel aanwezig (art. 57, tweede en derde lid Jeugdbeschermingsrecht).³²¹

128. Hoorrecht — Artikel 52ter Jeugdbeschermingswet bepaalt dat de jeugdrechter de minderjarige vanaf 12 jaar verplicht moet horen “vóór enige maatregel wordt getroffen”. In principe is deze bepaling dus enkel van toepassing in de voorbereidende rechtspleging. De toepassing ervan wordt echter ruimer geïnterpreteerd naar het nemen van de eerste maatregel en elke wijziging ervan.³²²

129. Kennisgeving vonnis — Op de zitting wordt een afschrift van het vonnis overhandigd aan de jongere boven de 12 jaar, de ouders, de voogd of de personen die de betrokkene onder hun bewaring hebben. Indien zij niet op de zitting aanwezig waren, krijgen zij een gerechtsbrief toegestuurd (art. 61bis Jeugdbeschermingswet). De advocaat van de jongere krijgt een kopie van de beslissing toegezonden (art. 10 Jeugdbeschermingswet).³²³

130. Rechtsmiddelen — Wanneer de minderjarige verstek liet, kan hij verzet aantekenen tegen het vonnis van de jeugdrechter (art. 58, eerste lid Jeugdbeschermingswet).

Tegen het vonnis is ook hoger beroep mogelijk (art. 58, eerste lid Jeugdbeschermingswet). Het recht van de minderjarige om hoger beroep aan te tekenen tegen een vonnis dat maatregelen ten gronde oplegt is een persoonlijk recht. Enkel de minderjarige of zijn advocaat kunnen dit uitoefenen.³²⁴

Tegen het arrest van de jeugdkamer is een cassatieberoep mogelijk. Wanneer het arrest enkel een voorbereidende maatregel of een maatregel van onderzoek oplegt, is dit niet mogelijk.³²⁵ Dit staat slechts open na het eindarrest (art. 420 Sv.).³²⁶

³¹⁹ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 139; J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 552, rn. 1082.

³²⁰ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 139.

³²¹ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 114; J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 575, rn. 1139.

³²² E. ALOFS en S. DE BUS, “De procespartij van de minderjarige in het jeugdrecht”, *T.Fam.* 2022, (145) 150; H. ASSELMAN, “Participatie van minderjarigen in protectionele procedures voor de jeugdrechtbank: overwegingen bij het hoorrecht en het recht op vertegenwoordiging door een advocaat”, *TJK* 2016, (179) 183; B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 116-117; R. DEFRANCO en A. DE DAPPER, “Hoorplicht tijdens de voorbereidende rechtspleging (art. 52ter, lid 1 Jw.)” in G. DE COCK, L. DE GEYTER, K. DEVOLDER, A. VANDEKERCKHOVE en S. VAN RUMST (eds.), *Kids-Codex Boek I*, Brussel, Larcier, 2014, 576; J. PUT en A.-S. VERSWEYVELT, “De territoriale bevoegdheid van de jeugdrechtbank: aanknopingspunt, onttrekking en doorverwijzing”, *TJK* 2015, (164) 167, rn. 9 en vn. 16.

³²³ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 576, rn. 1141.

³²⁴ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 579, rn. 1151.

³²⁵ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 117 en 140.

³²⁶ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 582, rn. 1159.

§4. HERZIENING

131. Tijdens duur maatregel — De opgelegde maatregel kan tijdens de duur ervan door de jeugdrechter worden ingetrokken of gewijzigd op verzoek van de minderjarige, een ouder, de SDJ of het Openbaar Ministerie. De jeugdrechter kan ook ambtshalve de maatregel intrekken (art. 51, eerste lid DIJh).³²⁷

132. Einde duur maatregel — Normaal wordt de genomen maatregel jaarlijks geëvalueerd, maar wanneer er een pleegzorgmaatregel wordt opgelegd, is dit anders (art. 51, vierde lid DIJh).³²⁸ Voor pleegzorg gelden immers afwijkende termijnen (zie randnr. 154).

Het Openbaar Ministerie moet de minderjarige vanaf 12 jaar en zijn ouders, voogden of degene die de minderjarige onder hun bewaring hebben (pleegzorgers) dagvaarden voor het verstrijken van deze duur teneinde de gerechtelijke jeugdhulp verder te zetten (art. 63ter, eerste lid, c) en derde lid Jeugdbeschermingswet).³²⁹ Indien er nog steeds sprake is van een verontrustende situatie, legt de jeugdrechter op grond van het maatschappelijk onderzoek maatregelen op.

Als het Openbaar Ministerie de partijen niet (tijdig) dagvaardt, komt er een einde aan de pleegzorg (art. 51, tweede lid DIJh).³³⁰

133. Procedure — De procedure verloopt hetzelfde als de procedure van de aanvankelijke maatregel (art. 63quinquies Jeugdbeschermingswet).³³¹

134. Advies Openbaar Ministerie — Het advies van het OM is verplicht wanneer de jeugdrechter uitspraak doet bij vonnis (art. 8 Jeugdbeschermingswet). Dit is het geval in de fase ten gronde en de herzieningsfase.³³²

AFDELING II. MAATREGELLEN

135. Mogelijke maatregelen — De jeugdrechter kan verschillende maatregelen opleggen. Deze staan omschreven in artikel 48, §1 van het Decreet Integrale Jeugdhulp. Deze maatregelen worden grotendeels in termen van 'functies' geformuleerd waarop de typemodules zijn gebaseerd.³³³ Het betreft volgende maatregelen:

- 1° De ouders van de minderjarige of, in voorkomend geval, zijn opvoedingsverantwoordelijken een pedagogische richtlijn verstrekken;

³²⁷ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 234, rn. 412.

³²⁸ B. DE SMET, "Herziening van maatregelen of sancties van de jeugdrechter" in A. VANDEPLAS, P. ARNOU, S. OVERBEKE en S. VANDROMME, *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Wolters Kluwer, losbl., afl. 91 (1 september 2019), (91) 99.

³²⁹ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 115.

³³⁰ B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, (923) 931 en 935.

³³¹ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 115; J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 586, rn. 1169.

³³² B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, (923) 934.

³³³ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 224, rn. 403.

- 2° Voor ten hoogste één jaar de minderjarige onder toezicht stellen van de sociale dienst;
- 3° Voor ten hoogste zes maanden de minderjarige een opvoedend project opleggen of de minderjarige, eventueel samen met zijn ouders of, in voorkomend geval, zijn opvoedingsverantwoordelijken toevertrouwen aan een project;
- 4° Voor ten hoogste één jaar de functie begeleiding opleggen;
- 5° Voor ten hoogste één jaar de functie dagopvang opleggen;
- 6° Voor ten hoogste één jaar de functie diagnostiek opleggen;
- 7° Voor ten hoogste één jaar de functie behandeling opleggen;
- 8° Voor ten hoogste één jaar de functie training opleggen;
- 9° Voor ten hoogste één jaar de functie verblijf opleggen;
- 10° Voor ten hoogste één jaar de functie beveiligend verblijf opleggen;
- 11° Uitzonderlijk en voor ten hoogste één jaar de minderjarige toevertrouwen aan een geschikte open inrichting die niet behoort tot het toepassingsgebied zoals vermeld in artikel 3 Decreet Integrale Jeugdhulp;
- 12° Voor ten hoogste één jaar de minderjarige toevertrouwen aan een psychische inrichting, als dat na een psychiatrische expertise noodzakelijk blijkt.

136. Minst ingrijpend — Bij de keuze voor de zorg, wordt steeds gekozen voor de minst ingrijpende vorm van jeugdhulp.³³⁴

137. Verblijf — Op grond van artikel 48, §1, eerste lid, 9° Decreet Integrale Jeugdhulp kan 'verblijf' voor maximaal 1 jaar worden opgelegd. Deze maatregel kan onder andere de plaatsing in een pleeggezin inhouden.³³⁵

Het derde lid bepaald echter dat de jeugdrechter pleegzorg kan opleggen tot de minderjarige de leeftijd van 12 jaar heeft bereikt, en maximaal drie jaar voor een minderjarige die ouder dan 12 jaar is (art. 48, §1, derde DIJh).³³⁶

138. Omgangsrecht en contact — Wanneer de jeugdrechter de uithuisplaatsing oplegt, dient hij als aanvullende voorwaarde ook te beslissen over het omgangsrecht en de modaliteiten van het contact met de ouders.³³⁷ Deze beslissing moet niet tot in detail worden uitgewerkt. Indien er discussie zou zijn, kan de jeugdrechter de maatregel meer in detail uitwerken.³³⁸

³³⁴ G. DECOCK, "De jeugdhulpverlening in Vlaanderen", 9, rn. 2.

³³⁵ B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, (923) 932; J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 227, rn. 403.

³³⁶ B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, (923) 931.

³³⁷ B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, (923) 936.

³³⁸ B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, (923) 936.

§1. RECHTSTREEKS EN NIET RECHTSTREEKS TOEGANKELIJKE JEUGDHULP

A. Rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp

139. Rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp — Er dient een onderscheid te worden gemaakt tussen de rechtstreeks toegankelijke en niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulpmodules (art. 2, §1, 56° en art. 5, tweede lid DIJh). Het onderscheid tussen rechtstreeks toegankelijke en niet rechtstreeks toegankelijke modules wordt gemaakt op basis van een weging van frequentie, intensiteit en duur (art. 15, eerste lid DIJh). Frequentie staat voor het gemiddelde aantal hulpverlenende contacten over een welbepaalde periode, intensiteit staat voor de gemiddelde duur van één hulpverlenend contact, uitgedrukt in uren per etmaal en duur staat voor de gemiddelde duur waarvoor de (type)module wordt aangeboden (art. 15, tweede lid DIJh).

De rechtstreeks toegankelijke jeugdhulpverlening is de hulpverlening waarvoor geen jeugdhulpverleningsbeslissing nodig is (art. 2, 47° DIJh). Wanneer de jeugdrechter modules van rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp oplegt, moet hij hiervoor dus geen aanvraag indienen bij de intersectorale toegangspoort.³³⁹ Hij kan de jeugdhulpaanbieder, namelijk de dienst voor pleegzorg, meteen belasten met een maatregel.³⁴⁰

140. Pleegzorg — Zowel de ondersteunende als de behandelingspleegzorg zijn rechtstreeks toegankelijk (art. 3, tweede lid Pleegzorgbesluit).³⁴¹

- *Ondersteunende pleegzorg*: een vorm van pleegzorg ter ondersteuning van het gezin van het pleegkind, hetzij voor een korte aaneengesloten periode, hetzij met afwisselend verblijf in dit gezin en in het pleeggezin voor meerdere korte periodes (art. 2, 5° Pleegzorgdecreet).
- *Behandelingspleegzorg*: een vorm van pleegzorg waarbij een dienst voor pleegzorg al dan niet in combinatie met een andere typemodule buiten de pleegzorg of met een andere vorm van hulp- en dienstverlening, of in samenwerking met een psychiatrische ziekenhuisdienst voor wat psychiatrische gezinsverpleging betreft, voorziet in een behandeling voor een pleegkind of voorziet in training en begeleiding van de pleegzorger of van de gezinnen waarvan de ouders of wettelijke vertegenwoordigers van de pleegkinderen deel uitmaken. Die behandeling of training en begeleiding komt boven op de begeleiding die verstrekt wordt door de dienst van pleegzorg (art. 2, 1° Pleegzorgdecreet).

B. Niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp

141. Niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp — De niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulpverlening zijn de modules van jeugdhulpverlening die omwille van hun ingrijpendheid niet rechtstreeks toegankelijk zijn en waartoe de cliënten enkel toegang hebben op basis van een jeugdhulpverleningsbeslissing (art. 2, 40° DIJh).³⁴²

³³⁹ B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, (923) 936.

³⁴⁰ B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, (923) 936; J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 222, rn. 399.

³⁴¹ X, *Pleegzorg*, www.jeugdhulp.be/aanbod/verblijf/pleegzorg.

³⁴² G. DECOCK, "De jeugdhulpverlening in Vlaanderen", 11, rn. 4; B. VERSCHUERE en K. HERMANS, *Welzijn in Vlaanderen* 58.

142. Toegangspoort — Opat de cliënt toegang krijgt tot deze niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp, dient de minderjarige te worden aangemeld bij de intersectorale toegangspoort (art. 20, eerste lid DIJh).

Wanneer de jeugdrechter dus een maatregel van niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp oplegt, geldt dit slechts als aanmelding bij de intersectorale toegangspoort.³⁴³ De jeugdrechter dient de vraag tot NRTJ te laten inschrijven op de intersectorale registratielijst alvorens die maatregel op te leggen (art. 55 DIJh). De jeugdhulpregisseurs van de toegangspoort kunnen de maatregel niet wijzigen.³⁴⁴ Het betreft een soort samenwerking tussen de jeugdrechter en de intersectorale toegangspoort.³⁴⁵

143. Pleegzorg — Voor pleegzorg zijn de perspectiefbiedende en perspectiefzoekende pleegzorg niet rechtstreeks toegankelijk.³⁴⁶

- *Perspectiefzoekende pleegzorg*: een vorm van pleegzorg gedurende een periode van maximaal een jaar, eenmalig verlengbaar met maximaal zes maanden, waarbij een duidelijk perspectief voor het pleegkind wordt ontwikkeld (art. 2, 7° Pleegzorgdecreet).
- *Perspectiefbiedende pleegzorg*: pleegzorg met een continu en langdurig karakter (art. 2, 6° Pleegzorgdecreet).

§2. INTERSECTORALE TOEGANGSPOORT

144. Intersectorale toegangspoort — De intersectorale toegangspoort is het orgaan dat de niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp organiseert. Het werkt onafhankelijk van de personen en voorzieningen die jeugdhulpverlening aanbieden (art. 17, eerste lid DIJh). De toegangspoort ontvangt de aanvragen voor niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp, met uitzondering van de aanvragen voor het aanbod van gemeenschapsinstellingen, en oefent de taken indicatiestelling en jeugdhulpregie uit (art. 18, §1 DIJh). Daarnaast doet zij ook aan capaciteits- en wachtbeheer (art. 18, §4 DIJh).³⁴⁷

145. Organisatie — Per regio wordt een toegangspoort opgericht (art. 17, tweede lid DIJh). Deze vallen samen met de vijf provincies en Brussel-Hoofdstad. De toegangspoort van Leuven is zowel voor Vlaams-Brabant als Brussel-Hoofdstad bevoegd, waardoor er dus vijf toegangspoorten zijn.³⁴⁸ De toegangspoort bestaat naast een leidinggevende, een team Administratie uit een team en Indiciestelling en een team Jeugdhulpregie (art. 17, derde lid DIJh; art. 17, eerste lid BIJh). Beide

³⁴³ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 128.

³⁴⁴ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 129.

³⁴⁵ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 183, rn. 308.

³⁴⁶ G. VERSCHULDEN en P. SENAEVE, "De organisatie van de pleegzorg in Vlaanderen" in G. VERSCHULDEN en P. SENAEVE (eds.), *Wetgeving en rechtspraak familie(proces)recht 2017*, Antwerpen, Intersentia, 2017, (55) 56, rn. 82; B. VERSCHUERE en K. HERMANS, *Welzijn in Vlaanderen*, 57, nr. 85.; X, *Pleegzorg*, www.jeugdhulp.be/aanbod/verblijf/pleegzorg.

³⁴⁷ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 184, rn. 309.

³⁴⁸ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 184, rn. 310.

teams functioneren onafhankelijk van elkaar en van de jeugdhulpaanbieders (art. 17, derde lid DIJh).³⁴⁹

146. Team Indicatiestelling — In geval van vrijwillige jeugdhulpverlening stelt het team Indicatiestelling vast welke jeugdhulpverlening wenselijk is. Bij de gerechtelijke jeugdhulp komt dit team echter niet in actie. In dat geval is het namelijk de SDJ die het indicatiestellingsverslag opstelt.³⁵⁰

147. Team Jeugdhulpregie — Het team Jeugdhulpregie heeft verschillende taken (art. 26, §1, eerste lid DIJh).

1° *Omzetten en inschrijven*. Het team zet het verzoek van de jeugdrechter om in één of meer modules niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulpverlening om de geïndiceerde jeugdhulpverlening te realiseren en schrijft de minderjarige in op de intersectorale registratielijst (1°).³⁵¹ De geïndiceerde jeugdhulpverlening is de jeugdhulpverlening zoals die wordt voorgesteld in het verzoek van de jeugdrechter (art. 2, §1, 16° DIJh).

2° *Onderhandelen*. Het team onderhandelt samen met de cliënten en de SDJ, met de dienst voor pleegzorg (2°). Het team Jeugdhulpregie doet dit enkel wanneer er geen jeugdhulpaanbieders gezocht of gevonden worden door de cliënten of een jeugdhulpaanbieder of een andere persoon of voorziening die jeugdhulpverlening aanbiedt (art. 26, §1, vierde lid DIJh).³⁵²

3° *Jeugdhulpverleningsbeslissing*. Het team legt de overeengekomen modules vast in een jeugdhulpverleningsbeslissing en bezorgt die aan de SDJ en de cliënten (3°).³⁵³ Het team Jeugdhulpregie communiceert enkel met de consulent van de SDJ. Het is vervolgens aan deze consulent om verder te communiceren met de cliënten.³⁵⁴

Een jeugdhulpverleningsbeslissing is het document dat de geïndiceerde jeugdhulpverlening omzet in één of meer modules NRTJ die het mogelijk maakt om de geïndiceerde jeugdhulpverlening te realiseren (art. 2, §1, 28° DIJh). Hieraan zijn enkele voorwaarden gesteld (art. 46 BIJh). Zo moet ze volgende elementen bevatten: de uit te voeren modules met de locatie (1°); de aanvangsdatum van iedere module en de einddatum van de geldigheid van het indicatiestellingsverslag en de jeugdhulpverleningsbeslissing (2°); in voorkomend geval, de concrete afspraken met betrekking tot de opstart van de modules

³⁴⁹ G. DECOCK, "De jeugdhulpverlening in Vlaanderen", 12, rn. 4; B. VERSCHUERE en K. HERMANS, *Welzijn in Vlaanderen*, 60.

³⁵⁰ X, *Wegen doorheen het jeugdhulplandschap*, www.jaarverslagjeugdhulp.be/sites/default/files/landingpage_files/leeswijzer%20schema%2019.pdf, 7.

³⁵¹ G. DECOCK, "De jeugdhulpverlening in Vlaanderen", 12; B. DE SMET, *Jeugdhulpverleningsrecht in hoofdlijnen*, 80.

³⁵² J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 189, rn. 324; AGENTSCHAP OPGROEIEN, *Jij en de intersectorale toegangspoort*, www.jeugdhulp.be/sites/default/files/publications/jij-en-itp_nl.pdf, 8.

³⁵³ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 81.

³⁵⁴ AGENTSCHAP JONGERENWELZIJN, *Werkingsprocessen in de Intersectorale Toegangspoort*, www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/H4-jeugdhulpregie.pdf, 32.

(3°); in voorkomend geval de naam van de jeugdhulpaanbieder die instaat voor de coördinatie (5°) en ze is zo begrijpelijk mogelijk voor de cliënten (4°).³⁵⁵

Voor de jeugdhulpaanbieders geldt echter geen opnameplicht.³⁵⁶ Als een jeugdhulpaanbieder niet kan of wil meewerken, moet hij dat motiveren.³⁵⁷

4° *Jeugdhulpverleningsvoorstel*. Als de modules niet onmiddellijk beschikbaar zijn, kan het team, in voorkomend geval op basis van een prioritering van de hulpvraag, een jeugdhulpverleningsvoorstel opmaken.³⁵⁸ Het jeugdhulpverleningsvoorstel is het document dat een selectie bevat van de modules die in aanmerking komen om de geïndiceerde jeugdhulpverlening te realiseren, als een of meer modules niet onmiddellijk beschikbaar zijn (art. 2, §1, 31° DIJh). Het jeugdhulpverleningsvoorstel wordt bezorgd aan de persoon of voorziening die de minderjarige heeft aangemeld, de minderjarige, zijn ouders of opvoedingsverantwoordelijke en de betrokken jeugdhulpaanbieders (4°).

5° *Bezorgen*. Als de modules niet kunnen worden uitgevoerd, wordt het dossier bezorgd aan de Intersectorale Regionale Prioriteitencommissie (5°).³⁵⁹

6° *Opdracht geven*. Voor dossiers met de hoogste prioriteit kunnen de jeugdhulpaanbieders de opdracht geven om een of meer modules uit te voeren (6° en art. 26, §1, vijfde lid DIJh).³⁶⁰

148. Jeugdhulpregiebespreking — Als het lang duurt vooraleer een voorziening de hulpvraag opneemt, kan het team een jeugdhulpregiebespreking organiseren (art. 37, vierde lid BIJh).³⁶¹ Dit is een overleg waarvoor de betrokken jeugdhulpaanbieders, andere personen en voorzieningen en de cliënten worden uitgenodigd (art. 37, vijfde lid BIJh). De uitgenodigde jeugdhulpaanbieders moeten deelnemen aan de bespreking.³⁶²

149. Kwaliteitseisen — De jeugdhulpregie moet aan enkele kwaliteitseisen voldoen (art. 45 BIJh):

- De jeugdhulpregie moet resulteren in een samenhangend aanbod van jeugdhulpverlening dat naar aard, omvang, urgentie, locatie en doel zo veel mogelijk aansluit bij de geïndiceerde jeugdhulpverlening;
- Ze garandeert een maximale participatie van de cliënten;
- Ze verloopt op een transparante en naadloze wijze voor de cliënten;
- De jeugdhulpregie komt maximaal binnen 15 werkdagen met een eerste jeugdhulpverleningsvoorstel.

³⁵⁵ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 81.

³⁵⁶ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 189, rn. 325.

³⁵⁷ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 190, rn. 325.

³⁵⁸ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 81.

³⁵⁹ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 81.

³⁶⁰ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 82.

³⁶¹ V. GERMEIJS, "Het decreet integrale jeugdhulp voor dummies", *Caleidoscoop* 2013 (jul-aug), www.vrijclb.be/images/Folders/IJH_voor_dummies.pdf, (6) 17.

³⁶² J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 189, rn. 324.

§3. PLEEGZORG

150. Dienst voor pleegzorg — Pleegzorg wordt in Vlaanderen aangeboden door provinciale diensten voor pleegzorg.³⁶³ Deze diensten hebben volgende taken (art. 7, §2, eerste lid Pleegzorgdecreet):

- 1° In samenwerking met de partnerorganisatie pleegzorg bekendmaken;
- 2° Actief zoeken naar mogelijke netwerkpleeggezinnen en het werven van mogelijke bestandspleeggezinnen. Een netwerkpleeggezin is een pleeggezin dat een pleegkind uit het eigen familiale of sociale netwerk opvangt (art. 2, 4° Pleegzorgdecreet). Een bestandspleeggezin is een pleeggezin dat een pleegkind opvangt dat nog geen deel uitmaakte van het eigen familiale of sociale netwerk (art. 2, 2° Pleegzorgdecreet).
- 3° Screenen van (kandidaat-)pleeggezinnen;
- 4° Oriënteren van kandidaat-pleeggezinnen naar een of meerdere vormen van pleegzorg;
- 5° Sluiten van een samenwerkingsovereenkomst met een ziekenhuis, voor zover psychiatrische gezinsverpleging in het werkingsgebied van de dienst wordt aangeboden;
- 6° Onthaal en de verheldering van de zorgvraag van een persoon of zijn wettelijke vertegenwoordiger en het desgevallend indiceren van rechtstreeks toegankelijke pleegzorg. Hier moet de minderjarige zo veel mogelijk in worden betrokken.
- 7° Zoeken naar het meest geschikte pleeggezin voor het kind;
- 8° Vorming van kandidaat-pleegzorgers, pleegzorgers en pleeggezinnen;
- 9° Instaan voor een correcte en passende informatieverstrekking aan het pleegkind over de aard en draagwijdte van de pleegzorg;
- 10° Begeleiding van pleegkinderen;
- 11° Ondersteuning en begeleiding van pleegzorgers en pleeggezinnen;
- 12° De pleegzorggebonden begeleiding van de gezinnen waarvan de ouders of wettelijke vertegenwoordigers van de pleegkinderen deel uitmaken;
- 13° Organiseren van een participatieraad met een vertegenwoordiging van de pleegkinderen, pleeggasten, gezinnen waarvan de ouders of de wettelijke vertegenwoordigers deel van uitmaken, die op eigen initiatief of op verzoek van de dienst voor pleegzorg advies uitbrengt over de werking van de dienst;
- 14° Instaan voor een naadloze overgang bij het beëindigen van pleegzorg;
- 15° Instaan voor zorgcontinuïteit, onder aanleiding van de overgang van minderjarigen- naar meerderjarigenzorg;
- 16° Aanbieden van een passende nazorg.³⁶⁴

151. Pleegzorg als eerste overweging — Wanneer de maatregel 'verblijf' wordt opgelegd, heeft de plaatsing in pleegzorg de voorkeur. Wanneer de rechter niet kiest voor pleegzorg, dient hij te

³⁶³ B. VERSCHUERE en K. HERMANS, *Welzijn in Vlaanderen*, 59.

³⁶⁴ C. D'HOOGHE, V. VANDUFFEL en A. DE PUYDT, "Capita selecta" in C. D'HOOGHE, A. DE PUYDT, G. DECOCK, E. VAN DER MUSSELE en V. VANDUFFEL (eds.), *Handboek voor de advocaat-stagiair 2019-2020. Jeugdrecht*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (197) 223; X, *Dienst voor pleegzorg*, www.jeugdhulp.be/organisaties/dienst-voor-pleegzorg.

motiveren waarom de minderjarige niet kan worden toevertrouwd aan een kandidaat-pleeggezin (art. 48/1, eerste lid DIJh).³⁶⁵

152. Broers en zussen — Artikel 387*septiesdecies* oud BW bepaalt dat minderjarige broers en zussen het recht hebben om niet van elkaar gescheiden te worden. Enkel wanneer dit niet in het belang van het kind is, kan hiervan afgeweken worden.³⁶⁶ In dat geval heeft het kind recht op persoonlijk contact met zijn of haar broers en zussen, tenzij ook dit strijdig is met het belang van het kind. Wanneer meerdere kinderen uit eenzelfde gezin in pleegzorg worden geplaatst, zullen zij dus in hetzelfde (kandidaat-) pleeggezin worden geplaatst.³⁶⁷ Wanneer zij niet samen geplaatst worden, moet de rechter dit motiveren (art. 48/1, tweede lid DIJh).³⁶⁸

153. Vormen en typemodules van pleegzorg — Het Decreet Pleegzorg onderscheidt vier vormen pleegzorg, namelijk de ondersteunende pleegzorg, perspectiefzoekende pleegzorg, perspectiefbiedende pleegzorg en behandelingspleegzorg (art. 3, tweede lid Pleegzorgdecreet) (zie randnrs. 140 en 143).³⁶⁹

- De ondersteunende pleegzorg bevat drie typemodules, namelijk "crisisverblijf in een pleeggezin", "ondersteunend verblijf in een pleeggezin – lage frequentie" en "ondersteunend verblijf in een pleeggezin – korte duur" (art. 3, eerste lid Pleegzorgbesluit).
- De typemodule van perspectiefzoekende pleegzorg is perspectiefzoekend verblijf in een pleeggezin (art. 4 Pleegzorgbesluit).
- De typemodule van perspectiefbiedende pleegzorg is perspectiefbiedend verblijf in een pleeggezin (art. 5 Pleegzorgbesluit).
- De typemodule van behandelingspleegzorg is behandelingspleegzorg (art. 6, §1 Pleegzorgbesluit).

154. Duur — Voor kinderen jonger dan 12 jaar, kan pleegzorg opgelegd worden tot ze de leeftijd van 12 jaar bereiken. De rechter is niet verplicht om de minderjarige ook effectief tot deze leeftijd in pleegzorg te plaatsen.³⁷⁰ Als het kind ouder is dan 12 jaar, kan pleegzorg opgelegd worden voor een termijn van maximaal drie jaar (art. 48, §1, derde lid DIJh).

De maatregel verblijf kan herhaaldelijk verlengd worden tot de minderjarige de leeftijd van 18 jaar bereikt.³⁷¹

Sommige typemodules pleegzorg hebben zelf nog een maximumtermijn. Voor crisispleegzorg is dit twee weken, voor ondersteunende pleegzorg van korte duur is dit drie maanden en voor perspectiefzoekende pleegzorg is dit één jaar die slechts eenmalige verlengd kan worden met zes maanden (Art. 86, §2, 1°, 6°, b) en 9°, b) BIJh).³⁷²

³⁶⁵ G. DECOCK, "De jeugdhulp in Vlaanderen", 27, rn. 21.

³⁶⁶ E. ALOFS en S. DE BUS, "Broers en zussen in het jeugdrecht", *T.Fam.* 2021, (312) 315, rn. 11.

³⁶⁷ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 231, rn. 404.

³⁶⁸ G. DECOCK, "De jeugdhulp in Vlaanderen", 27, rn. 21.

³⁶⁹ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 231-232, rn. 406; X. *Verskillende vormen van pleegzorg*, www.pleegzorg.be/verschillende-vormen.

³⁷⁰ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 231, rn. 405.

³⁷¹ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 234, rn. 410.

³⁷² J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 231, rn. 405.

155. Uitvoering — Als de rechter een pleegzorgmaatregel oplegt, belast hij een erkende dienst voor pleegzorg met de begeleiding van de (kandidaat-)pleegzorger (art. 50, eerste lid, c) DIJh en art. 86, §1, eerste lid BIJh).³⁷³

AFDELING III. SOCIALE DIENST JEUGDRECHTBANK

156. Sociale dienst — In elk arrondissement is er een Sociale Dienst Jeugdrechtbank dat bestaat uit een team consulenten onder leiding van een teamverantwoordelijke (art. 56, eerste en tweede lid DIJh; art. 77, eerste en derde lid BIJh).³⁷⁴ Ieder gezin krijgt een vaste consulent toegewezen.³⁷⁵ Het heeft dus verschillende taken.

157. Navorsingsopdracht — De jeugdrechter kan de SDJ opleggen om navorsingen te verrichten (art. 50, eerste lid Jeugdbeschermingswet).³⁷⁶ Deze navorsingsopdracht, ook wel het maatschappelijk onderzoek genoemd³⁷⁷, omvat het verzamelen van informatie over de persoonlijkheid en leefomgeving van de minderjarige (art. 57, tweede lid DIJh; art. 79 BIJh).³⁷⁸ De consulent dient de minderjarige, zijn ouders en, in voorkomend geval, zijn opvoedingsverantwoordelijken te horen en hun bereidheid tot medewerking aan de realisatie van het jeugdhulpverleningsplan te toetsen (Art. 79, derde lid BIJh).

De navorsingsopdracht resulteert in een verslag met onder andere volgende gegevens (art. 79, eerste lid BIJh):

- 1° Inlichtingen over de identiteit de van de minderjarige, zijn ouders en, in voorkomend geval, zijn opvoedingsverantwoordelijken en de betrokken personen uit zijn leefomgeving;
- 2° Een analyse van de situatie van deze personen en de gegevens die nodig zijn om de situatie die de aanleiding vormt voor de gerechtelijke tussenkomst, in te schatten;
- 3° Een inschatting van de nood aan een gerechtelijke maatregel;
- 4° Zo nodig een indicatiestellingsverslag;
- 5° Zo mogelijk de aanwijzing van de jeugdhulpaanbieder aan wie de uitvoering kan worden toevertrouwd, en de geplande duur van de jeugdhulpverlening.

³⁷³ B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, (923) 937; J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 236, rn. 416.

³⁷⁴ I. DE JONGHE, L. UYTENHOVE en G. VERLINDEN, *Hulpverlening en recht. Juridische aandachtspunten ter ondersteuning van de praktijkwerker met toepassingen en kritisch-ethische reflecties*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 223.

³⁷⁵ I. DE JONGHE, L. UYTENHOVE en G. VERLINDEN, *Hulpverlening en recht. Juridische aandachtspunten ter ondersteuning van de praktijkwerker met toepassingen en kritisch-ethische reflecties*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 224; B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, (923) 928.

³⁷⁶ G. DECOCK, "De jeugdhulpverlening in Vlaanderen", 33.

³⁷⁷ B. DE SMET, "Maatschappelijk onderzoek door de sociale dienst jeugdrechtbank", 236; I. DE JONGHE, L. UYTENHOVE en G. VERLINDEN, *Hulpverlening en recht. Juridische aandachtspunten ter ondersteuning van de praktijkwerker met toepassingen en kritisch-ethische reflecties*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 223; J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 302, rn. 552.

³⁷⁸ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 106.

158. Indicatiestelling — Met het oog op het verkrijgen van niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp dient de consulent een indicatiestellingsverslag op te stellen. Een indicatiestelling omvat volgende opdrachten (art. 57, tweede lid DIJh *juncto* art. 21, eerste lid DIJh):

- 1° Op basis van de beschikbare gegevens over de minderjarige, zijn ouders en, in voorkomend geval, zijn opvoedingsverantwoordelijken en de betrokken personen uit zijn leefomgeving, in overleg met die personen vaststellen welke jeugdhulpverlening maximaal wenselijk is en de urgentie ervan aangeven, onafhankelijk van het beschikbare jeugdhulpaanbod;
- 2° Een indicatiestellingsverslag opstellen waarin de voorgestelde jeugdhulpverlening in de vorm van typemodules wordt beschreven, met de mogelijkheid om bepaalde typemodules uit te sluiten, en waarin de geldigheidsduur van het indicatiestellingsverslag is bepaald.³⁷⁹

Het indicatiestellingsverslag wordt aan de minderjarige, zijn ouders of opvoedingsverantwoordelijke, de jeugdrechter en het team Jeugdhulpregie bezorgd.³⁸⁰

159. Inschrijven op intersectorale registratielijst — De jeugdrechter kan de Sociale Dienst verzoeken om een vraag tot niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp te laten inschrijven op de intersectorale registratielijst bij de toegangspoort (art. 80 BIJh).³⁸¹ Dit is het geval wanneer de rechter de typemodules van perspectiefzoekende of perspectiefbiedende pleegzorg oplegt. De Sociale Dienst is in dat geval verantwoordelijk voor de opmaak en indiening van het indicatiestellingsverslag, de communicatie met de toegangspoort en de cliënten en de opvolging van de jeugdhulpverlening (art. 80, 1°-3° BIJh).³⁸²

Het team Jeugdhulpregie van de Intersectorale Toegangspoort zet vervolgens het typemodule om in een concrete module en onderhandelt met de hulpaanbieders (diensten voor pleegzorg) voor de uitvoering van de maatregel (zie randnr. 147).³⁸³ Na deze inschrijving belast de jeugdrechter een specifieke voorziening met de uitvoering van een specifieke maatregel.³⁸⁴

160. Opstellen en bijsturen van jeugdhulpverleningsplan — Het jeugdhulpverleningsplan bevat minstens de doelstelling van de jeugdhulp, een voorstel van de maatregelen om die doelstelling te realiseren en de verzoeken tot vervanging van de gerechtelijke maatregel of de voorstellen tot intrekking of verlening ervan (art. 81, eerste en tweede lid BIJh).³⁸⁵

De consulent vraagt bij de jeugdhulpaanbieder een handelingsplan op dat de inhoudelijke invulling is van het jeugdhulpverleningsplan (art. 81, derde lid DIJh). De jeugdhulpaanbieder dient dit handelingsplan op te stellen in overleg met de betrokken partijen. Dit vormt de leidraad voor het pedagogisch handelen. Het dient ook enkele verplichte gegevens te bevatten, waaronder (art. 81, vierde lid DIJh):

- De identiteit van de minderjarige en van de andere betrokken partijen;

³⁷⁹ B. DE SMET, "Maatschappelijk onderzoek door de sociale dienst jeugdrechtbank", 241.

³⁸⁰ B. DE SMET, "Maatschappelijk onderzoek door de sociale dienst jeugdrechtbank", 241.

³⁸¹ B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, (923) 936.

³⁸² J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 302, rn. 552.

³⁸³ B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, (923) 936.

³⁸⁴ B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, (923) 936; J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 236, rn. 416.

³⁸⁵ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 302, rn. 552.

- De tussentijdse en concrete doelstellingen, ter uitvoering van de algemene doelstellingen uit het jeugdhulpverleningsplan;
- De aandachtspunten en de klemtonen die in de jeugdhulpverlening gelegd moeten worden;
- De middelen en de werkwijzen die moeten worden aangewend om de doelstellingen te realiseren.³⁸⁶

161. Toezicht — De consulent voert het toezicht uit op de uitvoering van de gerechtelijke maatregel door (art. 82, eerste lid BIJh):

- Regelmatig en minstens iedere zes maanden een bezoek te brengen aan de minderjarige, zijn ouders en in, voorkomend geval, zijn opvoedingsverantwoordelijken;
- Regelmatig een onderhoud te hebben met de cliënten;
- Regelmatig en minstens iedere zes maanden contact te hebben met de betrokken jeugdhulpaanbieder, de kandidaat-pleegzorger of de pleegzorger;
- De evolutieverslagen van de jeugdhulpaanbieder te controleren en een kopie ervan aan de magistraat te bezorgen;
- Verslag uit te brengen bij de jeugdrechter bij een ingrijpende gebeurtenis of bij gewijzigde omstandigheden als die een invloed hebben op de jeugdhulpverlening;
- Regelmatig en minstens iedere zes maanden schriftelijk verslag uit te brengen bij de jeugdrechter over het verloop van de uitvoering van de gerechtelijke maatregel met het oog op de handhaving, vervanging, intrekking of verlenging ervan;
- Regelmatig en minstens iedere zes maanden het verloop van de jeugdhulpverlening te evalueren in overleg met de cliënten, de jeugdhulpaanbieder en de pleegzorger.³⁸⁷

162. Sociale opdrachten — De Sociale Dienst vervult opdrachten van sociale aard die eraan worden toevertrouwd door de jeugdrechters ten behoeve van minderjarigen voor wie een gerechtelijke maatregel wordt genomen (art. 57, eerste lid DIJh). Zo staat de SDJ onder andere in voor het overbrengen van de minderjarige naar de jeugdrechter (art. 83, eerste lid, 3° BIJh).³⁸⁸

163. Vrijwillige jeugdhulp — Wanneer de jeugdrechter een gerechtelijke maatregel oplegt in het kader van hoogdringendheid, gaat de consulent na of vrijwillige jeugdhulp mogelijk is (art. 54, eerste lid DIJh).³⁸⁹

³⁸⁶ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 107; J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 302-303, rn. 552.

³⁸⁷ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 107; J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 303-304, rn. 552.

³⁸⁸ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 107.

³⁸⁹ B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, (923) 935.

AFDELING IV. RECHTEN VAN DE MINDERJARIGE

§1. TOEPASSINGSGBIED EN BEKWAAMHEID

164. Toepassingsgebied — Het Decreet Rechtspositie Minderjarigen van 7 mei 2004 bevat rechten van de minderjarigen in alle contacten met de jeugdhulp, de diensten in het kader van jeugddelinquentie, de gemeenschapsinstellingen en de Sociale Dienst Jeugdrechtbank (art. 3, §1, eerste lid DRM).³⁹⁰ De bepalingen zijn dus niet van toepassing op de jeugdrechter. Daarnaast is het decreet ook van toepassing op meerderjarigen ten aanzien van wie jeugdhulp wordt georganiseerd of ten aanzien van wie een reactie loopt in het kader van jeugddelinquentie (art. 3, §1/1 Decreet Rechtspositie Minderjarigen).³⁹¹

165. Bekwaamheid — Artikel 4 Decreet Rechtspositie Minderjarigen bepaalt dat minderjarigen de rechten uit het decreet zelfstandig kunnen uitoefenen (art. 4, §1 DRM). Met betrekking tot de rechten in artikel 8, 13 en 22 Decreet Rechtspositie Minderjarigen kan de minderjarige deze enkel uitoefenen als hij instaat is tot een redelijke beoordeling van zijn belangen, rekening houdend met zijn leeftijd en maturiteit. Dit wordt vermoed wanneer de minderjarige 12 jaar of ouder is (art. 4, §2 DRM). Het betreft echter een weerlegbaar vermoeden.³⁹²

166. Belang van de minderjarige — Artikel 5 Decreet Rechtspositie Minderjarigen bepaalt dat het belang van de minderjarige de belangrijkste overweging vormt bij het verlenen van jeugdhulp. Dit dient te worden vastgesteld in dialoog met de minderjarige. Aan zijn mening wordt een passend gevolg gegeven, rekening houdend met zijn leeftijd en maturiteit.³⁹³

§2. RECHTEN

167. Beperkte bespreking — Dit decreet bevat allerlei rechten voor de minderjarige. Hieronder worden slechts enkele rechten besproken die van belang zijn voor de minderjarige in pleegzorg.

168. Informatie en duidelijke communicatie — Artikel 11, §1 Decreet Rechtspositie Minderjarigen bevat het recht op duidelijke, toereikende en voor hem begrijpelijke informatie over de jeugdhulp en alle zaken die daarmee verband houden, inzonderheid leefregels en afspraken. Het betreft een actieve informatieplicht vanuit de jeugdhulp. Er mag niet gewacht worden tot de minderjarige om informatie vraagt.³⁹⁴ De communicatie met de minderjarige moet verlopen in een voor hem

³⁹⁰ I. DE JONGHE, L. UYTENHOVE en G. VERLINDEN, *Hulpverlening en recht. Juridische aandachtspunten ter ondersteuning van de praktijkwerker met toepassingen en kritisch-ethische reflecties*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 264.

³⁹¹ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 634, nr. 1249.

³⁹² MvT bij het voorstel van decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp, *Parl.St.* VI.Parl. 2003-04, nr. 2063/1, 13.

³⁹³ E. DESEMT en J. PUT, "Het Decreet Rechtspositie Minderjarigen: een internationaalrechtelijke toetsing", *TJK* 2011, (103) 107.

³⁹⁴ MvT bij het voorstel van decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp, *Parl.St.* VI.Parl. 2003-04, nr. 2063/1, 15.

begrijpelijke taal, afgestemd op zijn leeftijd en maturiteit (art. 12 DRM).³⁹⁵ Dit omvat de verstrekking ervan in de moedertaal, maar ook in taal die begrijpelijk is voor jonge kinderen, voor personen met een handicap, etc.³⁹⁶

169. Respect voor gezinsleven — De minderjarige kan niet tegen zijn wil van zijn ouders worden gescheiden, tenzij een rechterlijke beslissing dat beveelt (art. 13 DRM). In dat geval heeft de minderjarige recht op informatie over en op regelmatig persoonlijke en rechtstreeks contact, tenzij dit in strijd is met het belang van de minderjarige (art. 14, eerste lid DRM). Dit geldt zowel ten aanzien van de ouders als de opvoedingsverantwoordelijken.³⁹⁷ Wanneer het gevoelige informatie betreft, dient dit te gebeuren op een manier die het welzijn van het kind zo min mogelijk schaad (art. 14, tweede lid DRM).

170. Inspraak en participatie — De minderjarige heeft het recht om te participeren bij de totstandkoming en de uitvoering van de jeugdhulp (art. 16, eerste lid DRM). Hij heeft het recht om zijn mening vrij te uiten, waaraan vervolgens in de mate van het mogelijk een passend gevolg wordt gegeven, in overeenstemming met de leeftijd en maturiteit van de minderjarige. Wanneer er geen passend gevolg aan wordt gegeven, moet dit afdoende gemotiveerd worden. Deze motivering wordt op verzoek van de minderjarige aan het dossier toegevoegd (art. 16, derde lid DRM).

Artikel 17 Decreet Rechtspositie Minderjarigen bepaalt dat de minderjarige recht heeft op een periodieke evaluatie van de jeugdhulpverlening in verhouding tot de duur van de hulpverlening. Tijdens deze evaluatie heeft hij het recht op participatie. Dit recht komt hem slechts toe voor zover het niet strijdig is met de procedureregels van de gerechtelijke jeugdhulpverlening.³⁹⁸

171. Privacy — De minderjarige heeft recht op respect voor zijn persoonlijke levenssfeer (art. 25 DRM). Vervolgens geeft de bepaling enkele elementen die hieronder vallen. Dit is echter niet limitatief gezien het bepaalt dat het "met inbegrip van" deze elementen is.³⁹⁹ Het bevat de bescherming van de persoonsgegevens (1°), een respectvolle omgang met de eigen politieke, filosofische, ideologische of religieuze overtuiging en seksuele geaardheid (2°), het recht om bezoek te ontvangen en om te gaan met personen van zijn eigen keuze bij residentiële of semi-residentiële jeugdhulpverlening voor zover de opdracht en organisatie van de jeugdhulpaanbieder dit toelaten, tenzij een rechterlijke beslissing dit beperkt (3°) en het recht op overleg omtrent de verblijfsomstandigheden bij residentiële of semi-residentiële jeugdhulpverlening (4°).⁴⁰⁰

³⁹⁵ J. PUT en I. VAN DER STRAETE, "Integrale Jeugdhulp en Rechtspositie Minderjarigen", *TJK* 2004, (230) 249.

³⁹⁶ MvT bij het voorstel van decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp, *Parl.St.* VI.Parl. 2003-04, nr. 2063/1, 16; J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 639, rn. 1262.

³⁹⁷ J. PUT en I. VAN DER STRAETE, "Integrale Jeugdhulp en Rechtspositie Minderjarigen", *TJK* 2004, (230) 250.

³⁹⁸ E. DESEMT en J. PUT, "Het Decreet Rechtspositie Minderjarigen: een internationaalrechtelijke toetsing", *TJK* 2011, (103) 110.

³⁹⁹ E. DESEMT en J. PUT, "Het Decreet Rechtspositie Minderjarigen: een internationaalrechtelijke toetsing", *TJK* 2011, (103) 111; J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 652, rn. 1289.

⁴⁰⁰ J. PUT en I. VAN DER STRAETE, "Integrale Jeugdhulp en Rechtspositie Minderjarigen", *TJK* 2004, (230) 255.

172. Menswaardige behandeling — Artikel 27 Decreet Rechtspositie Minderjarigen bevat het verbod op wanbehandeling in de jeugdhulp. De minderjarige mag niet worden onderworpen aan een onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing.⁴⁰¹

173. Klachtrecht — De minderjarige heeft het recht om een klacht te formuleren over de inhoud van de jeugdhulp en de wijze waarop ze wordt aangeboden, over de leefomstandigheden binnen residentiële en semi-residentiële jeugdhulpverlening en over de niet-naleving van de rechten uit het Decreet Rechtspositie Minderjarigen. Deze klacht kan de minderjarige richten aan een jeugdhulpvoorziening, de toegangspoort of het ondersteuningscentrum (art. 29, eerste lid DRM).⁴⁰²

AFDELING V. TUSSENTIJDSE CONCLUSIE

174. Procedure — Wanneer een gerechtelijke maatregel tot pleegzorg wordt genomen, komen allerlei instanties in actie. Vooreerst kan enkel het Openbaar Ministerie de jeugdrechter vorderen om een gerechtelijke maatregel op te leggen. Vervolgens is het aan de jeugdrechter om een maatregel op te leggen. Dit doet hij op advies van de Sociale Dienst Jeugdrechtbank. Deze dienst voert tevens een onderzoek naar de persoonlijkheid en leefomgeving van de minderjarige. Indien de jeugdrechter een niet rechtstreeks toegankelijke typemodule van pleegzorg wenst op te leggen, dient de SDJ deze aanvraag in te schrijven op de intersectorale registratielijst van de toegangspoort. Het is vervolgens aan het team Jeugdhulpregie van de toegangspoort om deze typemodule om te zetten in een module van jeugdhulp en om te onderhandelen met de diensten voor pleegzorg voor de uitvoering van de maatregel. Ten slotte is het de dienst voor pleegzorg die een geschikt pleeggezin voor de minderjarige zoekt.

175. Waarborgen — Tijdens deze procedure heeft de minderjarige heel wat waarborgen. Zo heeft hij het recht om gehoord te worden, en is hij in de berechting ten gronde ook procespartij. De minderjarige wordt bijgestaan door een advocaat, kan rechtsmiddelen aanwenden en kan een klacht neerleggen. Deze waarborgen worden met betrekking tot de jeugdrechter in de Jeugdbeschermingswet geregeld, en met betrekking tot de jeugdhulp in het Decreet Rechtspositie Minderjarigen geregeld.

⁴⁰¹ E. DESEMT en J. PUT, "Het Decreet Rechtspositie Minderjarigen: een internationaalrechtelijke toetsing", *TJK* 2011, (103) 112.

⁴⁰² E. DESEMT en J. PUT, "Het Decreet Rechtspositie Minderjarigen: een internationaalrechtelijke toetsing", *TJK* 2011, (103) 115.

HOOFDSTUK III. TOETSING VAN HET VLAAMSE PLEEGZORGRECHT

AFDELING I. TOETSING

§1. LEGALITEIT

De mogelijkheid tot plaatsing in pleegzorg is wettelijk geregeld

176. Wettelijke grondslag — De plaatsing in pleegzorg wordt in Vlaanderen geregeld door het Decreet Integrale Jeugdhulp⁴⁰³. Dit decreet bevat de regelgeving omtrent de vrijwillige, gemandateerde en gerechtelijke jeugdhulp. Het regelt dus wanneer gerechtelijke jeugdhulp mogelijk is en welke maatregelen kunnen worden opgelegd. Dit decreet bevat bijgevolg de wettelijke grondslag voor een gerechtelijke plaatsing in pleegzorg. Hiervoor verwijst artikel 47 Decreet Integrale Jeugdhulp naar de verontrustende situatie of hoogdringendheid.

177. Conclusie — De decreten en besluiten zijn wetten in materiële zin. Aan deze wegingsfactor is bijgevolg voldaan.

De wet is voorzienbaar

178. Toepassingsgebied — Het toepassingsgebied van het Decreet Integrale Jeugdhulp wordt in het decreet duidelijk weergegeven in hoofdstuk 2.

179. Toepassingsgevallen — Het decreet bepaalt dat gerechtelijke jeugdhulp slechts mogelijk is in een bepaald aantal gevallen, namelijk wanneer de minderjarige zich in een verontrustende situatie bevindt maar vrijwillige jeugdhulp niet mogelijk is, de minderjarige zich in een crisissituatie bevindt of de minderjarige een als misdrijf omschreven feit gepleegd heeft en zich in een verontrustende situatie bevindt (art. 47 DIJh).⁴⁰⁴

De omschrijving van een verontrustende situatie is zeer breed waardoor er veel situaties onder kunnen vallen. Dit werd ook reeds opgemerkt door PUT en ASSELMAN.⁴⁰⁵ Het vereiste van de voorzienbaarheid houdt echter niet in dat iedere interventiegrond in de wet moet worden ingeschreven. Mijns inziens moet het begrip ook in die mate geformuleerd worden dat het al deze situaties waar bescherming van het kind noodzakelijk is, kan omvatten. Het moet voor de burger wel duidelijk zijn wanneer een plaatsing in pleegzorg mogelijk is. De wet kan onmogelijk alle gevallen omschrijven wanneer er sprake zou zijn van een verontrustende situatie. De definitie van een verontrustende situatie laat nog steeds toe om tot in bepaalde mate een inschatting te kunnen maken van welke situaties onder dit begrip zouden vallen.

Er wordt van hoogdringendheid gesproken wanneer er "voldoende aanwijzingen zijn dat de minderjarige onmiddellijk beschermd moet worden tegen een vorm van lichamelijk of geestelijk

⁴⁰³ Decr.VI. 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, BS 13 september 2013.

⁴⁰⁴ B. VERSCHUEREN en K. HERMANS, *Welzijn in Vlaanderen*, 62; X, *Sociale dienst jeugdrechtsbank (SDJ)*, www.jeugdhulp.be/organisaties/sociale-dienst-jeugdrechtsbank-sdj.

⁴⁰⁵ J. PUT en H. ASSELMAN, "Jeugdhulp tussen beschermingsplicht en inmengingsverbod", 725-726.

geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik” (art. 47, 2°, b) DIJh). Ook hier betreft het een vrij breed begrip. Er kunnen allerhande situaties onder vallen. Mijn inziens is het wel mogelijk voor de burger om tot een bepaalde hoogte in te schatten wanneer er sprake zou zijn van een dergelijke behandeling. Hierdoor is de wet voorzienbaar.

Bovendien zijn de mogelijke maatregelen waaruit de jeugdrechter kan kiezen limitatief opgesomd in de wet (art. 48 DIJh).

180. Conclusie — Ondanks dat ‘verontrustende situatie’ een brede definitie is, is het mijns inziens mogelijk voor de burger om in te schatten wanneer er sprake is van een dergelijke situatie. Daarbij komt dat het EHRM een soepele houding aanneemt ten opzichte van de invulling van het vereiste van voorzienbaarheid (zie randnr. 57.). Bijgevolg is aan deze wegingsfactor voldaan.

De wet is voldoende toegankelijk

181. Belgisch Staatsblad — De verschillende wetgevende instrumenten zijn gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Via deze weg worden wetten van zowel de federale als de gemeenschaps- en gewest overheden officieel bekendgemaakt.⁴⁰⁶ Aangezien dit voor de relevante wetgeving is gebeurd, zijn ze voldoende toegankelijk voor de rechtsonderhorigen.

182. Conclusie — Wegens de publicatie is aan deze wegingsfactor voldaan.

De wet biedt voldoende bescherming tegen wanbehandeling

183. Strafrecht — In de rechtspraak van het EHRM wordt met betrekking tot de effectieve bescherming voornamelijk gekeken naar het strafrecht. In het geval van kindermishandeling speelt naast de jeugdhulp ook het strafrecht. Dit gaat echter buiten het bestek van deze scriptie.

184. Jeugdhulp — Wanneer het kind zich in een verontrustende situatie bevindt, zoals wanneer het mishandeld wordt door zijn ouders, kan het kind, een jeugdhulpaanbieder of het OM zich wenden tot vrijwillige jeugdhulp. Indien vrijwillige jeugdhulp niet mogelijk is, kan het OM de jeugdrechter om gerechtelijke jeugdhulp vragen. Ook wanneer het OM kennis krijgt van een hoogdringende situatie kan het een jeugdhulp vorderen bij de jeugdrechter. De jeugdrechter heeft vervolgens de keuze uit een hele reeks maatregelen.⁴⁰⁷ Deze gaan van licht tot zeer ingrijpend. Deze kunnen dus tegen de wil van de partijen worden opgelegd.

185. Conclusie — De integrale jeugdhulp voorziet in de bescherming voor kinderen die mishandeld worden. Wanneer het OM kennis krijgt van een dergelijke situatie is het mogelijk om meteen de jeugdrechter te vorderen om maatregelen te nemen, zonder dat eerst moet worden vastgesteld dat vrijwillige jeugdhulp niet mogelijk is. Aan deze wegingsfactor is voldaan.

⁴⁰⁶ G. MARTYN, R. DEVLOO, en Y. JORENS, *Kennismaking met recht en rechtspraak*, Brugge, die Keure, 2020, 98.

⁴⁰⁷ Zie art. 48, §1, eerste lid Decreet Integrale Jeugdhulp.

§2. LEGITIEME DOELSTELLING

Pleegzorg wordt opgelegd met het oog op de bescherming van het belang van het kind

186. Veiligheid — De reden dat de minderjarige in een pleeggezin geplaatst wordt, is omdat hij zich in een verontrustende situatie bevindt. Het doel van het maatschappelijk onderzoek dat de SDJ uitvoert in opdracht van de jeugdrechtbank is om uit te maken wat de belangen van het kind zijn en welke middelen voor zijn opvoeding of behandeling geschikt zijn (art. 50 Jeugdbeschermingswet).⁴⁰⁸ Hierbij staat de veiligheid van het kind centraal. Dit verwijst zowel naar de fysieke veiligheid van het kind, als naar de waarborgen om zijn ontwikkelingskansen te beschermen.⁴⁰⁹ Bij het opleggen van de maatregel wordt dus gekeken naar welke maatregel in het belang van het kind is.⁴¹⁰

187. Decreet Rechtspositie Minderjarigen — Daarnaast bepaalt ook artikel 5 Decreet Rechtspositie Minderjarigen dat het belang van het kind de belangrijkste overweging vormt bij het verlenen van jeugdhulp.⁴¹¹

188. Conclusie — Bij het opleggen van de maatregel tot pleegzorg wordt geoordeeld wat in het belang van het kind is, zodat hij in een veilige omgeving kan opgroeien en zodat zijn ontwikkelingskansen beschermd worden. Aan deze wegingsfactor is voldaan.

§3. NOODZAKELIJKHEID

Er zijn grondige redenen voorhanden

189. Gerechtelijke jeugdhulp — De plaatsing in pleegzorg door de rechter is in verschillende gevallen mogelijk wanneer de minderjarige zich in een verontrustende situatie bevindt of wanneer er sprake is van hoogdringendheid.

190. Verontrustende situatie — Er is sprake van een verontrustende situatie wanneer het kind zich in een situatie bevindt waarin de ontwikkeling van het kind bedreigt wordt. Dit kan ofwel doordat de psychische, fysieke of seksuele integriteit van de minderjarige of van een of meer leden van zijn gezin zijn aangetast, of doordat de affectieve, morele, intellectuele of sociale ontplooiingskansen van het kind in gedrang komen, waardoor jeugdhulpverlening maatschappelijk noodzakelijk kan zijn (art. 2, §1, 54° DIJh). Gelet op de ruime bewoording, kunnen hier allerlei situaties onder vallen. DE SMET verwijst naar verschillende deelgroepen van jongeren in een verontrustende situatie:

- De minderjarige die het slachtoffer is van fysieke mishandeling.
- De minderjarige die het slachtoffer is van psychische mishandeling.
- De minderjarige die in erbarmelijke materiële omstandigheden leeft, zoals dakloze kinderen en kinderen van drugsverslaafde ouders.

⁴⁰⁸ B. DE SMET, "Maatschappelijk onderzoek door de sociale dienst jeugdrechtbank", 236.

⁴⁰⁹ X, *Jeugdbescherming*, www.jeugdhulp.be/aanbod/jeugdbescherming.

⁴¹⁰ B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, (923) 939-9340; B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 125.

⁴¹¹ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 102.

- De minderjarige die afgeschermd wordt van de buitenwereld en de rol van de ouders overneemt.
- De onbuigzame minderjarige. Het betreft minderjarigen die van huis weglopen, spijbelen, de ouders vernederen etc.
- De minderjarige die een als misdrijf omschreven feit (MOF) heeft gepleegd dat niet kan of mag leiden tot een strafprocedure.
- De geestesgestoorde minderjarigen die niet in aanmerking komen voor begeleiding in de sector van personen met een handicap. Hieronder ressorteren de minderjarigen met psychische problemen die zo een gevaar voor zichzelf of hun omgeving vormen.
- Minderjarige vreemdelingen zonder geldige identiteitsdocumenten.
- Minderjarigen die in strijd met een rechterlijke beslissing over het omgangsrecht van een buitenlandse rechter in België verblijven.
- De minderjarige die na de scheiding van zijn ouders zelf wil kiezen waar hij of zij verblijft of die door een ouder wordt afgeschermd in strijd met een rechterlijke beslissing over hun verblijf.⁴¹²

191. Hoogdringendheid — Er is sprake van een acute noodsituatie wanneer de minderjarige onmiddellijke bescherming nodig heeft tegen lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik (art. 47, 2°, b) DIJh).

192. Conclusie — De jeugdrechter kan dus slechts in een beperkt aantal gevallen optreden, maar het betreft wel steeds gevallen waar er grondige redenen voorhanden zijn waar het kind tegen beschermd moet worden. Verschillende elementen om te kunnen spreken van hoogdringendheid komen overeen met de elementen die in het internationaal recht worden aangehaald (zie randnr. 113). Ook in de gevallen van een verontrustende situatie is er echter sprake van 'grondige redenen' aangezien in deze situaties de ontwikkeling van het kind in het gedrang is. Mijns inziens betreft dit geen banale situaties, maar situaties die een schadelijke impact op het welzijn van het kind kunnen hebben. Het zal er echter steeds op aankomen om in de situatie zelf te oordelen of er sprake is van een verontrustende situatie die jeugdhulp vereist.

De plaatsing in pleegzorg is een proportionele reactie op de situatie van het kind

193. Maatschappelijk onderzoek — De Sociale Dienst Jeugdrechtbank voert een maatschappelijk onderzoek in opdracht van de jeugdrechter.⁴¹³ Aan het einde van dit onderzoek verleent de SDJ een advies aan de rechter omtrent het meest wenselijke traject binnen de jeugdhulp.⁴¹⁴ Alvorens het advies te verlenen, zal de SDJ dus verschillende opties overlopen, maar enkel diegene zij het meest wenselijk acht, zal ze aanbevelen. De andere mogelijke maatregelen acht zij dus niet voldoende of te verregaand voor de situatie van het kind.

⁴¹² B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 58-61. (hierna: B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*).

⁴¹³ X, *Sociale dienst jeugdrechtbank (SDJ)*, www.jeugdhulp.be/organisaties/sociale-dienst-jeugdrechtbank-sdj.

⁴¹⁴ B. VERSCHUEREN en K. HERMANS, *Welzijn in Vlaanderen*, 62.

194. Motiveringsplicht — Het Decreet Integrale Jeugdhulp bevat geen specifieke motiveringsplicht voor de keuze van de zorgmaatregel. Dat betekent niet dat de rechter zijn beslissing niet moet motiveren. Er geldt namelijk steeds de formele rechterlijke motiveringsplicht (art. 149 Gw.).⁴¹⁵ Dit houdt in dat de rechter de redenen moet geven waarop hij zijn oordeel baseert.⁴¹⁶ De uitspraak moet enerzijds aantonen op welke feiten zij zich baseert en anderzijds moet zij verstaanbaar zijn voor de partijen.⁴¹⁷

Daarnaast volgt uit artikel 62 Jeugdbeschermingswet dat het strafprocesrecht toepasselijk is op protectionele zaken, behoudens afwijkingen in de Jeugdbeschermingswet en decreten inzake integrale jeugdhulp.⁴¹⁸ Artikel 195 Sv. bevat de motiveringsplicht in het strafprocesrecht. De uitspraak moet de feiten, op een nauwkeurige maar beknopte wijze de redenen waarom de rechter de maatregel uitspreekt en de rechtvaardiging voor de gekozen maatregel bevatten (art. 195, eerste en tweede lid Sv.). Daarnaast heeft het Hof van Cassatie erkent dat het opleggen van een straf geen voorwaarde is voor de toepassing van artikel 195 Sv.⁴¹⁹

Op basis hiervan kan ook worden aangenomen dat de rechter gedwongen wordt om na te denken over de meest gepaste maatregel als reactie op een bepaalde situatie.

Volgens het Hof van Cassatie houdt het feit dat de gekozen maatregel gemotiveerd moet worden niet in dat er moet worden aangetoond dat er een minder verregaande maatregel niet effectief zou zijn.⁴²⁰ Uit internationale rechtspraak blijkt echter dat de uitspraak van de rechter moet aantonen dat minder verregaande alternatieven overwogen zijn (zie randnr. 74). Hier wordt niets vermeld over het aantonen dat deze minder verregaande maatregelen niet effectief zouden zijn.

195. Minst ingrijpende hulp — Zowel artikel 6, derde lid als artikel 11, derde lid DIJh verwijzen naar het principe dat de minst ingrijpende vorm van jeugdhulp voorrang heeft op meer ingrijpende maatregelen.⁴²¹ De mogelijke gerechtelijke maatregelen staan opgelijst in artikel 48, §1, eerste lid DIJh. Deze maatregelen zijn van licht naar ingrijpend geordend.⁴²² In eerste instantie moet de jeugdhulp dus in de leefomgeving van de minderjarige worden georganiseerd. Indien dit niet wenselijk is, is de uithuisplaatsing mogelijk.⁴²³ De uithuisplaatsing is dus enkel mogelijk wanneer dat verantwoord wordt door de ernst van de verontrustende situatie.⁴²⁴

196. Conclusie — Op wetgevend vlak lijken hier geen problemen te rijzen. Of de plaatsing in pleegzorg effectief een proportionele reactie op de situatie is, zal in de praktijk afhangen van de concrete situatie.

⁴¹⁵ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 223, rn. 401.

⁴¹⁶ B. ALLEMEERSCH, P. VAN ORSHOVEN en S. VOET, *Tussen gelijk hebben en gelijk krijgen. Gerechtelijk recht voor bachelors*, Leuven, Acco, 2021, 61.

⁴¹⁷ A. ALEN en K. MUYLLE, *Handboek van het Belgisch staatsrecht*, Mechelen, Kluwer, 2011, 651.

⁴¹⁸ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 223, rn. 401 en 509, rn. 990.

⁴¹⁹ Cass. 1 april 1998, AR.P.97.1701.F., Liermin e.a. t. Stad Namen, *Arr.Cass.* 1998, 399.

⁴²⁰ Cass. 3 september 2019, AR.P.19.0141.N, *Arr.Cass.* 2019, 1587-1588.

⁴²¹ G. DECOCK, "De jeugdhulpverlening in Vlaanderen", 9, rn. 2.

⁴²² B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, (923) 931.

⁴²³ E. ALOFS en S. DE BUS, "Broers en zussen in het jeugdrecht", *T.Fam.* 2021, (312) 314.

⁴²⁴ A. VAN LOOVEREN, "Het nieuwe jeugdhulpverleningslandschap in verontrustende situaties", *TJK* 2014, (298) 304.

Voorrang voor pleegzorg

197. Motiveringsplicht — Artikel 48/1 Decreet Integrale Jeugdhulp bepaalt dat pleegzorg de eerste overweging moet zijn bij een uithuisplaatsing. Wanneer de rechter geen pleegzorg oplegt, moet hij dit motiveren. Deze bepaling vermeldt echter niet welke redenen hiervoor in aanmerking komen. Kan dit enkel gerechtvaardigd worden in het belang van het kind, of kan ook plaatsgebrek een rechtvaardigingsgrond zijn?

198. Praktijk — Uit een eindrapport van de Kinderrechtencoalitie van 2020 blijkt ook dat heel wat jonge kinderen in leefgroepen worden geplaatst wegens een gebrek aan plaats die voldoet aan hun behoeften en verlangens.⁴²⁵ De internationale normen stellen nochtans dat bij een uithuisplaatsing pleegzorg de eerste overweging moet zijn (zie randnr. 75).⁴²⁶ Dit was tevens een opmerking van het Kinderrechtencomité in haar *concluding observation* van 2019 voor België.⁴²⁷ In het onderdeel betreffende 'family environment and alternative care' stelt ze de verschillende programma's te verwelkomen, maar uit ze ook de zorg dat institutionele zorg nog steeds de eerste oplossing is, met name voor kinderen met een handicap, kinderen uit sociaal of economisch achtergestelde gezinnen en voor zeer jonge kinderen.⁴²⁸

199. Conclusie — Hoewel de wetgeving duidelijk een voorrang aan pleegzorg toekent, is het momenteel onduidelijk welke elementen als rechtvaardiging kunnen worden gegeven om geen pleegzorg op te leggen in geval van uithuisplaatsing. Om deze reden is niet voldaan aan deze wegingsfactor.

§4. GESCHIKTE ZORG

Er zijn meerdere vormen van pleegzorg voorhanden

200. Vormen en typemodules — Er zijn vier vormen van pleegzorg, namelijk ondersteunende pleegzorg, perspectiefzoekende pleegzorg, perspectiefbiedende pleegzorg en behandelingspleegzorg (Art. 3, tweede lid Pleegzorgdecreet). Binnen deze vormen van pleegzorg zijn er verschillende typemodules en modules. Binnen de ondersteunende pleegzorg zijn er drie typemodules, namelijk 'crisisverblijf in een pleeggezin', 'ondersteunend verblijf in een pleeggezin – lage frequentie' en 'ondersteunend verblijf in een pleeggezin – korte duur' (art. 3, eerste lid Pleegzorgbesluit). Crisispleegzorg wordt omschreven als "een zeer intensieve en kortdurende vorm van pleegzorg als antwoord op een crisissituatie" (art. 12, derde lid Pleegzorgbesluit).

⁴²⁵ KINDERRECHTENCOALITIE, *Zie mij! Onzichtbare Kinderen en hun Rechten*, 2020, www.kinderrechtencoalitie.be/wp-content/uploads/2020/11/Eindpublicatie-2020-Zie-Mij-Onzichtbare-Kinderen-en-Hun-Rechten-Kinderrechtencoalitie-Vlaanderen.pdf, 155.

⁴²⁶ C. PHILLIPS, "Alle kinderen zonder (adequate) ouderlijke zorg hebben recht op alternatieve zorg", *TJK* 2011, (295) 295.

⁴²⁷ Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Belgium (28 februari 2019), *CRC/C/BEL/CO/5-6* (2019).

⁴²⁸ Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Belgium (28 februari 2019), *CRC/C/BEL/CO/5-6* (2019), 7, rn. 28; E. GANGNEUX, "La Belgique auditionnée par le Comité des droits de l'enfant: pauvreté infantile, discriminations, justice, migration où en sommes-nous?", *JDJ* 2019, (19) 22.

De typemodules van perspectiefzoekende pleegzorg is 'perspectiefzoekend verblijf in een pleeggezin' (Art. 4 Pleegzorgbesluit). Bij perspectiefbiedende pleegzorg is dit 'perspectiefbiedend verblijf in een pleeggezin' en bij behandelingspleegzorg is de typemodule 'behandelingspleegzorg' (art. 5 en 6, §1 Pleegzorgbesluit).

201. Conclusie — Er zijn meerdere vormen van pleegzorg voorhanden, waardoor voldaan is aan deze wegingsfactor.

Er wordt rekening gehouden met de identiteit van het kind

202. Decreet Integrale Jeugdhulp — Artikel 6, zevende lid Decreet Integrale Jeugdhulp bepaalt dat de jeugdhulp op gepaste wijze rekening moet houden met de culturele kenmerken, de socio-economische situatie en de handicap van de cliënten.

203. Recht op privacy — Artikel 25 Decreet Rechtspositie Minderjarigen bepaalt dat de minderjarige recht heeft op respect voor zijn levenssfeer, "met inbegrip van een respectvolle omgang met de eigen politieke, filosofische, ideologische of religieuze overtuiging en seksuele geaardheid". Aangezien dit decreet de rechten van minderjarigen bevat "in alle contacten met de jeugdhulp", moet de dienst voor pleegzorg bij de keuze van het pleeggezin rekening houden met deze elementen (art. 3, §1 Decreet Rechtspositie Minderjarigen). Er wordt echter niets vermeld over de culturele en taalkundige achtergrond van het kind.

204. Conclusie — Bij de keuze van het pleeggezin moet de dienst voor pleegzorg rekening houden met de culturele kenmerken, de politieke, filosofische, ideologische en religieuze overtuiging van het kind. Er wordt echter niets gezegd over de taal van het kind. Om deze reden is niet voldaan aan deze voorwaarden.

Er is aandacht aan de stabiliteit en continuïteit van de zorg

205. Verschillende duurtijden — Binnen pleegzorg kunnen verschillende duurtijden gelden. Zo kan pleegzorg voor kinderen jonger dan 12 jaar worden opgelegd totdat zij de leeftijd van 12 jaar bereiken. Wanneer pleegzorg wordt opgelegd voor kinderen boven de 12 jaar, kan dit maximaal voor drie jaar worden opgelegd. Daarnaast zijn er nog enkele maximumtermijnen voor bepaalde typemodules van pleegzorg.

- Crisispleegzorg kan voor maximaal twee weken worden opgelegd.
- Ondersteunende pleegzorg van korte duur kan voor maximaal drie maanden worden opgelegd.
- Perspectiefzoekende pleegzorg kan maximaal voor één jaar worden opgelegd en is slechts eenmalig verlengbaar met zes maanden.

206. Beoordeling — Dit sluit aan bij de verwachte duur van de pleegzorgmaatregel. Wanneer men verwacht dat de minderjarige gedurende een lange termijn niet meer thuis kan wonen, zal men perspectiefbiedende pleegzorg opleggen, die dus voor een langere termijn kan worden opgelegd. Door het opleggen van pleegzorg voor een langere termijn wordt mijns inziens de stabiliteit en

continuïteit van de opvoeding gewaarborgd. Het kind kan namelijk gedurende een lange termijn in hetzelfde pleeggezin verblijven, zonder de zorg te verstoren. Zo kan het kind een band opbouwen met zijn of haar pleeggezin.

Bij de perspectiefzoekende pleegzorg wordt naar een duidelijk perspectief voor het pleegkind gezocht en kan dus maximaal anderhalf jaar duren. Het kan dus zijn dat na deze periode het kind in een ander pleeggezin wordt geplaatst in het kader van perspectiefbiedende pleegzorg. Toch lijkt mij hier niet *in se* sprake te zijn van een schending. Het internationale recht bepaalt niet dat er helemaal geen overplaatsingen mogen zijn, maar stelt dat deze beperkt moeten zijn en dat frequente overplaatsingen schadelijk voor het kind kunnen zijn. In dit geval lijkt mij hier geen sprake van. Of er sprake is van een schending, zal geval per geval beoordeeld moeten worden. Als er in een bepaald geval sprake is van frequente overplaatsingen, is deze wegingsfactor geschonden. Mijns inziens kan dit bijvoorbeeld het geval zijn wanneer een kind in een crisispleegzorg wordt opgenomen, vervolgens in het kader van perspectiefzoekende pleegzorg wordt geplaatst en uiteindelijk in het kader van perspectiefbiedende pleegzorg wordt geplaatst. In dat geval is er mogelijk geen sprake van een continue zorgverlener.

§5. BESLUITVORMING

Er wordt naar ieder geval apart gekeken

207. Aparte behandeling — Artikel 56, tweede lid Jeugdbeschermingswet bepaalt dat in jeugdbeschermingszaken het geval van elke minderjarige afzonderlijk wordt behandeld. Er mogen geen andere minderjarigen aanwezig zijn.⁴²⁹

Dat betekent dat ook het maatschappelijk onderzoek door de SDJ voor iedere minderjarige apart verricht moet worden.

208. Conclusie — Bij het opleggen van een gerechtelijke maatregel tot pleegzorg wordt naar ieder geval apart gekeken.

De beslissing wordt genomen door gekwalificeerde professionals in een multidisciplinair team

209. Samenwerking — De toegewezen consultant van de SDJ voert het maatschappelijk onderzoek uit.⁴³⁰ De belangrijke beslissingen in een dossier worden eerst besproken met het hele team.⁴³¹ Bij moeilijkheden kan een beroep worden gedaan op een multidisciplinair team.⁴³²

⁴²⁹ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 114; J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 568, rn. 1124 en 574, rn. 1138.

⁴³⁰ X, *Jij en de jeugdrechtbank*, https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/publications/jij-en-sdj_nl.pdf, 7.

⁴³¹ X, *Sociale dienst jeugdrechtbank (SDJ)*, www.jeugdhulp.be/organisaties/sociale-dienst-jeugdrechtbank-sdj.

⁴³² I. DE JONGHE, L. UYTENHOVE en G. VERLINDEN, *Hulpverlening en recht. Juridische aandachtspunten ter ondersteuning van de praktijkwerker met toepassingen en kritisch-ethische reflecties*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 224.

Het is de SDJ die aan de jeugdrechter een advies verstrekt omtrent de meest wenselijke jeugdhulpmaatregel.⁴³³ Dit advies bestaat uit een gemotiveerde inschatting van de nood aan gerechtelijke jeugdhulp, een analyse van de problematiek en een indicatiestelling als er NRTJ noodzakelijk is.⁴³⁴ Het indicatiestellingsverslag bevat een voorstel van gepaste jeugdhulpverlening in de vorm van typemodules (art. 21, 2° DIJh).⁴³⁵ Het is vervolgens aan de jeugdrechter om te beslissen over de uiteindelijke jeugdhulpmaatregel.⁴³⁶ Hoewel de jeugdrechter rekening houdt met het advies, kan hij een beslissing nemen die afwijkt van wat de SDJ heeft geadviseerd.⁴³⁷ De beslissing van de jeugdrechter geldt in geval van niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp slechts als aanmelding.⁴³⁸ De Sociale Dienst moet vervolgens deze beslissing inschrijven op de intersectorale registratielijst (art. 55 DIJh). Het team Indicatiestelling van de Intersectorale Toegangspoort zet het indicatiestellingsverslag om in modules van jeugdhulp. Pas wanneer de maatregel door het team Jeugdhulpregie is ingeschreven, kan de rechter de maatregel bevelen (art. 55 DIJh).⁴³⁹ Het team onderhandelt met de jeugdhulpaanbieders, de diensten voor pleegzorg, die de maatregel kunnen uitvoeren.⁴⁴⁰ Indien geen dienst gevonden kan worden laat het team dit weten aan de jeugdrechter zodat deze een andere maatregel kan opleggen.

210. Expertise — Al deze personen en voorzieningen moeten over de nodige expertise beschikken. De consulenten van de SDJ moeten in het bezit zijn van een diploma dat blijkt geeft van voldoende pedagogische of sociale kennis (art. 77, tweede lid BIJh). Om jeugdrechter te worden moet de rechter een gespecialiseerde opleiding hebben gevolgd die georganiseerd wordt door het Instituut voor Gerechtelijke Opleidingen (Art. 259sexies, §1, 1°, derde lid Ger.W.). Het team Jeugdhulpregie bestaat uit deskundigen Jeugdhulpregie die houder zijn van een diploma dat blijkt geeft van voldoende pedagogische of sociale kennis (art. 17, tweede en derde lid BIJh).

211. Conclusie — In geval van gerechtelijke jeugdhulp kan enkel de jeugdrechter maatregelen opleggen. Dit doet hij echter op advies van de SDJ, maar dit betekent niet dat hij het advies moet volgen. Ook de omzetting van de maatregel in een module van jeugdhulp zorgt er niet voor dat het team Jeugdhulpregie de beslissing neemt. Hij kan namelijk niet buiten de maatregel treden of een maatregel opleggen. Het kan deze enkel meer concretiseren.⁴⁴¹

⁴³³ I. DE JONGHE, L. UYTENHOVE en G. VERLINDEN, *Hulpverlening en recht. Juridische aandachtspunten ter ondersteuning van de praktijkwerker met toepassingen en kritisch-ethische reflecties*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 224.

⁴³⁴ M. DE VRIEZE, *Wat doet een consulent bij de sociale dienst jeugdrechtbank?*, www.jeugdhulp.be/actua/anderen-aan-het-woord/functie/wat-doet-een-consulent-bij-de-sociale-dienst-jeugdrechtbank; X, *Gerechtelijke jeugdhulp – Sociale dienst jeugdrechtbank*, www.jaarverslagjeugdhulp.be/index.php/detailcijfers/2017/gerechtelijke-jeugdhulp-sociale-dienst-jeugdrechtbank.

⁴³⁵ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 106.

⁴³⁶ X, *Gerechtelijke jeugdhulp – Sociale dienst jeugdrechtbank*, www.jaarverslagjeugdhulp.be/index.php/detailcijfers/2017/gerechtelijke-jeugdhulp-sociale-dienst-jeugdrechtbank.

⁴³⁷ I. DE JONGHE, L. UYTENHOVE en G. VERLINDEN, *Hulpverlening en recht. Juridische aandachtspunten ter ondersteuning van de praktijkwerker met toepassingen en kritisch-ethische reflecties*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 224.

⁴³⁸ B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, (923) 936.

⁴³⁹ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 106.

⁴⁴⁰ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 222, rn. 399.

⁴⁴¹ B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, (923) 942.

Door deze (complexe) samenwerking tussen deze verschillende actoren wordt de multidisciplinariteit versterkt. Ook beschikt elk van deze diensten over deskundigen. Er is bijgevolg voldaan aan deze wegingsfactor.

Het kind heeft de mogelijkheid om deel te nemen aan de procedure

212. Sociale Dienst Jeugdrechtbank — De consulent van de SDJ moet de cliënten, waaronder dus ook de minderjarige, horen tijdens de navorsingsopdracht (art. 79, derde lid BIJh).⁴⁴²

213. Hoorrecht — Het hoorrecht van de minderjarige tijdens de procedure wordt geregeld in de Jeugdbeschermingswet. Artikel 52ter, eerste lid Jeugdbeschermingswet bepaalt dat de jeugdrechter de minderjarige boven de 12 jaar verplicht moet horen alvorens hij een maatregel kan opleggen.⁴⁴³ Hiervan kan enkel worden afgeweken wanneer de minderjarige niet gehoord wil worden, niet gevonden kan worden of omwille van zijn gezondheidstoestand niet gehoord kan worden (art. 52ter, eerste lid Jeugdbeschermingswet). Dit doet vermoeden dat een minderjarige beneden de leeftijd van 12 jaar niet gehoord moet worden. Hierbij merkte ASSELMAN reeds op dat deze letterlijke lezing van artikel 52ter in strijd is met artikel 12 Kinderrechtenverdrag en artikel 22bis van de Grondwet, aangezien deze geen leeftijdsgrens opleggen.⁴⁴⁴

214. Procespartij — In de berechtingsfase is de minderjarige procespartij. Hij moet echter steeds worden bijgestaan door een advocaat. De minderjarige vanaf 12 jaar wordt zelf opgeroepen om deel te nemen aan de debatten, de minderjarige beneden 12 jaar wordt vertegenwoordigd door zijn advocaat (zie randnr. 127).

Wanneer de minderjarige voor de jeugdrechter verschijnt, heeft hij recht op bijstand van een advocaat (art. 52ter, tweede lid Jeugdbeschermingswet).⁴⁴⁵ Als de minderjarige geen advocaat heeft, wordt er hem ambtshalve een toegewezen (art. 54bis, §1 Jeugdbeschermingswet). Als artikel 52ter op die manier wordt geïnterpreteerd dat het geen hoorrecht aan de -12 jarigen oplegt, kan dit tot gevolg hebben dat ook de advocaat van de minderjarige niet gehoord wordt.⁴⁴⁶

215. Team Jeugdhulpregie — Het team Jeugdhulpregie onderhandelt samen met de minderjarigen met de jeugdhulpaanbieders (art. 26, §1, eerste lid, 2° DIJh), waardoor de participatie van de minderjarigen gegarandeerd wordt.⁴⁴⁷

⁴⁴² X, *Gerechtelijke jeugdhulp – Sociale dienst jeugdrechtbank*, www.jaarverslagjeugdhulp.be/index.php/detailcijfers/2017/gerechtelijke-jeugdhulp-sociale-dienst-jeugdrechtbank.

⁴⁴³ E. ALOFS en S. DE BUS, "De procespartij van de minderjarige in het jeugdrecht", *T.Fam.* 2022, (145) 150, rn. 16; B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, (923) 937.

⁴⁴⁴ H. ASSELMAN, "Participatie van minderjarigen in protectionele procedures voor de jeugdrechtbank: overwegingen bij het hoorrecht en het recht op vertegenwoordiging door een advocaat", *TJK* 2016, (179) 181-182.

⁴⁴⁵ I. DE JONGHE, L. UYTENHOVE en G. VERLINDEN, *Hulpverlening en recht. Juridische aandachtspunten ter ondersteuning van de praktijkwerker met toepassingen en kritisch-ethische reflecties*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 271.

⁴⁴⁶ H. ASSELMAN, "Participatie van minderjarigen in protectionele procedures voor de jeugdrechtbank: overwegingen bij het hoorrecht en het recht op vertegenwoordiging door een advocaat", *TJK* 2016, (179) 180.

⁴⁴⁷ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 189, rn. 324.

216. Decreet Rechtspositie Minderjarigen — Ook het Decreet Rechtspositie Minderjarigen bevat het recht op inspraak en participatie. Zo heeft de minderjarige het recht op participatie bij de totstandkoming en de uitvoering van de jeugdhulp (art. 16 DRM).⁴⁴⁸

217. Conclusie — Aangezien in artikel 52ter Jeugdbeschermingswet staat dat enkel de minderjarigen boven 12 jaar verplicht gehoord moeten worden, kan er discussie bestaan over het hoorrecht van minderjarigen beneden 12 jaar. In de praktijk wordt deze bepaling dan ook vaak op die manier geïnterpreteerd dat het enkel een hoorrecht toekent aan minderjarigen vanaf 12 jaar.⁴⁴⁹ Dit kan tot gevolg hebben dat ook de advocaat van de minderjarige niet gehoord wordt. Dit vormt een schending van deze wegingsfactor.

Het kind kreeg de nodige informatie

218. Informatieplicht — Om deel te kunnen nemen aan de procedure is het van belang dat de minderjarige alle nodige informatie ter beschikking krijgt in een begrijpelijke taal en afgestemd op de leeftijd en maturiteit van het kind (art. 11, §1, eerste lid en art. 12 DRM).⁴⁵⁰ De instanties uit de jeugdhulp zullen dus actief informatie moeten verstrekken aan minderjarigen.⁴⁵¹

Er kan ook worden beslist om, in het belang van het kind, bepaalde informatie niet mee te delen. Deze beslissing moet gemotiveerd worden en in het dossier van de minderjarige worden opgenomen (art. 11, §2 DRM).

219. Inzage in het dossier — De advocaat kan alle stukken van het dossier inkijken alvorens de jeugdrechter de minderjarige hoort (art. 55, eerste lid Jeugdbeschermingswet). De stukken die betrekking hebben op de persoonlijkheid en het leefmilieu van de minderjarige, mogen daarentegen niet aan de minderjarige of de burgerlijke partij worden meegedeeld. Het volledige dossier wordt wel ter beschikking gesteld van de advocaat van de minderjarige als deze partij is in het geding (art. 55, derde lid Jeugdbeschermingswet).⁴⁵² Deze beperking belet dat de minderjarige kennis krijgt van informatie die hem kan traumatiseren of die een negatieve invloed op de opvoeding kunnen hebben en ziet dus op het welzijn van de minderjarige.⁴⁵³

Volgens VAN DER STRAETE en PUT is een absoluut inzageverbod echter strijdig met de rechten van verdediging.⁴⁵⁴ Ik sluit mij hierbij aan. De rechter moet namelijk zijn uitspraak ook motiveren. Hiervoor zijn de stukken met betrekking tot de persoonlijkheid en het leefmilieu mijns inziens belangrijk. Het feit dat de minderjarige hier geen kennis van krijgt, zorgt ervoor dat hij zich hiertegen

⁴⁴⁸ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 643, rn. 1269.

⁴⁴⁹ H. ASSELMAN, "Participatie van minderjarigen in protectionele procedures voor de jeugdrechterbank: overwegingen bij het hoorrecht en het recht op vertegenwoordiging door een advocaat", *TJK* 2016, (179) 180.

⁴⁵⁰ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 175, rn. 290.

⁴⁵¹ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 640, rn. 1262.

⁴⁵² I. DE JONGHE, L. UYTENHOVE en G. VERLINDEN, *Hulpverlening en recht. Juridische aandachtspunten ter ondersteuning van de praktijkwerker met toepassingen en kritisch-ethische reflecties*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 270.

⁴⁵³ I. VAN DER STRAETE en J. PUT, "Het vertrouwelijk karakter van het jeugdbeschermingsdossier", *T.Strafr.* 2001, (81) 82.

⁴⁵⁴ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 573, rn. 1135; I. VAN DER STRAETE en J. PUT, "Het vertrouwelijk karakter van het jeugdbeschermingsdossier", *T.Strafr.* 2001, (81) 82.

niet kan verdedigen of deze kan nuanceren.⁴⁵⁵ Ook het EHRM vereist dat de partijen kennis krijgen van het volledige dossier waarop de rechter zich baseert. De minderjarige vanaf 12 jaar is partij in het geding en moet bijgevolg inzage krijgen in het volledige dossier.

220. Conclusie — Het feit dat de minderjarige geen inzage krijgt in de stukken met betrekking tot zijn persoonlijkheid en leefmilieu is een schending van deze wegingsfactor. Mijns inziens betreft dit belangrijke informatie om zich ertegen te verdedigen en om te weten waarom de plaatsing in pleegzorg noodzakelijk is. Gelet op artikel 11 Decreet Rechtspositie Minderjarigen lijkt mij het beter te opteren voor een principiële toelating voor de minderjarige om het dossier in te kijken, en dit slechts te weigeren indien dit in het belang van het kind is.

Er wordt rekening gehouden met de mening van het kind

221. Passend gevolg — Artikel 16 Decreet Rechtspositie Minderjarigen bepaalt echter dat aan de mening van de minderjarige, in de mate van het mogelijke passend gevolg wordt gegeven, in overeenstemming met zijn leeftijd en maturiteit. Wanneer er geen passend gevolg aan wordt gegeven, moet dat afdoende gemotiveerd worden.

De Jeugdbeschermingswet bepaalt echter niet dat de rechter een belang moet hechten aan de mening van het kind.

222. Conclusie — Aan de mening van het kind moet een passend belang worden gehecht. Dit volgt uit artikel 16 DRM. Voor de jeugdrechter bestaat dergelijke bepaling niet. Aangezien de jeugdrechter de beslissing neemt tot de plaatsing in pleegzorg is aan deze wegingsfactor niet voldaan.

De minderjarige heeft de mogelijkheid bezwaar in te dienen tegen de plaatsingsbeslissing

223. Rechterlijke beslissing — De gerechtelijke procedure voor het opleggen van een plaatsingsbeslissing verloopt in twee fasen: de voorbereiding rechtspleging en de berechtingsfase. Als de rechter in de voorbereidende rechtspleging een plaatsing in pleegzorg oplegt, kan de minderjarige enkel hoger beroep aantekenen, maar geen verzet. Tegen de beslissing in de berechtingsfase zijn zowel hoger beroep als verzet mogelijk. Er is dus voldaan aan deze wegingsfactor.

224. Voorstel van de sociale dienst — Tegen het voorstel van de SDJ is geen rechtsmiddel mogelijk (art. 58 Jeugdbeschermingswet).⁴⁵⁶ Dit vormt geen schending van deze wegingsfactor. De SDJ legt namelijk geen maatregel op, maar doet enkel een voorstel aan de jeugdrechter. Het voorstel kan vervolgens voor de jeugdrechter betwist worden (in kabinet voor de voorbereidende rechtspleging

⁴⁵⁵ I. VAN DER STRAETE en J. PUT, "Het vertrouwelijk karakter van het jeugdbeschermingsdossier", *T.Strafr.* 2001, (81) 82.

⁴⁵⁶ B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, (923) 929.

en op de terechtzitting voor de berechtingsfase).⁴⁵⁷ Tegen de beslissing die door de rechter genomen wordt, is vervolgens ook steeds hoger beroep mogelijk.

Er is een klachtenprocedure bij een gekende, effectieve en onpartijdige instantie

225. Artikel 29 Decreet Rechtspositie Minderjarigen bepaalt dat het kind het recht heeft om een klacht in te dienen bij een jeugdhulpvoorziening, de toegangspoort of het ondersteuningscentrum Jeugdzorg. Dit zijn echter geen onpartijdige instanties en voldoen dus niet aan deze vereiste.

226. JO-lijn — Wanneer een minderjarige een klacht heeft, kan hij of zij ook contact opnemen met de JO-lijn. Dit is de luisterlijn van Jongerenwelzijn. Een minderjarige kan op drie manieren contact opnemen met de JO-lijn, namelijk telefonisch, per mail en per brief.⁴⁵⁸ De JO-lijn maakt deel uit van het Agentschap Opgroeien. Het is een onafhankelijke en onpartijdige instantie.⁴⁵⁹ De informatie van de JO-lijn is eenvoudig online terug te vinden. Daarnaast staat deze informatie ook in brochures van jeugdhulp.⁴⁶⁰

227. Kinderrechtencommissariaat en Ombudsdienst — Daarnaast is het voor de minderjarige ook mogelijk om een klacht in te dienen bij het Kinderrechtencommissariaat en de Vlaamse Ombudsdienst.⁴⁶¹ Het Kinderrechtencommissariaat waakt over de naleving van kinderrechten in Vlaanderen.⁴⁶² Wanneer er een klacht wordt ingediend, onderzoekt het Kinderrechtencommissariaat deze klacht en probeert te bemiddelen. Wanneer de klacht betrekking heeft op strijdige of het ontbreken van regelgeving, meldt zij dit bij de bevoegde overheid.⁴⁶³

Deze informatie is minder snel terug te vinden in brochures, maar staat wel op de website van Pleegzorg.⁴⁶⁴

228. Conclusie — Hoewel de klachtmogelijkheid waarover het kind beschikt ingevolge artikel 29 Decreet Rechtspositie Minderjarigen niet voldoet, voldoen de klachtenprocedures bij de JO-lijn, het Kinderrechtencommissariaat en de Vlaamse Ombudsdienst wel.

⁴⁵⁷ B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, (923) 929.

⁴⁵⁸ X, *Veelgestelde vragen*, www.jeugdhulp.be/veelgestelde-vragen.

⁴⁵⁹ X, *Veelgestelde vragen*, www.jeugdhulp.be/veelgestelde-vragen.

⁴⁶⁰ Zie X, *Jij en de jeugdrechtbank*, https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/publications/jij-en-sdj_nl.pdf, 22; X, *JO-lijn*, www.jeugdhulp.be/sites/default/files/publications/jo-lijn_folder.pdf, 4 p.

⁴⁶¹ I. DE JONGHE, L. UYTENHOVE en G. VERLINDEN, Hulpverlening en recht. Juridische aandachtspunten ter ondersteuning van de praktijkwerker met toepassingen en kritisch-ethische reflecties, Antwerpen, Intersentia, 2017, 261; X., *Niet tevreden over pleegzorg?*, www.pleegzorg.be/een-klacht-over-pleegzorg; X, *Klachten*, www.rechtspositie.be/themas/klachten.

⁴⁶² I. DE JONGHE, L. UYTENHOVE en G. VERLINDEN, Hulpverlening en recht. Juridische aandachtspunten ter ondersteuning van de praktijkwerker met toepassingen en kritisch-ethische reflecties, Antwerpen, Intersentia, 2017, 260.

⁴⁶³ I. DE JONGHE, L. UYTENHOVE en G. VERLINDEN, Hulpverlening en recht. Juridische aandachtspunten ter ondersteuning van de praktijkwerker met toepassingen en kritisch-ethische reflecties, Antwerpen, Intersentia, 2017, 261.

⁴⁶⁴ X., *Niet tevreden over pleegzorg?*, www.pleegzorg.be/een-klacht-over-pleegzorg.

§6. GERICHT OP DE HERENIGING MET HET GEZIN

Het pleegkind heeft nog contact met zijn gezin

229. Artikel 14 Decreet Rechtspositie Minderjarigen bepaalt dat wanneer het kind van zijn ouders gescheiden is, hij recht heeft op regelmatig persoonlijk en rechtstreeks contact met die persoon, tenzij dit in strijd is met het belang van de minderjarige of een rechterlijke beslissing.⁴⁶⁵

Aan deze wegingsfactor is bijgevolg voldaan.

230. Locatie — De jeugdhulpregie leidt tot een samenhangend aanbod van jeugdhulpverlening, waar onder andere rekening wordt gehouden met de afstand tot de woonplaats van de minderjarige.⁴⁶⁶ Artikel 48, §2, tweede lid Decreet Integrale Jeugdhulp legt ook op dat er contextgericht gewerkt wordt. Hoewel de locatie en afstand tot het gezin een factor is, zal veel ook afhangen van het beschikbare aanbod.⁴⁶⁷

231. Conclusie — In principe is aan deze wegingsfactor voldaan doordat er sprake is van een contextgerichte werking. Of hier in de praktijk aan voldaan is, hangt af van geval tot geval. Hier zal vooral het beschikbare aanbod een grote rol spelen.

Broers en zussen worden samen geplaatst

232. Broers en zussen — Artikel 387*septiesdecies* oud BW bepaalt dat minderjarige broers en zussen het recht hebben om niet van elkaar gescheiden te worden.⁴⁶⁸ Enkel wanneer dit niet in het belang van het kind is, kan hiervan afgeweken worden. In dat geval heeft het kind recht op persoonlijk contact met zijn of haar broers en zussen, tenzij ook dit strijdig is met het belang van het kind. De kinderen die samen binnen eenzelfde gezin worden opgevoed en een bijzondere affectieve band hebben met elkaar worden met broers en zussen gelijkgesteld (art. 387*sexiesdecies* oud BW). Deze bepalingen zijn van toepassing op de uithuisplaatsingen van minderjarigen in het kader van jeugdbijstand en jeugdbescherming, met uitzondering van een plaatsing omwille van het plegen van een als misdrijf omschreven feit (art. 387*quinqüesdecies* oud BW).⁴⁶⁹

Daarnaast bepaalt artikel 48/1, tweede lid Decreet Integrale Jeugdhulp dat wanneer de jeugdrechter minderjarigen uit eenzelfde gezin niet aan eenzelfde (kandidaat-)pleeggezin kunnen worden toevertrouwd, moet hij dit motiveren.⁴⁷⁰ Deze bepaling heeft dus specifiek betrekking op de plaatsing in pleegzorg. Wanneer meerdere kinderen uit eenzelfde gezin in pleegzorg worden geplaatst, zullen zij dus in hetzelfde (kandidaat-)pleeggezin worden geplaatst.⁴⁷¹

⁴⁶⁵ N. DESMET, *'t Zitemzo Jeugdrecht... met de rechten van minderjarige cliënten in de integrale jeugdhulp*, 2016, 13; X, *De rechten van kinderen in de integrale jeugdhulp. Een brochure voor ouders en volwassenen die instaan voor de opvoeding van minderjarigen*, www.rechtspositie.be/sites/default/files/publications/rechtenvankinderenIJH-ouders_20211011.pdf, 31.

⁴⁶⁶ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 81.

⁴⁶⁷ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 221, rn. 396.

⁴⁶⁸ E. ALOFS en S. DE BUS, "Broers en zussen in het jeugdrecht", *T.Fam.* 2021, (312) 315.

⁴⁶⁹ E. ALOFS en S. DE BUS, "Broers en zussen in het jeugdrecht", *T.Fam.* 2021, (312) 315.

⁴⁷⁰ E. ALOFS en S. DE BUS, "Broers en zussen in het jeugdrecht", *T.Fam.* 2021, (312) 318.

⁴⁷¹ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 231, rn. 404.

233. Conclusie — Ook hier geldt dat enkel het belang van het kind als rechtvaardiging in aanmerking kan worden genomen voor het niet samen plaatsen van broers en zussen. Andere redenen, zoals het gebrek aan beschikbare plaatsen, zijn niet voldoende.⁴⁷² Er is bijgevolg voldaan aan deze wegingsfactor.

§7. EVALUATIE VAN DE ZORGMATREGEL

Er is een periodieke evaluatie

234. Consulent — De consulent houdt het toezicht op de uitvoering van de gerechtelijke maatregel. Hij of zij moet minstens om de zes maanden een bezoek brengen aan de minderjarige en zij moeten minstens iedere zes maanden schriftelijk verslag uitbrengen bij de jeugdrechter omtrent het verloop van de maatregel met het oog op de vervanging, intrekking of verlenging. Daarnaast moet de consulent 'regelmatig' een onderhoud hebben met de minderjarige, zonder dat gespecificeerd wordt wat regelmatig inhoudt. In geval van een ingrijpende gebeurtenis of bij gewijzigde omstandigheden die een invloed hebben op de jeugdhulpverlening brengt de consulent een verslag uit bij de rechter. Ook moet de consulent minstens iedere zes maanden het verloop van de jeugdhulpverlening evalueren en minstens iedere zes maanden contact hebben met de pleegzorger (zie randnr. 161).

235. Jeugdrechter — Normaal wordt de genomen maatregel jaarlijks geëvalueerd, maar wanneer er een pleegzorgmaatregel wordt opgelegd is dit anders (art. 51, vierde lid DIJh). Zoals gesteld kan pleegzorg worden opgelegd tot de minderjarige de leeftijd van 12 jaar bereikt, of, wanneer de minderjarige ouder is dan 12 jaar, voor drie jaar. De herzieningsprocedure wordt ingeleid door het Openbaar Ministerie (art. 51, vierde lid DIJh).⁴⁷³ Na deze evaluatie kan de jeugdrechter de maatregel bevestigen, intrekken of wijzigen.

In het geval van Luxemburg werd de plaatsing opgelegd voor een onbepaalde periode. De plaatsing werd iedere drie jaar herzien en bezocht de jeugdrechter de minderjarige regelmatig (zie randnr. 102). In Vlaanderen kan de pleegzorg in bepaalde gevallen voor drie jaar of tot het bereiken van de leeftijd van 12 jaar worden opgelegd, waarna ze door de rechter opnieuw bekeken moet worden. Ook hier gaat het dus om lange plaatsingen en dus grote intervallen in de herziening door de rechter. In Vlaanderen is het echter niet de jeugdrechter die de minderjarige regelmatig bezoekt, maar de consulent. Deze consulent evalueert iedere zes maanden de jeugdhulpverlening, brengt iedere zes maanden schriftelijk verslag uit bij de jeugdrechter over het verloop van de uitvoering en brengt de jeugdrechter op de hoogte van een ingrijpende gebeurtenis of bij gewijzigde omstandigheden die een invloed kunnen hebben op de jeugdhulpverlening. Zo kan, indien nodig, ingegrepen worden in de maatregel. Dit betekent dat er door de jeugdrechter een verplichte evaluatie is na drie jaar of wanneer de minderjarige 12 jaar wordt, maar dat tussentijds ook facultatieve evaluaties mogelijk

⁴⁷² E. ALOFS en S. DE BUS, "Broers en zussen in het jeugdrecht", *T.Fam.* 2021, (312) 317; M. DUPAN, "Juridische bescherming van de familiale band(en) tussen broer(s) en zus(sen). Commentaar bij de wet van 20 mei 2021", *TBBR* 2021, (458) 464.

⁴⁷³ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 235, rn. 412.

zijn. De maatregel kan op ieder moment door de rechter worden ingetrokken (art. 51, eerste lid DIJh). De maatregel kan ook op verzoek van de minderjarige, zijn wettelijke vertegenwoordiger, de SDJ of het OM door de jeugdrechter worden vervangen of gewijzigd (art. 51, eerste lid DIJh). Het betreft hier telkens een herziening voor een lichtere maatregel.⁴⁷⁴

236. Dienst voor pleegzorg — Daarnaast staat ook de dienst voor pleegzorg in voor een evaluatie van de situatie. De perspectiefbiedende pleegzorg wordt jaarlijks geëvalueerd en de perspectiefzoekende pleegzorg wordt iedere zes maanden geëvalueerd. Het verslag dat bij de evaluatie wordt opgemaakt, wordt bezorgd aan de SDJ (art. 12/1, §2, tweede en derde lid Pleegzorgbesluit).

237. Conclusie — De maatregel en de situatie van het kind worden geregeld geëvalueerd door de consulent van de SDJ. Deze evaluaties zijn minstens om de zes maanden. Dit is dus niet om de drie maanden zoals de *Guidelines on Alternative Care* voorstellen. Toch kan hier mijns inziens niet van een schending worden gesproken. Om de last op de SDJ niet te vergroten is een evaluatie minstens om de zes maanden voldoende. De SDJ houdt ook de jeugdrechter op de hoogte omtrent de situatie van het kind en kan zij de rechter verzoeken dat de maatregel wordt vervangen of gewijzigd. Bovendien is het voor de minderjarige ook mogelijk om de rechter te verzoeken om de maatregel te vervangen of te wijzigen. Hoewel dit facultatieve herzieningen door de rechter zijn, betreft het periodieke evaluaties door de SDJ. Er is dus voldaan aan deze wegingsfactor.

Het kind wordt betrokken in de evaluatie

238. Sociale Dienst Jeugdrechtbank — De consulent houdt toezicht op de uitvoering van de pleegzorgmaatregel. Deze evaluatie moet overleg met de cliënten, waaronder de minderjarige, inhouden.

239. Jeugdrechter — Ook in de procedure voor herziening wordt de minderjarige gehoord.⁴⁷⁵ Deze procedure verloopt hetzelfde als het eerste onderzoek ter terechtzitting.⁴⁷⁶ Ook hier geldt dus dat de rechter slechts een maatregel kan opleggen nadat hij de minderjarige boven 12 jaar gehoord heeft (art. 52ter, eerste lid Jeugdbeschermingsrecht). Ook hier geldt dus geen hoorrecht voor de minderjarige beneden 12 jaar. Om deze reden is ook hier sprake van een schending van de wegingsfactor.

⁴⁷⁴ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 411, rn. 781.

⁴⁷⁵ J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, 411, rn. 780.

⁴⁷⁶ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, 115.

AFDELING II. TUSSENTIJDSE CONCLUSIE

240. Voorrang pleegzorg — Zoals uit de toetsing blijkt, voldoet de Vlaamse wetgeving over het algemeen goed aan de internationale regels. Aan sommige wegingsfactoren is echter niet voldaan. Vooreerst kent het Vlaamse recht een voorrang toe aan pleegzorg wanneer een uithuisplaatsing noodzakelijk is. Hoewel dit voldoet aan de internationale wetgeving, preciseert de wet niet welke elementen als rechtvaardiging kunnen worden gegeven wanneer de jeugdrechter niet voor pleegzorg kiest. Uit het internationale recht blijkt dat enkel het belang van het kind dit kan rechtvaardigen, maar dit bepaalt de Vlaamse wetgeving niet, waardoor eventueel ook het plaatsgebrek als rechtvaardiging kan worden gegeven.

241. Identiteit — De Vlaamse wetgeving stelt dat in de jeugdhulp met verschillende elementen rekening wordt gehouden. Zo moet rekening worden gehouden met de religieuze, etnische en culturele kenmerken van het kind. In het internationaal recht wordt echter ook belang gehecht aan de taal van het kind. De opvoeding in de moedertaal is namelijk belangrijk voor de ontwikkeling van die taal.

242. Procedure — De deelname van de minderjarige wordt in de Vlaamse wetgeving onvoldoende gewaarborgd. Artikel 52*ter* Jeugdbeschermingswet stelt dat enkel de minderjarige vanaf 12 jaar verplicht gehoord moet worden alvorens de jeugdrechter een maatregel kan nemen. Dit kan erop wijzen dat de minderjarige beneden 12 jaar niet verplicht gehoord moet worden. Dit vormt een schending van het internationale recht. Omwille van dezelfde reden is ook de participatie van de -12 jarige in de evaluatie voor de jeugdrechter niet gegarandeerd. Daardoor is ook hier het internationaal recht geschonden.

Wanneer de minderjarige gehoord werd, wordt er niet bepaald dat de rechter enig belang moet hechten aan de mening van het kind. Ook dit vormt een schending van het internationaal recht.

Ten slotte krijgt de minderjarige ook niet alle nodige informatie. Hij krijgt namelijk geen inzage in het stukken met betrekking tot zijn persoonlijkheid en leefsituatie. Deze elementen zijn echter wel relevant voor de rechter om zijn oordeel op te baseren. Hierdoor is er een schending van het internationaal recht.

BESLUIT

243. Over het algemeen komt de Vlaamse wetgeving goed overeen met het internationale recht. Dit moet echter ook genuanceerd worden. Er wordt slechts naar een beperkt aantal verdragen en *soft law* instrumenten gekeken. Binnen deze verdragen wordt ook slechts naar een aantal bepalingen gekeken. Er kan dus geen uitspraak gedaan worden over de overeenstemming van de Vlaamse wetgeving met andere internationale bepalingen.

Op enkele vlakken voldoet de Vlaamse wetgeving niet aan het door internationale normen gecreëerde toetsingskader. Vooreerst bepaalt de Vlaamse wetgeving dat pleegzorg de voorkeur geniet wanneer een uithuisplaatsing noodzakelijk is en dat de rechter moet motiveren waarom hij geen pleegzorg oplegt. De wetgeving bepaalt niet welke elementen in aanmerking komen voor deze motivering. Uit het internationale recht blijkt echter dat enkel het belang van het kind als motivering kan gelden. Vervolgens wordt niet met alle elementen van de identiteit van het kind rekening gehouden. De wetgeving bepaalt niet dat bij de keuze van het pleeggezin rekening gehouden moet worden met de taal van het kind. Ook de procedure voldoet niet helemaal aan het internationaal recht. De participatie van de minderjarige beneden de 12 jaar wordt onvoldoende gegarandeerd. Artikel 52*ter* jeugdbeschermingswet bepaalt namelijk dat de jeugdrechter enkel de minderjarige vanaf 12 jaar verplicht moet horen alvorens een maatregel wordt opgelegd. Om dezelfde reden is de participatie van de minderjarige in de evaluatie onvoldoende gewaarborgd. Bovendien krijgt de minderjarige geen inzage in de stukken van het dossier die betrekking hebben op zijn persoonlijkheid en leefomgeving. Dit is echter essentiële informatie voor de jeugdrechter om zijn oordeel op te baseren. Ten slotte bepaalt de wetgeving ook niet op welke manier de jeugdrechter rekening moet houden met de mening van het kind.

244. Er werden dus enkele lacunes in de wetgeving vastgesteld. De wetgever dient deze weg te werken. Opdat dit op een manier gebeurt die in overeenstemming is met kinderrechten, is het belangrijk dat er eerst onderzoek wordt verricht naar mogelijke oplossingen. Hiervoor dient dus nog aanvullend onderzoek te worden verricht.

245. Deze scriptie focust enkel op de Vlaamse regelgeving. Dit biedt geen beeld over de toepassing in de praktijk. Uit de evaluatie bleek echter dat de overeenstemming van de Vlaamse wetgeving met het internationale recht vaak ook afhangt van de toepassing in de praktijk. De resultaten van deze scriptie nodigen daarom uit tot een onderzoek van de praktijk.

LITERATUURLIJST

WETGEVING

§1. INTERNATIONALE WETGEVING

- Verdrag 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, *BS* 19 augustus 1955.
- Verdrag van New York inzake burgerrechten en politieke rechten van 16 december 1966, *United Nations Treaty Series*, vol. 999, 171.
- Verdrag van New York inzake de rechten van het kind van 20 november 1989, *United Nations Treaty Series*, vol. 1577, 3.
- Resolutie 41/85 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (3 december 1986), *UN Doc. A/RES/41/85* (1986).
- CCPR General Comment no. 16: Article 17 (The right to respect of privacy, family, home and correspondence, and protection of honour and reputation) of the Human Rights Committee (8 april 1988).
- CCPR General Comment no. 17: Article 24 (Rights of the Child) of the Human Rights Committee (7 april 1989).
- CCPR General Comment no. 19: Article 23 (The Family). Protection of the Family, the Right to Marriage and Equality of the Spouses of the Human Rights Committee (27 juli 1990).
- Concluding observations of the Committee on the Rights of the Child: Belgium (20 juni 1995), *CRC/C/15/Add.38* (1995).
- CCPR General Comment no. 20: Article 7 (Prohibition of Torture, or Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment) of the Human Rights Committee (10 maart 1992).
- Concluding observations of the Committee on the Rights of the Child: Belgium (13 juni 2002), *CRC/C/15/Add.178* (2002).
- Concluding observations: Luxembourg (31 maart 2005), *CRC/C/15/Add.250* (2005).
- General comment no. 12 on the right of the child to be heard (20 juli 2009), *CRC/C/GC/12* (2009).
- Resolutie 64/142 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (24 februari 2010), *UN Doc. A/RES/64/142* (2010).
- Concluding observations: Belgium (18 juni 2010), *CRC/C/BEL/CO/3-4* (2010).
- General comment no. 14 on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration of the Committee on the Rights of the Children (29 mei 2013), *CRC/C/GC/14* (2013).
- Concluding observations on the fifth periodic report of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland (12 juli 2016), *CRC/C/GBR/CO/5* (2016).
- Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Belgium (28 februari 2019), *CRC/C/BEL/CO/5-6* (2019).
- Resolutie 74/133 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (20 januari 2020), *UN DOC. A/RES/74/133* (2020)

§2.NATIONALE WETGEVING

- Oud Burgerlijk Wetboek 21 maart 1804, *BS* 3 september 1807.
- Wetboek van Strafvordering 19 november 1808, *BS* 29 november 1808.
- Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade, *BS* 15 april 1965.
- Bijzondere wet 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, *BS* 15 oktober 1980.
- Decr.VI. 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en binnen het kader van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, *BS* 4 oktober 2004.
- Decr.VI. 29 juni 2012 houdende de organisatie van pleegzorg, *BS* 16 augustus 2012.
- Decr.VI. 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, *BS* 13 september 2013.
- Wet 21 februari 2014 houdende instemming met het Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de rechten van het kind betreffende een mededelingsprocedure, aangenomen te New York op 19 december 2011, *BS* 20 augustus 2014.
- Wet 20 mei 2021 tot wijziging van het oud Burgerlijk Wetboek, betreffende de persoonlijke banden tussen broers en zussen, *BS* 9 juni 2021.
- Decr.VI. 15 juli 2022 tot wijziging van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp en het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, met het oog op de inwerkingtreding van de gesloten oriëntatie en de gesloten begeleiding in de gemeenschapsinstellingen, *BS* 16 augustus 2022.
- B.VI.Reg. 8 november 2013 houdende de organisatie van pleegzorg, *BS* 14 januari 2014.
- B.VI.Reg. 21 februari 2014 betreffende de integrale jeugdhulp, *BS* 28 februari 2014.
- MvT bij het voorstel van decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp, *Parl.St.* VI.Parl. 2003-04, nr. 2063/1.

RECHTSPRAAK

§1.INTERNATIONALE RECHTSPRAAK

A. Mensenrechtencomité

- VN-MENSENRECHTENCOMITE 31 maart 1994, *Toonen v. Australië*, *UN DOC. CCPR/C/50/D/488/1992* (1994).
- VN-MENSENRECHTENCOMITE 25 oktober 2000, *Buckle v. Nieuw-Zeeland*, *UN DOC. CCPR/C/70/D/858/1999* (2000).
- VN-MENSENRECHTENCOMITE, 20 maart 2007, *Natalya Tcholatch v. Canada*, *UN DOC. CCPR/C/89/D/1052/2002* (2007).

B. Europees Hof voor de Rechten van de Mens

- EHRM 18 januari 1978, ECLI:CE:ECHR:2018:0320JUD000531071, *Ierland v. Verenigd Koninkrijk*.
- EHRM 26 april 1979, ECLI:CE:ECHR:1979:0426JUD000653874, *Sunday Times v. Verenigd Koninkrijk (No.1)*.
- EHRM 13 juni 1979, ECLI:CE:ECHR:1979:0613JUD000683374, *Marckx v. België*.
- EHRM 26 maart 1985, ECLI:CE:ECHR:1985:0326JUD000897880, *X. en Y. v. Nederland*.
- EHRM 8 juli 1987, ECLI:CE:ECHR:1987:0708JUD000984082, *B. v. Verenigd Koninkrijk*.
- EHRM 24 maart 1988, ECLI:CE:ECHR:1988:0324JUD001046583, *Olsson v. Zweden (No 1)*.
- EHRM 22 juni 1989, ECLI:CE:ECHR:1989:0622JUD001137385, *Eriksson v. Zweden*.
- EHRM 25 februari 1992, ECLI:CE:ECHR:1992:0225JUD001296387, *Margareta en Roger Andersson v. Zweden*.
- EHRM 7 augustus 1996, ECLI:CE:ECHR:1996:0807JUD001738390, *Johansen v. Noorwegen*.
- EHRM 23 september 1998, ECLI:CE:ECHR:1998:0923JUD002559994, *A. v. Verenigd Koninkrijk*.
- EHRM 6 april 2000, ECLI:CE:ECHR:2000:0406JUD002677295, *Labita v. Italië*.
- EHRM 26 oktober 2000, ECLI:CE:ECHR:2000:1026JUD003021096, *Kudla v. Polen*.
- EHRM 10 mei 2001, ECLI:CE:ECHR:2001:0510JUD002894595, *T.P. en K.M. v. Verenigd Koninkrijk*.
- EHRM 10 mei 2001, ECLI:CE:ECHR:2001:0510JUD002939295, *Z. e.a. v. Verenigd Koninkrijk*.
- EHRM 10 mei 2001, ECLI:CE:ECHR:2001:0510JUD002894595, *T.P. en K.M. v. Verenigd Koninkrijk*.
- EHRM 12 juli 2001, ECLI:CE:ECHR:2001:0712JUD002570294, *K. en T. v. Finland*.
- EHRM 20 december 2001, ECLI:CE:ECHR:2001:1220JUD003289996, *Buchberger v. Oostenrijk*.
- EHRM 26 februari 2002, ECLI:CE:ECHR:2002:0226JUD004654499, *Kutzner v. Duitsland*.
- EHRM 14 januari 2003, ECLI:CE:ECHR:2003:0114JUD002775195, *K.A. v. Finland*.
- EHRM 12 september 2008, ECLI:CE:ECHR:2008:0612JUD007112701, *Bevacqua en S. v. Bulgarije*.
- EHRM 6 juli 2010, ECLI:CE:ECHR:2010:0706JUD004161507, *Neulinger en Shuruk v. Zwitserland*.
- EHRM 3 december 2015, ECLI:CE:ECHR:2015:0903JUD001016113, *M. en M. v. Kroatië*.
- EHRM 3 oktober 2017, ECLI:CE:ECHR:2017:1003JUD002302213, *D.M.D. v. Roemenië*.
- EHRM 30 november 2017, ECLI:CE:ECHR:2017:1130JUD003728313, *Strand Lobben e.a. v. Noorwegen*.
- EHRM 23 oktober 2018, ECLI:CE:ECHR:2018:1023JUD002360816, *Petrov v. Rusland*.
- EHRM 10 september 2019, ECLI:CE:ECHR:2019:0910JUD003728313, *Strand Lobben e.a. v. Noorwegen*.
- EHRM 19 november 2019, ECLI:CE:ECHR:2019:1119JUD006480816, *K.O. en V.M. v. Noorwegen*.
- EHRM 22 december 2020, ECLI:CE:ECHR:2020:1222JUD006463916, *M.L. v. Noorwegen*.

§2. NATIONALE RECHTSPRAAK

- Cass. 27 mei 1971, 'Smeerkaasarrest', *Arr.Cass.* 1971, 959.
- Cass. 11 maart 1994, AR C.93.0342.N, *Arr.Cass.* 1994, 253.
- Cass. 1 april 1998, AR P.97.1701.F., Liermin e.a. t. Stad Namen, *Arr.Cass.* 1998, 399.
- Cass. 31 maart 1999, AR P.99.0276.F, *Arr.Cass.* 1999, 466.
- Cass. 4 november 1999, AR C.99.0048.N, *Arr.Cass.* 1999, 1378.
- Cass. 10 november 1999, AR P.99.0689.F, *Arr.Cass.* 1999, 1419-1420.
- RvS (11e k.) 10 december 2015, nr. 233.197 *APT* 2016, 176.
- GwH 28 februari 2019, nr. 36/2019, *T.Fam.* 2020, 125-129.
- GwH 29 augustus 2019, nr. 118/2019.
- GwH 29 augustus 2019, nr. 2019/119, *NjW* 2019, afl. 408, 654-656.
- Cass. 3 september 2019, AR.P.19.0141.N, *Arr.Cass.* 2019, 1587-1588.

RECHTSLEER

- AGENTSCHAP JONGERENWELZIJN, *Werkingsprocessen in de Intersectorale Toegangspoort*, www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/H4-jeugdhulpregie.pdf, 33 p.
- AGENTSCHAP OPGROEIEN, *Jij en de intersectorale toegangspoort*, www.jeugdhulp.be/sites/default/files/publications/jij-en-itp_nl.pdf, 19 p.
- ALEN, A. en MUYLLE, K., *Compendium van het Belgisch staatsrecht*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2014, 788 P.
- ALEN, A. en MUYLLE, K., *Handboek van het Belgisch staatsrecht*, Mechelen, Kluwer, 2011, 1055 p.
- ALEN, A. en PAS, W., "De directe werking van het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind" in VERHELLEN, E., *Kinderrechtengids*, Gent, Mys & Breesch, 1997, losbl. deel 1, 1.1, 25 p.
- ALLEMEERSCH, B., VAN ORSHOVEN P, en VOET, S., *Tussen gelijk hebben en gelijk krijgen. Gerechtig recht voor bachelors*, Leuven, Acco, 2021, 479 p.
- ALOFS E. en DE BUS, S., "De procespartij van de minderjarige in het jeugdrecht", *T.Fam.* 2022, 145-154.
- ALOFS, E. en DE BUS, S., "Broers en zussen in het jeugdrecht", *T.Fam.* 2021, 312-320.
- ASSELMAN, H., "Participatie van minderjarigen in protectionele procedures voor de jeugdrechtbank: overwegingen bij het hoorrecht en het recht op vertegenwoordiging door een advocaat", *TJK* 2016, 179-185.
- BOSSUYT, M. en WOUTERS, J., *Grondlijnen van internationaal recht*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 1086 p.
- BROECKX, L., "Naar een transversale clausule inzake verdragsconforme interpretatie van rechten en vrijheden in de Belgische Grondwet?", *Jura Falconis* 2022, 77-184.
- BRUNING, M. en VAN DER ZON, K., "Out of home, out of right? Rechten van minderjarigen bij uithuisplaatsingen", *NJCM-bulletin* 2013, afl. 39, 14 p.

- CANTWELL, N. en HOLZSCHEITER, A., "Article 20: Children Deprived of Their Family Environment" in ALLEN, A., VANDE LANOTTE, J., VERHELLEN, E., ANG, F., BERGHMANS, E. en VERHEYDE, M. (eds.), *A commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*, Leiden, Martinus Nijhoff Publishers, 2008, xii + 68 p.
- CANTWELL, N., DAVIDSON, J., ELSLEY, S., MILLIGAN I. en QUINN, N., *Moving forward: implementing the 'Guidelines for the Alternative Care of Children'*, Glasgow, Centre for Excellence for Looked After Children in Scotland, 2012, 127 p.
- CARLE, J. en PUT, J., "De relatie tussen jeugdrechter en overheid op scherp gesteld?", *TJK* 2020, 126-145.
- D'HOOGHE, C., VANDUFFEL, V. en DE PUYDT, A., "Capita selecta" in D'HOOGHE, C., DE PUYDT, A., DECOCK, G., VAN DER MUSSELE, E. en VANDUFFEL, V. (eds.), *Handboek voor de advocaat-stagiair 2019-2020. Jeugdrecht*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, 197-259.
- DAVIDSON, J.C, MILLIGAN, I., QUINN, N., CANTWELL, N. en ELSLEY, S., "Developing family-based care: complexities in implementing UN Guidelines for the Alternative Care of Children", *European Journal of Social Work* 2017, 754-769.
- DE HERT, P., "Artikel 8 EVRM" in HAECK, Y. en VANDE LANOTTE, J. (eds.), *Handboek EVRM: artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen, Intersentia, 2004, 705-788.
- DE HERT, P., *Artikel 8 EVRM en het Belgisch Recht*, Gent, Mys & Breesch, 1998, 367 p.
- DE JONGHE, I., UYTENHOVE, L. en VERLINDEN, G., *Hulpverlening en recht. Juridische aandachtspunten ter ondersteuning van de praktijkwerker met toepassingen en kritisch-ethische reflecties*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 409 p.
- DE PUYDT, A., D'HOOGHE, C. en VANDUFFEL, V., "Capita selecta" in ORDE VAN VLAAMSE BALIES, *Handboek voor de advocaat-stagiair 2019-2020. Jeugdrecht*, Brussel, Wolters Kluwer, 2019, 197-259.
- DE SMET, B., "Herziening van maatregelen of sancties van de jeugdrechter" in VANDEPLAS, A., ARNOU, P., OVERBEKE, S. en VANDROMME, S., *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Wolters Kluwer, losbl., afl. 91 (1 september 2019), 91-112.
- DE SMET, B., "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, afl. 24, 923-943.
- DE SMET, B., "Maatschappelijk onderzoek door de sociale dienst jeugdrechtbank" in VANDEPLAS, A., ARNOU, P., OVERBEKE, S. en VANDROMME, S., *Strafrecht en strafvordering. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Wolters Kluwer, losbl., afl. 94 (1 juni 2020), 231-248.
- DE SMET, B., *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 500 p.
- De VRIEZE, M., *Wat doet een consulent bij de sociale dienst jeugdrechtbank?*, www.jeugdhulp.be/actua/anderen-aan-het-woord/functie/wat-doet-een-consulent-bij-de-sociale-dienst-jeugdrechtbank.
- DECOCK, G., "De jeugdhulpverlening in Vlaanderen" in ORDE VAN VLAAMSE BALIES, *Handboek voor de advocaat-stagiair 2019-2020. Jeugdrecht*, Brussel, Wolters Kluwer, 2019, 1-31.
- DEFRANCQ, R. en DE DAPPER, A., "Hoorplicht tijdens de voorbereidende rechtspleging (art. 52ter, lid 1 Jw.)" in DECOCK, G., DE GEYTER, L., DEVOLDER, K., VANDEKERCKHOVE, A. en VAN RUMST, S. (eds.), *Kids-Codex Boek I*, Brussel, Larcier, 2014, xix + 621 p.

- DEFRANCQ, R. en DE DAPPER, A., "Motiveringsplicht (art. 52ter, lid 3 Jw.)" in DE COCK, G., DE GEYTER, L., DEVOLDER, K., VANDEKERCKHOVE, A. en VAN RUMST, S. (eds.), *Kids-Codex Boek I*, Brussel, Larcier, 2014, ixi + 621 p.
- DEFRANCQ, R. en DE DAPPER, A., "Volledige procesbekwaamheid voor minderjarigen" in DECOCK, G., DE GEYTER, L., DEVOLDER, K., VANDEKERCKHOVE, A. en VAN RUMST, S. (eds.), *Kids-Codex Boek I*, Brussel, Larcier, 2014, ixi + 621 p.
- DESEMPT, E. en PUT, J., "Het Decreet Rechtspositie Minderjarigen: een internationaalrechtelijke toetsing", *TJK* 2011, 103-120.
- DESMET, N., *'t Zitemzo Jeugdrecht... met de rechten van minderjarige cliënten in de integrale jeugdhulp*, 2016, 35 p.
- DOEK, J., "Articles 8-9: the Right to Preservation of Identity and the Right Not to Be Separated from His or Her Parents" in ALEN, A., VANDE LANOTTE, J., VERHELLEN, E., ANG, F., BERGHMANS, E. en VERHEYDE, M. (eds.), *A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*, Leiden, Martinus Nijhoff Publishers, 2006, vii + 32 p.
- Draaiboek voor het Openbaar Ministerie over de toepassing van het decreet van 15 februari betreffende het jeugddelinquentierecht (bijlage van COL 09/2019), 35 p.
- DUPAN, M., "Juridische bescherming van de familiale band(en) tussen broer(s) en zus(sen). Commentaar bij de wet van 20 mei 2021", *TBBR* 2021, 458-466.
- GANGNEUX, E., "La Belgique auditionnée par le Comité des droits de l'enfant: pauvreté infantile, discriminations, justice, migration où en sommes-nous?", *JDJ* 2019, 19-23.
- GERMEIJS, V., "Het decreet integrale jeugdhulp voor dummies", *Caleidoscoop* 2013 (jul-aug), www.vrijclb.be/images/Folders/IJH_voor_dummies.pdf, 6-19.
- HADDAD, M., "L'invocation devant le juge Belge de la Convention relative aux droits de l'enfant", *Revue québécoise de droit international* 2012, www.sqdi.org/wp-content/uploads/RQDI_25-2_6_Haddad.pdf, 175-194.
- HAECK, Y. en STAELENS, V., "Artikel 3 EVRM" in HAECK, Y. en VANDE LANOTTE, J. (eds.), *Handboek EVRM: artikelsgewijze commentaar*, Antwerpen, Intersentia, 2004, 123-230.
- HAECK, Y. en VANDE LANOTTE, J., *Handboek EVRM: algemene beginselen*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 949 p.
- HARRIS, D.J., O'BOYLE, M., BATES E.P. en BUCKLEY, C.M., *Law of the European Convention on Human Rights*, Oxford, Oxford University Press, 2009, 902 p.
- HODGKIN R. en NEWELL, P., *Implementation handbook for the convention on the rights of the child: fully revised third edition*, Zwitserland, Unicef, 2007, 787 p.
- JOSEPH, S., SCHULTZ, J. en CASTAN, M., *The International Covenant on Civil and Political Rights. Cases, materials and commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2004, 985 p.
- KILKELLY, U., "Protecting children's rights under the ECHR: the role of positive obligations", *Northern Ireland legal Quarterly* 2010, 61(3), 245-261.
- KILKELLY, U., *The right to respect for private and family life. A guide to the implementation of Article 8 of the European Convention on Human Rights*, Council of Europe, 2001, <https://rm.coe.int/168007ff47>, 66 p.
- KINDERRECHTENCOALITIE, *Zie mij! Onzichtbare Kinderen en hun Rechten*, 2020, www.kinderrechtencoalitie.be/wp-content/uploads/2020/11/Eindpublicatie-2020-Zie-Mij-Onzichtbare-Kinderen-en-Hun-Rechten-Kinderrechtencoalitie-Vlaanderen.pdf, 376 p.

- MAES, G., "Jeugd(beschermings)recht in internationaal perspectief: invloeden van het EVRM" in X, *De procesbewaamheid van minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2006, 297-341.
- MARTYN, G., DEVLOO, R. en JORENS, Y., *Kennismaking met recht en rechtspraktijk*, Brugge, die Keure, 2020, 521 p.
- MOL, C., "Het mensenrechtelijke kader inzake de procespositie van minderjarige: normen voortvloeiend uit het IVRK, het EVRM en andere Europese bronnen", *T.Fam.* 2022, 124-131.
- PATTERSON E. en BOWERS ANDREWS, A., "Protecting the Child against Separation from the Family Environment: Articles 9 and 25 of the UN Convention on the Rights of the Child", *Children's Legal Rights Journal* 1996, issue 3, 2-16.
- PHILLIPS, C., "Alle kinderen zonder (adequate) ouderlijke zorg hebben recht op alternatieve zorg", *TJK* 2011, 295-297.
- PUT J., en VERSWEYVELT, A.-S., "De territoriale bevoegdheid van de jeugdrechtbank: aanknopingspunt, onttrekking en doorverwijzing", *TJK* 2015, 164-172.
- PUT, J. en ASSELMAN, H., "Jeugdhulp tussen beschermingsplicht en inmengingsverbod" in BOONE, I., PUT, J., SWENNEN, F. en VERSCHULDEN, G. (eds.), *Liber amicorum Patrick Senaev*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2017, 705-732.
- PUT, J. en VAN DER STRAETE, I., "Integrale Jeugdhulp en Rechtspositie Minderjarigen", *TJK* 2004, 230-257.
- PUT, J., *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, Die Keure, 2021, 703 p.
- QUINN, N., DAVIDSON, J., MILLIGAN, I., ELSLEY, S. en CANTWELL, N., "Moving forward: Towards a rights-based paradigm for young people transitioning out of care", *ISW* 2017, vol. 60(I), 140-155.
- REIDY, A., *Handbook no. 6: The prohibition of torture. A guide to the implementation of Article 3 of the European Convention on Human Rights*, 2003, <https://rm.coe.int/168007ff4c>, 48 p.
- ROM, M. "Verhouding tussen de jeugdrechter en de sociale dienst van de jeugdrechtbank in een hoogdringende procedure", *NjW* 2019, afl. 408, 656.
- SOS CHILDREN'S VILLAGES, *Guidelines for the alternative care of children*, 2009, www.sos-childrensvillages.org/getmedia/4972cb2e-62e1-4ae8-a0bc-b0e27fe3ea97/101203-UN-Guidelines-en-WEB.pdf, 30 p.
- SOS CHILDREN'S VILLAGES, *User-friendly version of the 2019 UN Resolution on the Rights of the Child focusing on children without parental care*, 2020, <https://www.sos-childrensvillages.org/getmedia/418236da-103d-40d7-87b2-e8ea3037ca37/2019-UN-Resolution-user-friendly-version.pdf>, 11 p.
- VAN DEN BERGHE, A., "Over deelname van minderjarigen aan gerechtelijke en buitengerechtelijke procedures", *TJK* 2007, 27-34.
- VAN DER STRAETE, I. en PUT, J., "Het vertrouwelijk karakter van het jeugdbeschermingsdossier", *T.Strafr.* 2001, 81-84.
- VAN DER ZON, K., *Pleegrechten voor kinderen: Een onderzoek naar het realiseren van de rechten van kinderen die in het kader van een ondertoezichtstelling in een pleeggezin zijn geplaatst*, Den Haag, Boom juridisch, 2020, xiii + 367.
- VAN LOOVEREN, A., "Het nieuwe jeugdhulpverleningslandschap in verontrustende situaties", *TJK* 2014, 298-306.

- VANDE LANOTTE, J. en VAN DE PUTTE, M., "De Belgische rechtspraak met betrekking tot het Internationaal Verdrag inzake Burgerlijke en Politieke Rechten" in INTERUNIVERSITAIR CENTRUM MENSENRECHTEN (ed.), *De betekenis van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten voor de interne rechtsorde*, Antwerpen, Maklu Uitgevers, 1993, 75-104.
- VANDENHOLE, W., "Kinderrechten in universele en Europese mensenrechtenverdragen" in VANDENHOLE, W. (ed.), *Kinderrechten in België*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 3-15.
- VERHELLEN, E., "Het verdrag inzake de rechten van het kind meerderjarig. Enkele beschouwingen over de implementatie in België", *TJK* 2008, 11-40.
- VERHELLEN, E., "Het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind" in VERHELLEN, E., *Kinderrechtengids*, Gent, Mys & Breesch, 1994, deel 1, 1.1, 24 p.
- VERHELLEN, E., "Kinderrechten in Europa" in VERHELLEN, E., *Kinderrechtengids*, Gent, Mys & Breesch, 1998, losbl. deel 1, 1.1, 23 p.
- VERSCHULDEN, G. en SENAEEVE, P., "De organisatie van de pleegzorg in Vlaanderen" in VERSCHULDEN G. en SENAEEVE, P. (eds.), *Wetgeving en rechtspraak familie(proces)recht 2017*, Antwerpen, Intersentia, 2017, 55-60.
- VERSCHUER, B. en HERMANS, K., *Welzijn in Vlaanderen: beleid, bestuurlijke organisatie en uitdagingen*, Brugge, die Keure, 2020, 256.
- X, *De rechten van kinderen in de integrale jeugdhulp. Een brochure voor ouders en volwassenen die instaan voor de opvoeding van minderjarigen*, www.rechtspositie.be/sites/default/files/publications/rechtenvankinderenIJH-ouders_20211011.pdf, 55 p.
- X, *Dienst voor pleegzorg*, www.jeugdhulp.be/organisaties/dienst-voor-pleegzorg.
- X, *Gerechtelijke jeugdhulp - Sociale dienst jeugdrechtbank*, www.jaarverslagjeugdhulp.be/index.php/detailcijfers/2017/gerechtelijke-jeugdhulp-sociale-dienst-jeugdrechtbank.
- X, *Jeugdbescherming*, www.jeugdhulp.be/aanbod/jeugdbescherming.
- X, *Jij en de jeugdrechtbank*, https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/publications/jij-en-sdj_nl.pdf, 24 p.
- X, *JO-lijn*, www.jeugdhulp.be/sites/default/files/publications/jo-lijn_folder.pdf, 4 p.
- X, *Klachten*, www.rechtspositie.be/themas/klachten.
- X, *Niet tevreden over pleegzorg?*, www.pleegzorg.be/een-klacht-over-pleegzorg.
- X, *Pleegzorg*, www.jeugdhulp.be/aanbod/verblijf/pleegzorg.
- X, *Sociale dienst jeugdrechtbank (SDJ)*, www.jeugdhulp.be/organisaties/sociale-dienst-jeugdrechtbank-sdj.
- X, *Veelgestelde vragen*, www.jeugdhulp.be/veelgestelde-vragen.
- X, *Verskillende vormen van pleegzorg*, www.pleegzorg.be/verschillende-vormen.
- X, *Wegen doorheen het jeugdhulplandschap*, https://www.jaarverslagjeugdhulp.be/sites/default/files/landingpage_files/leeswijzer%20schem a%2019.pdf, 7 p.
- X, *Guide on Article 3 of the European Convention on Human Rights*, 2022, www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_3_ENG.pdf, 42 p.

- X. *Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights. Right to respect for private and family life, home and correspondence*, Council of Europe, 2022, www.echr.coe.int/documents/guide_art_8_eng.pdf, [172 p.](#)
- TOBIN, J., *The UN Convention on the Rights of the Child: a commentary*, Oxford, Oxford University Press, 2019, 1823 p.